

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A COMUNEI CHICHIȘ

PERIOADA 2021-2027

CUPRINS

1. INTRODUCERE	2
2. PREZENTAREA GENERALĂ A COMUNEI CHICHIȘ	5
2.1. Așezarea geografică a comunei.....	5
2.2. Scurt istoric al comunei Chichiș	8
3. ANALIZA SITUAȚIEI PREZENTĂ.....	11
3.1. Caracterizarea generală.....	11
3.2. Demografia	14
3.2.1. Evoluția populației	14
3.2.2. Densitatea populației	17
3.2.3. Structura populației	18
3.2.4. Componența etnică a populației	20
3.2.5. Componența pe religii a populației	21
3.2.6. Natalitate și mortalitate	21
3.2.7. Mortalitatea infantilă.....	24
3.2.8. Durata medie a vieții	25
3.2.9. Mișcarea populației	26
3.3. Mediu.....	29
3.3.1. Clima	29
3.3.2. Relief	30
3.3.3. Geologie și hidrologie	31
3.3.4. Calitatea solului	33
3.3.5. Ecologie și arii protejate	34
3.3.6. Calitatea aerului.....	34
3.3.7. Gestiunea deșeurilor.....	35
3.4. Infrastructura.....	37
3.4.1. Așezarea geografică a comunei	37
3.4.2. Relații în teritoriu, mediul rural.....	39
3.4.3. Infrastructura de bază.....	42
3.5. Cultura și viața sportivă	50

3.6. Sistemul educațional	61
3.7. Sistemul sanitar și asistență socială	70
3.8. Economie.....	78
3.8.1. Indicatori economici anuali.....	78
3.8.2. Date statistice trimestriale la nivelul regiunii centru	81
3.8.3. Date statistice lunare la nivelul regiunii centru (2020).....	84
3.9. Turismul.....	89
3.10. Agricultură și silvicultură.....	92
3.10.1. Agricultură	92
3.10.2. Silvicultură	97
4. ANALIZA SWOT	100
5. PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE.....	113
5.1. Dezvoltarea infrastructurii locale de bază (căi rutiere, utilități).....	115
5.1.1. Reabilitarea infrastructurii locale de transport rutier	116
5.1.2. Reabilitarea infrastructurii locale de bază (utilități și investiții pentru creșterea calității vieții)	116
5.2. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii sociale (sănătate, educație, servicii sociale) ...	117
5.2.1. Creșterea gradului de ocupare în rândul tinerilor și a grupurilor vulnerabile	117
5.2.2. Îmbunătățirea accesului la educație	117
5.2.3. Creșterea accesului la servicii de sănătate.....	118
5.2.4. Promovarea incluziunii sociale pentru persoane defavorizate	118
5.3. Protecția mediului și creșterea eficienței energetice	118
5.3.1. Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul public și privat.....	119
5.3.2. Modernizarea infrastructurii de mediu.....	119
5.3.3. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor	119
5.4. Creșterea competitivității economice a comunei.....	120
5.4.1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri, inclusiv infrastructura specifică cercetării și inovării în domeniul agricol	120
5.4.2. Sprijinirea activității IMM-urilor și micilor investitori.....	120
5.5. Dezvoltarea rurală durabilă și modernizarea agriculturii	120

6. PLANUL LOCAL DE ACȚIUNE	123
7. SURSE DE FINANȚARE.....	132
7.1. Politica de coeziune	133
7.1.1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă:	136
7.1.2. Programul Operațional Transport (POT)	136
7.1.3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)	137
7.1.4. Programul Național de Sănătate (multifond) (PNS).....	137
7.1.5. Programul Operațional Capital Uman (POCU).....	138
7.1.6. Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD).....	139
7.1.7. Programul Operațional de Dezvoltare Teritorială Integrată (multifond) (PODTI)	139
7.1.8. Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR)	139
7.1.9. Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)	139
7.2. Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR)	140
7.3. Alternative de finanțare, altele decât fondurile structurale și de coeziune, în care autoritățile publice locale pot fi solicitanți eligibili sau parteneri	145
8. IMPLEMENTARE ȘI MONITORIZARE	150
SURSE DE INFORMARE	154

INTRODUCERE

- Introdúcere;

1. INTRODUCERE

Strategia de Dezvoltare Locală Durabilă al Comunei Chichiș elaborată pe perioada 2021 - 2027, este principalul document de planificare la nivel local. Această Strategie de Dezvoltare Locală Durabilă, care a fost elaborată pe baza unui diagnostic local detaliat, fundamentată printr-o analiză demografică, infrastructurală, culturală, educațională, socială, economică și printr-o analiză SWOT, ia în considerare nevoile majore ale satelor aparținătoare la comuna Chichiș, și are ca obiect principal exploatarea cât mai eficientă a potențialului resurselor de dezvoltare.

Pe parcursul elaborării strategiei de dezvoltare locală durabilă, experții au obținut informații calitative și au contribuit la determinarea priorităților și măsurilor incluse în cadrul Strategiei. Informațiile relevante privind resurselor existente sunt foarte importante în scopul elaborării unei Strategii de dezvoltare locale, fiindcă bazând pe resursele locale se poate planifica strategic pe termen scurt, mediu și lung.

Administrația Publică Locală, respectiv Primăria și Consiliul Local Chichiș are un rol responsabil în toate elementele decizionale în viața comunității, dar are și responsabilitate principală pentru implementarea acestei strategii, însă eșecul sau succesul acestei implementări va influența dezvoltarea socială și economică a comunității comunei Chichiș.

Un plan strategic bine planificat asigură o linie de conducere către Administrația Publică Locală în pregătirea și efectuarea dezvoltării vieții comunității locale, respectiv la ridicarea nivelului de trai. Totodată o astfel de strategie de dezvoltare locală bine elaborată, este esențială pentru dezvoltarea comunității Chichiș, prin obținerea unor finanțări din fonduri Europene, guvernamentale, respectiv neguvernamentale.

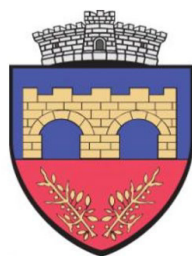
Planificarea strategică reprezintă unul din instrumentele pe care comunitățile locale îl pot utiliza, pentru a avea certitudinea ca politicile și programele prognozate corespund așteptărilor cetățenilor și necesităților de dezvoltare durabilă. Planificarea strategică este un proces în mai multe etape, prin care comunitatea poate să-și creeze imaginea viitorului, pornind de la condițiile prezente de potențial și resurse și își trasează căi de realizare a aceluși viitor.

Lipsa unei asemenea planificare bine executate duce la o activitate administrativă neregulată și haotică respectiv se pot rata oportunități și se consumă irațional resurse prețioase. Strategia reprezintă cadrul, care orientează alegerile ce determină natura și direcția comunității și reprezintă viziunea asupra imaginii viitoare a comunității. Planificarea operațională furnizează o structură a deciziilor zilnice luate la nivelele inferioare ale comunității.

Strategia elaborată pentru perioada 2021 - 2027 are în vedere problemele, dar și oportunitățile de dezvoltare identificate de cetățenii comunei, strategie care se va materializa în proiecte ce vor fi implementate pe teritoriul Comunei Chichiș, prin atragerea de către autoritățile locale atât a fondurilor europene nerambursabile cât și a celor naționale.

Sursa foto: Proprie

PREZENTAREA GENERALĂ A COMUNEI CHICHIȘ

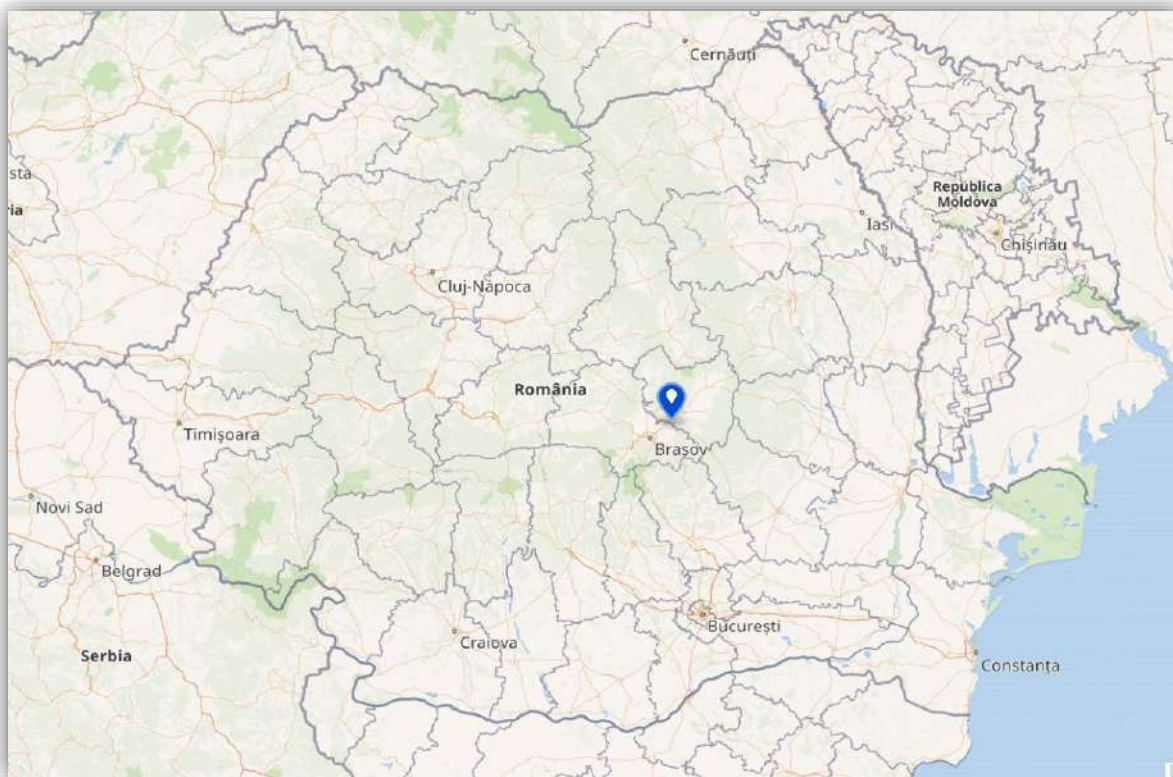
- Așezarea geografică a
comunei;

- Scurt istoric al comunei
Chichiș;

2. PREZENTAREA GENERALĂ A COMUNEI CHICHIȘ

2.1. AȘEZAREA GEOGRAFICĂ A COMUNEI

Chichiș (în limba maghiară: Kökös) este o comună în județul Covasna, în Transilvania, România.

Sursa: Wikipedia

Comuna Chichiș este formată din satele Chichiș și Băcel. Chichiș este satul de reședință al comunei cu același nume. Se află în partea de sud-vest a județului, în Depresiunea Sfântu Gheorghe.

Comuna Chichiș este situată în partea de sud-vest a **județului Covasna** la limita cu județul Brașov, având ca vecini, la est comuna Ozun, la vest comuna Ilieni, comuna Prejmer în sud, iar în partea nordică, municipiul Sfântu Gheorghe. Comuna este străbătută de DN11, Brașov - Bacău, respectiv, DN 12, Chichiș - Toplița.

Potrivit datelor emise de către primăria comunei Chichiș, comuna are o suprafață de 21,07 km², reprezentând 0,57 % din teritoriul județului. Teritoriul administrativ are o suprafață de 2.107 ha, din care intravilan 374 ha și extravilan 1.733 ha.

Comuna Chichiș este situată între 45°78' latitudine și 25°8' longitudine, la o altitudine de 510 - 515 m. Reședința comunei, satul Chichiș este situată la nord față de văile Râului Negru și Râului Olt, iar localitatea Băcel se află la sud de Râul Negru.

Relieful: Comuna Chichiș este situată în regiunea geomorfologică de interferență a Carpaților Orientali cu Carpații Meridionali. Geomorfologia este variată, specifică tranziției de la depresiune (depresiunea Brașov) la zona montană. Aspectul morfologic actual al regiunii este rezultatul evoluției geologice a zonei începând din timpul cutărilor din faza subhercinică. În afara factorilor tectonici, la crearea aspectului morfologic actual al zonei a participat în mare măsură și rețeaua hidrografică a Oltului, al cărui proces de eroziune a accentuat caracterul de depresiune. Afluenții Oltului au cursuri relativ scurte și sunt orientate în general est-vest. Sub aspect stratigrafic, depozitele acumulate aparțin mezozoicului și paleogen-neogenului și cuaternalului. Umplutura bazinului Sfântu Gheorghe este formată din depozite pliocene și cuaternare.

Județul Covasna

Așezat în partea centrală a României, în sud-estul Transilvaniei, o parte a Regiunii Centru.

Potrivit datelor înregistrate de INS Tempo online, județul are o suprafață de 3.709,8 km², reprezentând 1,55 % din teritoriul țării, formată din 5 orașe și municipii (reședința de județ este Sfântu Gheorghe), 40 comune și 122 sate.

Beneficiind de un relief variat, de la forma de câmpie brăzdată de râuri și punctată de lacuri, la dealuri submontane și bucurându-se de vecinătatea munților, județul Covasna, încântă ochiul și sufletul prin frumusețea neasemuită a peisajului în care verdele puternic al coniferelor domină ca un brâu înconjurător, înălțimile munților ce parcă îmbrățișează aceste plaiuri transilvane. Pe covorul de soluri fertile crește o vegetație foarte bogată, care prezintă unele curiozități botanice. Formațiunile de nisip ale "Rezervației Mestecănișul Reci", plantele

2.2. SCURT ISTORIC AL COMUNEI CHICHIȘ

Satul Chichis

Prima datare istorică care atestă existența localității este din anul 1461. Cu toate acestea la sfârșitul secolului al 13-lea comunitatea creștină din localitate a fost destul de numeroasă și avută pentru a construi o biserică catolică. După reformă religioasă, biserica a fost transformată în biserică unitariană și ca monument istoric a fost inclusă pe lista UNESCO. În anul 1567 în Chichiș au fost înregistrate 34 de case, în care locuiau familii de secui cu drepturi depline, libere, iar de la începutul secolului al 17-lea au apărut în localitate iobagi și jeleri. În anul 1602 dintre cele 23 de familii nici una nu este iobaga, însă în anul 1614 dintre cele 61 de familii 9 sunt iobagi și 2 jeleri, iar în 1703 dintre cele 66 de familii 32 erau iobagi. După formarea regimentelor de granicieri 440 de secui figurau în evidența armatei.

Date mai exacte apar la recensământul din jumătatea secolului al 19-lea. Populația crește - lent - în anul 1850 fiind 881 de locuitori, urmând ca în anul 1900 să ajungă la un număr de 1170 de locuitori, iar în 1941 se calculează 2060 de persoane. În anul 1910 se înregistrau 7 religii diferite: catolici, reformați, unitarieni, evanghelici, greco-catolici, ortodocși și israeliți. În anul 1675 un cronicar anonim amintește condițiile favorabile pe care le ofera teritoriul pentru creșterea animalelor.

Numele localității se întipărește în mentalitatea colectivă în perioada luptei pentru libertate din anii 1848 -1849. Trupele imperiale au ocupat Țara Bârsei și au înaintat spre Trei Scaune. Pentru a opri avansarea contrarevoluționarilor, armata revoluționară maghiară a mobilizat cca. 7000 - 8000 de secui.

„Bătălia de la Chichiș” a rămas în conștiința publică ca bătălia în care și-a pierdut viața eroul Revoluției Trei Scaune și al Războiului de Independență, turnătorul tunului Gábor Áron. În timp, cultul care s-a dezvoltat în jurul persoanei sale a ascuns restul bătăliei și faptul că în vara anului 1849 trupele secuiești nu una, ci trei bătălii au luptat împotriva armatei de intervenție rusești. Prima bătălie a avut loc pe 23 iunie 1849, când o mică echipă a încercat să-i oprească pe rușii venind din direcția Brașovului, dar după o scurtă luptă de cca. o oră și jumătate până la două ore, a fost forțat să se retragă din forța excesivă.

A doua bătălie decisivă a avut loc în data de 2 iulie 1849 în zona podului Chichiș peste Râul Negru, la granița județelor Covasna și Brașov.

A treia bătălie este una scurtă, a durat aproximativ una și jumătate de o oră, care a avut loc pe 20 iulie 1849, în timpul campaniei Trei Scaune a lui general Bem József, în care coloană stânga a atacat și a împins cavaleria rusă înapoi la malul sudic al Râului Negru.

Satul Băcel

Despre Băcel, mai demult Baștelec, prima atestare documentară este la anul 1909. Se spune că imediat după 1700 un baci, pe care îl chema Lungu, a întocmit această așezare, după ce a venit cu oile la păscut pe aceste meleaguri și a constatat iarba bună și stufărișul. Inițial acesta a poposit pe plaiurile secelene, actualul oraș Săcele, imigrând spre nord și stabilindu-se pe partea stângă a malului Râului Negru. Cu timpul așezarea a ajuns la 48 de familii numindu-se "Bacitelec" sau Cătunul Baciului. Doar pe la începutul anului 1918 așezarea va primi numele de Băcel. Izvoarele istorice spun că în anul 1829, Băcelul aparținea de comuna Chichiș, având ca, "primar" pe Dimitrie Cimpoieș.

La Marea Unire din 1 Decembrie, locuitorii din Băcel au plecat în număr foarte mare la Alba Iulia, pe jos. Dintre aceștia menționăm pe: Gheorghe Iuga sau "moșu de pe luncă", Gheorghe Comanița de doar 19 ani, Gheorghe Vlad, toți fiind conduși de Gheorghe Comaniță. Aceștia au elaborat un document numit "Hotărârea noastră" care a fost semnat de 193 de persoane printre care parohul Moise Grecean și profesoara Lucreția Grecean. Documentul se află la Muzeul din Alba Iulia și arată dorința băcelenilor de unire cu patria mamă, România.

ANALIZA SITUAȚIEI PREZENTĂ

- Caracterizarea generală;
- Demografia;
- Mediu;
- Infrastructura;
- Cultura și viața sportivă;
- Sistemul educațional;
- Sistemul sanitar și asistență socială;
- Economie;
- Turismul;
- Agricultură și silvicultură;

3. ANALIZA SITUAȚIEI PREZENTĂ

3.1. CARACTERIZAREA GENERALĂ

Comuna Chichiș este formată din satele Chichiș și Băcel, aparținând la județul Covasna cu o suprafață de 21,07 km². Populația comunei în 2020 a fost 1.534 de persoane, din care 765 bărbați și 769 femei. Componenta etnică este 44,18 % români, 53,22 % maghiari, 0,59 % romi, 2,01 % alte etnie. Principalele religii din comună sunt: reformată, unitariană, ortodoxă, romano-catolică, evanghelică, martorii lui Iehova.

Climatul este echivalent cu cel subalpin, fiind caracterizat de iernile lungi și friguroase, de verile scurte și bogate în precipitații. Prima zi de ger vine în general la începutul lunii octombrie, ultimele fiind la sfârșitul lunii aprilie. Poziția geografică și particularitățile suprafeței subiacente creează premisele unui topoclimat specific de depresiune intramontană, cu nuanțe excesive, caracterizat prin frecvente și intense inversiuni termice, temperaturi minime foarte scăzute și o circulație a aerului diminuată. Temperatura medie anuală a aerului oscilează între 7,1 °C și 7,6 °C.

În comuna Chichiș se află punctul de vărsare a Râului Negru în Râul Olt la granița al județelor Covasna și Brașov.

Comuna are în total 7,2 km drumuri asfaltate și 19,6 km străzi comunale. Comuna are legătură feroviară, calea ferată Brașov – Sfântu Gheorghe – Târgu Secuiesc străbate în comuna Chichiș, gara fiind în satul de reședință Chichiș. La nivelul comunei Chichiș, rețeaua de energie electrică cuprinde întreg teritoriul, respectiv alimentare cu apă potabilă în acest moment există în 98 de locuințe și 113 de cereri de racordare. În momentul de față sistemul de canalizare în comună se află în fază de execuție.

În comuna Chichiș funcționează două cămine culturale, una în satul Chichiș și una în satul Băcel. Viața culturală a comunei se poate spune că este bogată, deoarece sunt organizate diferite evenimente culturale organizate de primăria, parohiile și ONG-le, din care putem ridica de exemplu majoratul, ziua vârstnicilor, ziua comunei, piese de teatru, concursul pompierilor, etc.

În comuna Chichiș putem enumera mai multe monumente istorice de exemplu Monumentul Gábor Áron, Monumentul eroilor din primul război mondial, biserica unitariană, biserica reformată, două biserici ortodoxe.

La nivelul comunei Chichiș funcționează 2 grădinițe și 2 școli gimnaziale. Potrivit datelor de la INS Tempo online, în anul 2019 populația școlară a comunei Chichiș a fost 99 elevi, dintre care 23 copii înscriși la grădiniță, 39 elevi înscriși în învățământul primar, respectiv 37 elevi înscriși în învățământul gimnazial.

În comuna Chichiș funcționează un cabinet medical, un cabinet stomatologic, un cabinet veterinar și o farmacie.

În comuna Chichiș principalele activități sunt agricultura și zootehnia, respectiv diferite activități economice non-agricole. Numărul mediu al salariaților în comuna Chichiș în anul 2019 a înregistrat 387 de persoane respectiv ponderea șomerilor tot în anul 2019 a fost 0,7%.

Comuna Chichiș are potențial de dezvoltare turistică datorită valorilor naturale existente. Pe teritoriul administrativ al comunei Chichiș se situează o arie protejată: Rezervația naturală din comuna Chichiș respectiv Rezervația Botanică Chichiș, cu o suprafață de 84 ha. În comuna Chichiș numai două unități de cazare există, Pensiunea Lipicai și Natura Parc.

Din motivul că, principale activități în comuna sunt agricultura și zootehnia putem enumera în total 263 ferme înregistrate în domeniul agriculturii.

Sursa foto: Proprie

Sursa foto: Proprie

3.2. DEMOGRAFIA

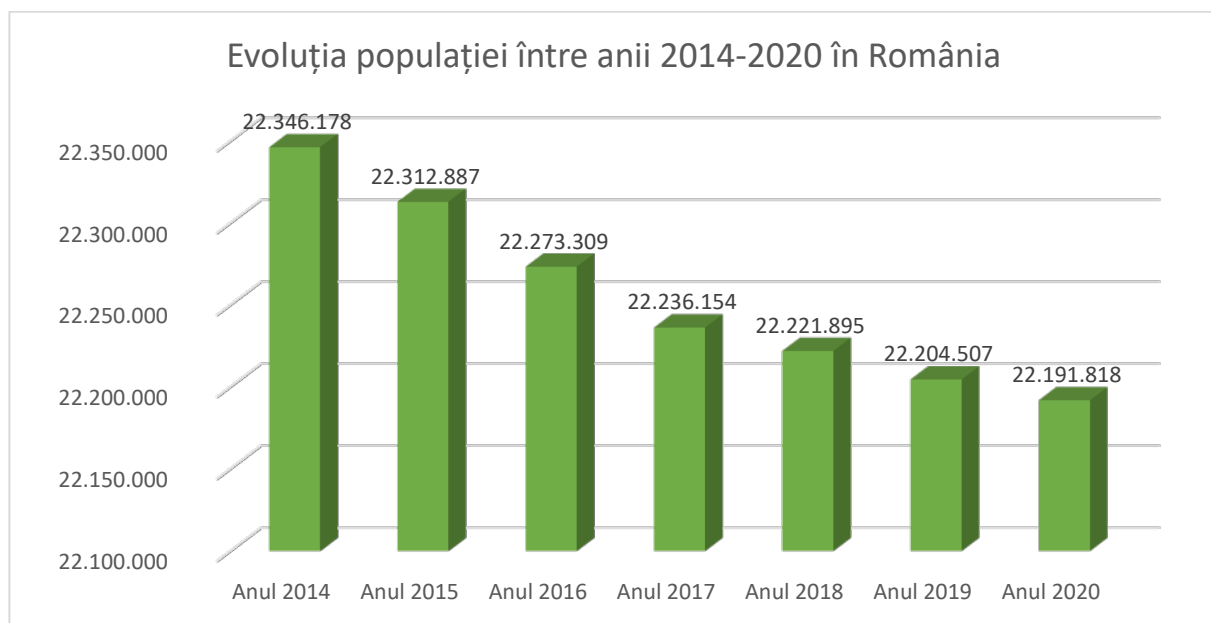
Demografia este un studiu științific, care are ca obiect studierea populațiilor umane, sub aspectul numărului, repartiției geografice și structurii după diferite caracteristici demografice și socio-economice, analiza evoluției lor și evidențierea legilor de dezvoltare a populației.

În scopul elaborării unei strategii de dezvoltare durabilă, considerăm că este foarte important să examinăm toți indicatorii statistici, care determină situația demografică actuală.

3.2.1 Evoluția populației

Evoluția populației la nivel național:

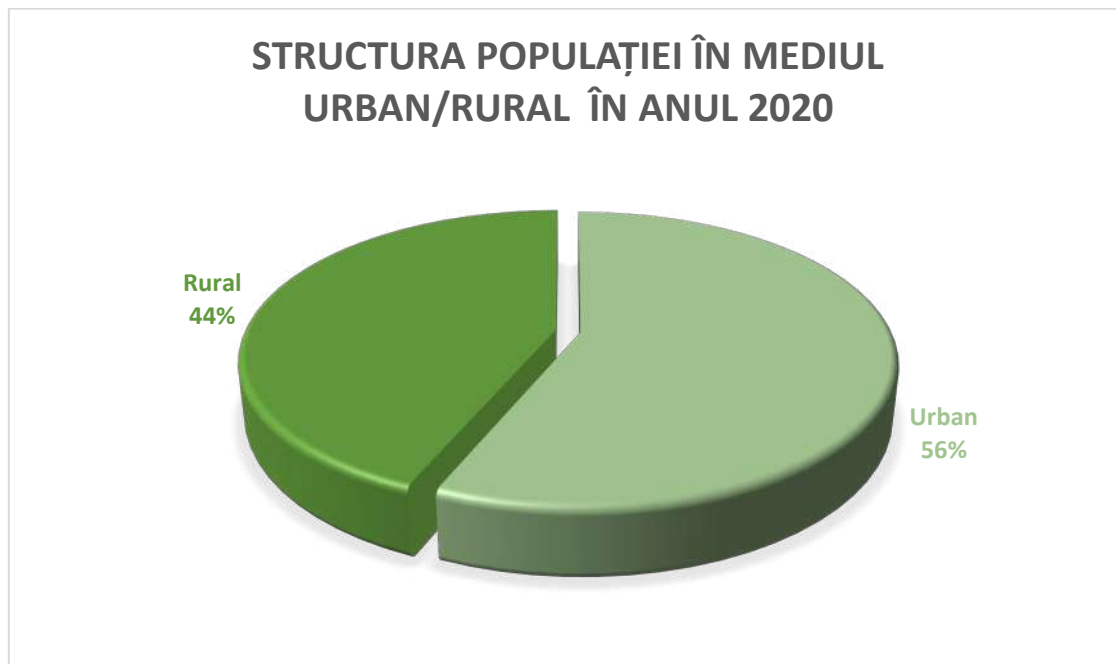
Primul important indicator, din care putem demara este numărul populației după domiciliu pe teritoriul României în perioada 2014-2020.

Sursa: INSSE Covasna

Având în vedere datele statistice din evidența INS Tempo, în anul 2014 populația la nivel național era 22.346.178 de locuitori, în contrast în sfârșitul anului 2020 era 22.191.818 de locuitori. Analizând graficul de mai sus, se poate observa că populația României este în declin. Această tendență reprezintă o descreștere de 0.69%.

După analizarea situației actuală a populației din România, potrivit datelor statistice primite de la INS Tempo, prezentăm proporția mediului urban/rural din anul 2020.

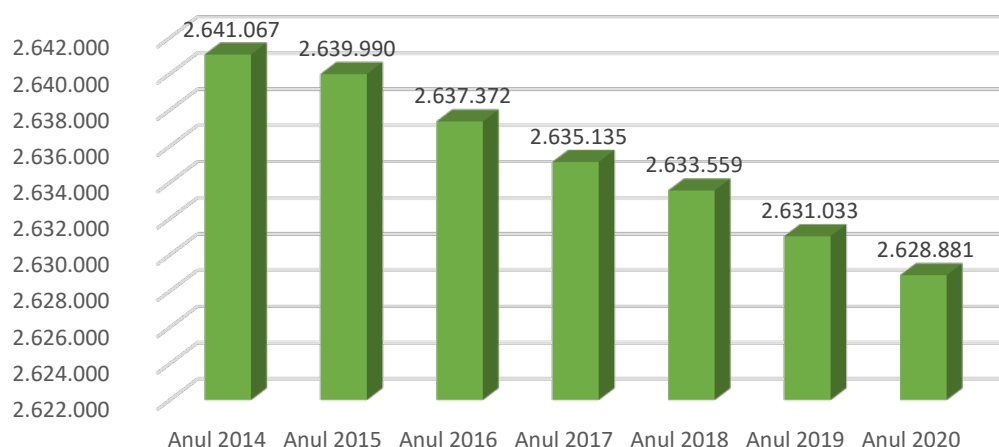

Sursa: INS Tempo Online

Evoluția populației la nivel Regional:

Județul Covasna, unde este așezată comuna Chichiș, aparține la Regiunea de dezvoltare Centru din România. Analizând datele statistice existente pe pagina INS Tempo, populația regiunii centru are următoarea evoluție.

Evoluția populației în Regiunea de dezvoltare Centru în perioada 2014-2020

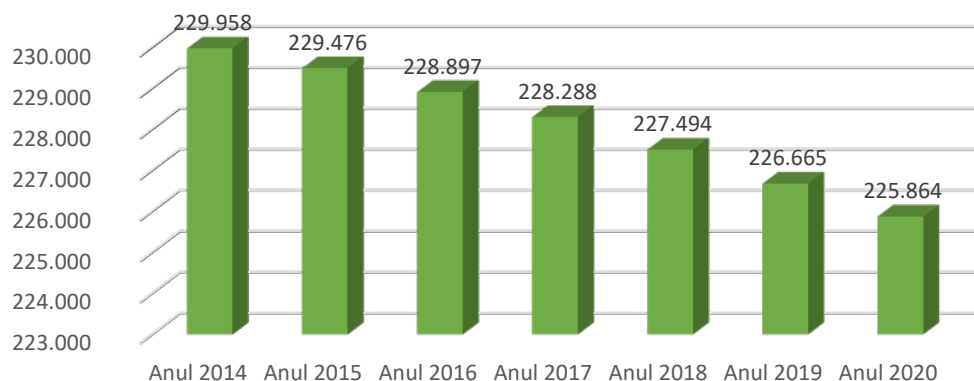

Sursa: INS Tempo Online

Având în vedere datele statistice din evidența INS Tempo, în anul 2014 populația la nivelul Regiunii de dezvoltare Centru era 2.641.067 de locuitori, în contrast în sfârșitul anului 2020 era 2.628.881 de locuitori. Analizând graficul de mai sus, se poate observa că populația Regiunii de dezvoltare Centru prezintă o scădere direct proporțională cu scăderea populației din România.

Evoluția populației la nivel județean:

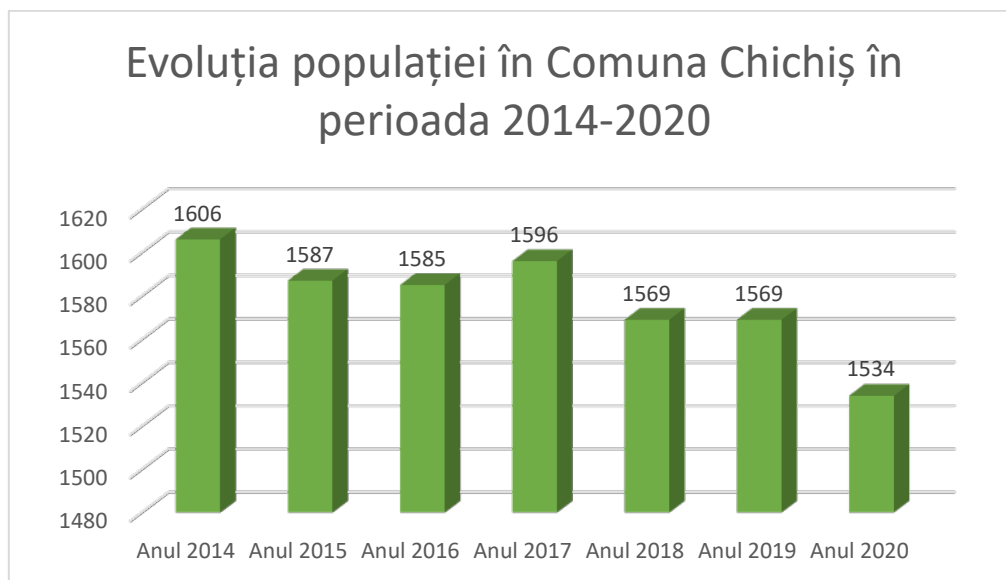
Evoluția populației din județul Covasna pe perioada 2014-2020

Sursa: INS Tempo Online

Județul Covasna în anul 2014, avea o populație după domiciliu 229.958 de locuitori, iar în anul 2020 avea 225.864 de locuitori. În mod similar cu graficele anterioare (național, respectiv regiunea de dezvoltare centru) și evoluția populației județului Covasna reprezintă o tendință descendentă.

Evoluția populației la nivel local:

Sursa: INS Tempo Online

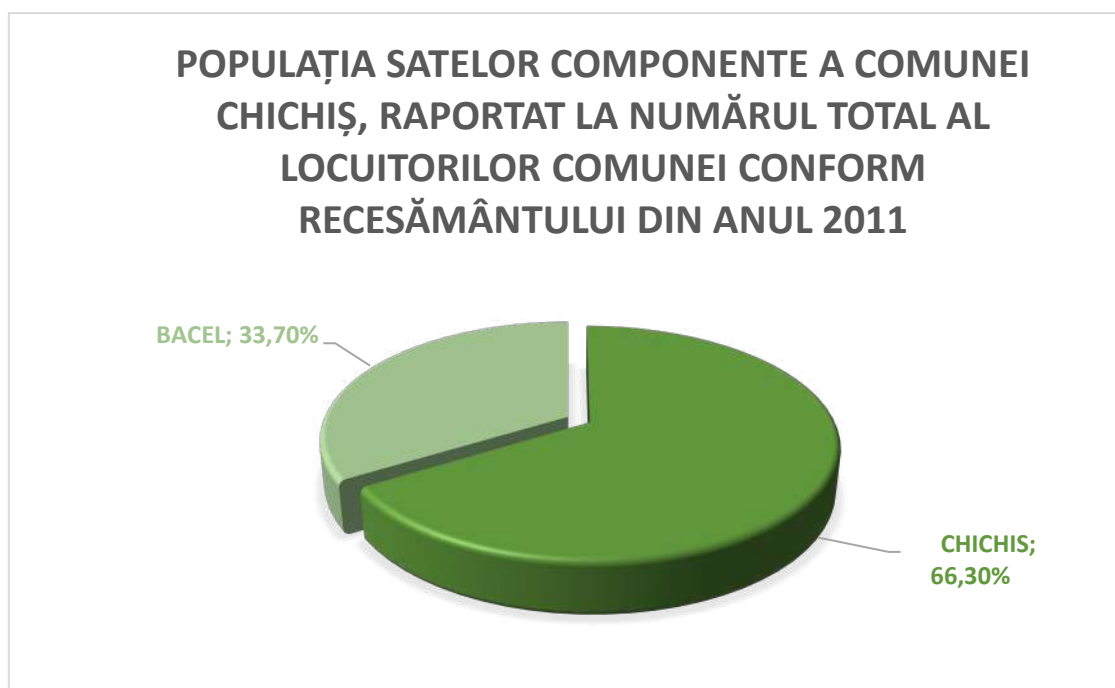
Comuna Chichiș în anul 2020, avea un număr de 1.534 locuitori, față de anul 2014, unde avea un număr de 1.606 locuitori, potrivit datelor statistice publicate pe pagina INS Tempo online. Luând în considerare evoluția populației în perioada 2014 - 2020 pe teritoriul României, unde am constatat un declin continuu, pe teritoriul comunei Chichiș am observat faptul că evoluția populației arată o scădere lentă dar stabilă.

3.2.2 Densitatea populației

Densitatea populației reprezintă numărul locuitorilor pe unitate de suprafață, măsurându-se în general locuitorii pe kilometru pătrat, obținându-se prin împărțirea numărului de locuitori la suprafață în kilometri pătrați.

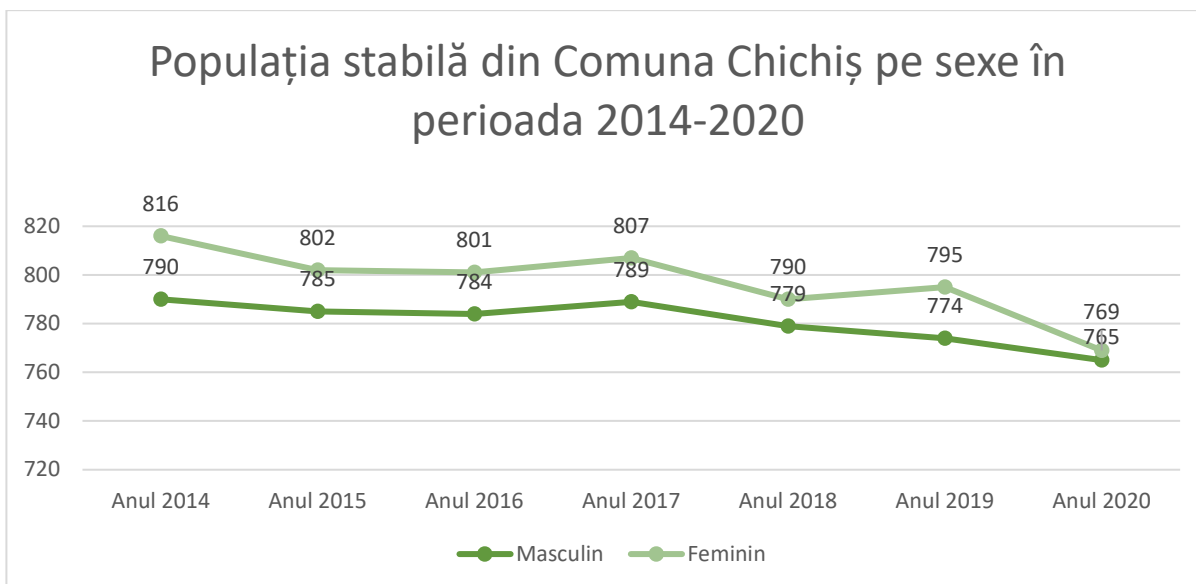
Potrivit datelor recente obținute de pe site-ul INS Tempo, în anul 2014, pe teritoriul comunei Chichiș, densitatea populației era 74,98 locuitori pe km².

3.2.3 Structura populației

Sursa: INS Tempo Online

În garficul de mai sus am prezentat populația satelor componente a comunei Chichiș, raportat la numărul total al locuitorilor comunei, conform recesământului din anul 2011.

Sursa: INS Tempo Online

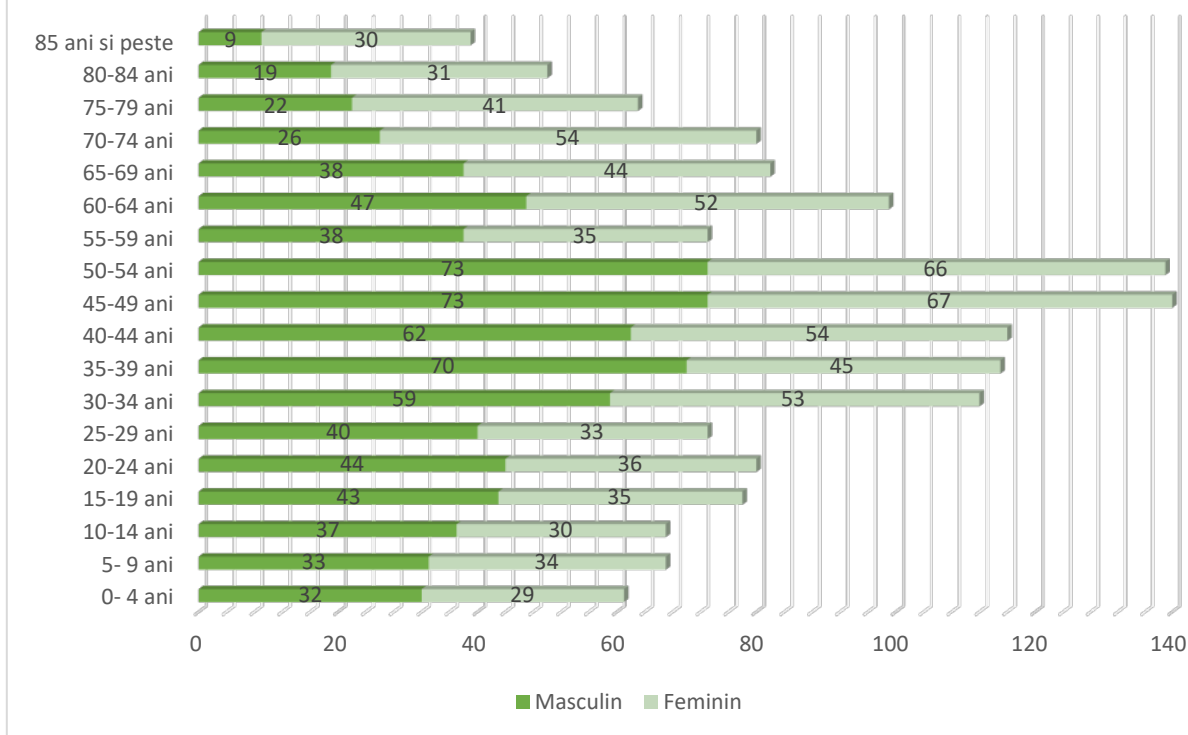
În graficul de mai sus am prezentat populația comunei pe sexe. Analizând datele pe perioada 2014 - 2020, constatăm că evoluția populației pe sexe se mișcă similar cu evoluția populației totală în comuna Chichiș. Totodată putem observa și faptul că populația feminină se mișcă variabil față de populația masculină în perioada 2017 – 2020. În această perioadă evoluția populației masculine arată un declin constant, evoluția populației feminine prezintă o mișcare variabilă.

În anul 2020 în comuna Chichiș populația feminină este mai numeroasă (769) decât cea masculină (765), dar putem observa, că în toate perioada 2014 – 2019 populația feminină era prezentă în majoritar față de populația masculină.

În continuare, considerăm că este important să analizăm structura pe vârstă a populației din comună, care are un efect semnificativ asupra planificării și dezvoltării, precum și asupra forței de muncă, ocuparea forței de muncă, pentru a primi o imagine reală despre populația activă din comună. Dintr-o altă perspectivă, structura pe vârstă a populației prezintă și gradul de îmbătrânire a comunei, care influențează rata natalității și rata mortalității.

Din următorul tabel reiese, că în anul 2020 prezența populației între vârstele 30-54 este mai accentuată. După această categorie de vârstă vine populația între vârstele 55 – 85 ani și peste, care este echilibrată cu prezența populației între vârstele 0 – 29 ani.

Populația comunei Chichiș pe vârstă și sexe în anul 2020

Sursa: INS Tempo Online

3.2.4 Componenta etnică a populației

Potrivit datelor raportate în recensământul din anul 2011, în comuna Chichiș populația după etnie se împarte, astfel:

ETNIE	NUMĂR DE PERSOANE	RATA
Români	679	44,18%
Maghiari	818	53,22%
Romi	9	0,59%
Informații nedisponibil	28	1,82%
Germanii	*	0,07%
Italieni	*	0,07%

Altă etnie	*	0,07%
------------	---	-------

* Număr redus de cazuri de observare (mai mic de 3)

Sursa: INS - <http://www.recensamantromania.ro/>

3.2.5 Componenta pe religii a populației

Populația din comuna Chichiș, conform recensământului din anul 2011, după religie se împarte, astfel:

RELIGIE	NUMĂR DE PERSOANE	RATA
Ortodocși	691	44,96%
Romano-Catolic	111	7,22%
Reformat	502	32,66%
Greco-Catolic	*	-
Baptist	3	0,20%
Unitarian	176	11,45%
Martorii lui Iehova	10	0,65%
Evangelic-Luteran	10	0,65%
Alte religii	*	-
Atei	3	0,20%
Informații Nedisponibile	28	1,82%

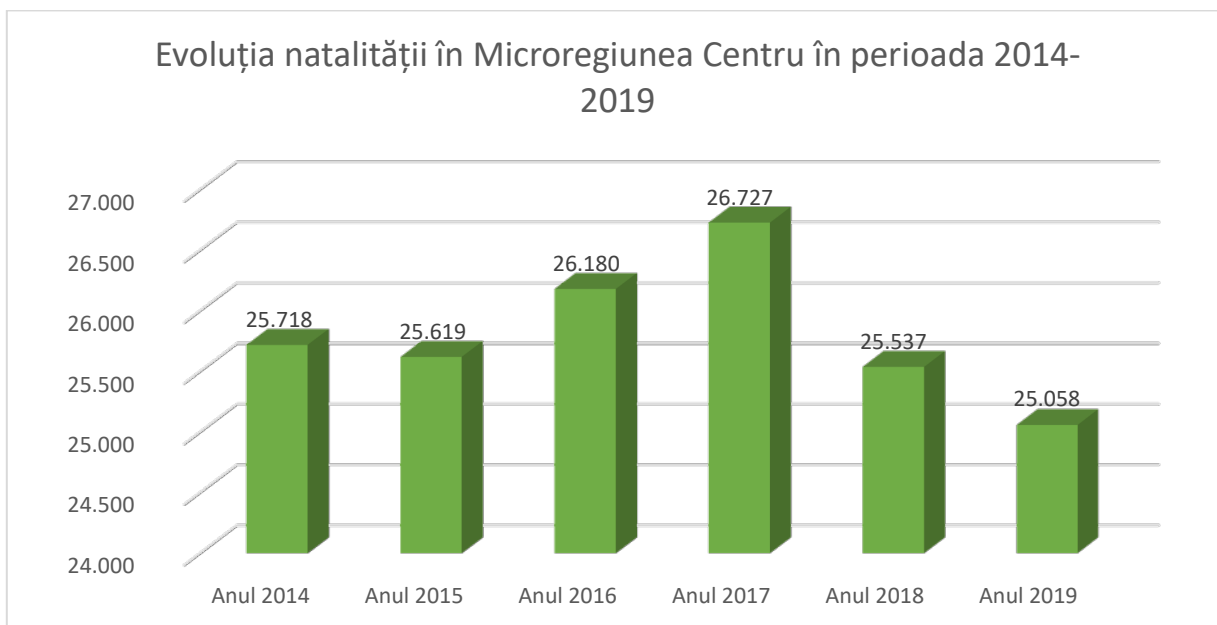
* Număr redus de cazuri de observare (mai mic de 3)

Sursa: INS - <http://www.recensamantromania.ro/>

3.2.6 Natalitate și mortalitate

Este foarte important să analizăm indicatorii natalității respectiv ponderea generației mai tinere, fiindcă în scopul planificării unei strategii de dezvoltare durabilă, trebuie luate în considerare indicatorii actuale, pe care putem baza obiectivele importante. Cifrele aferente natalității sunt esențiale la nivelul unei comuni, deoarece natalitatea influențează direct măsura sporului natural și alături de soldul migrației internaționale, de creșterea speranței de viață și de îmbătrânirea populației, determină schimbări în structura demografică a țării. Tendința de îmbătrânire a populației are un profund impact asupra tuturor generațiilor viitoare și asupra domeniilor de activitate economică și socială: piața muncii, protecția socială, educația, cultura, etc.

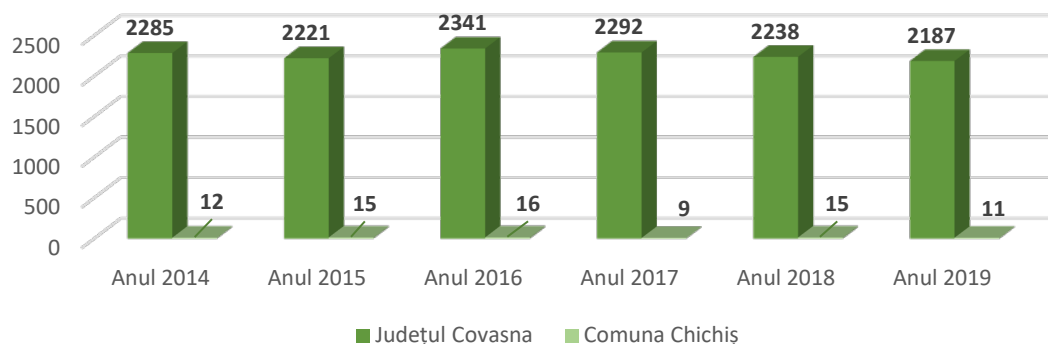
În graficul de mai jos, am prezentat indicatoarele natalității în nivelul Regiunii Centru, pe perioada 2014 – 2019. Conform datelor INS Tempo online, putem observa, că în intervalul menționat indicatoarele a înregistrat o oscilație. Cel mai înalt nivel a fost înregistrat în anul 2017, unde s-a înregistrat 26.727 nou născuți, dar în următoarele ani se remarcă o scădere, astfel în anul 2019 a fost înregistrat numai 25.058 de nou născuți.

Sursa: INS Tempo Online

În următorul grafic am comparat evoluția natalității în județul Covasna, respectiv în comuna Chichiș. Se poate observa, că și în județul Covasna, și în comuna Chichiș cel mai înalt nivel a fost înregistrat în anul 2016, 2.341 nou născuți în județ, și 16 nou născuți în comuna Chichiș. Comparând evoluția natalității în microregiunea Centru, în județul Covasna respectiv în comuna Chichiș, putem concluziona, că evoluția natalității a comunei Chichiș nu a urmărit trendul din județul Covasna și microregiunea Centru. Numărul persoanelor născuți vii a prezentat o tendință de creștere în perioada 2014 – 2016, după care în anul 2017 a scăzut aproape la jumătate față de anul 2016. În anul 2018 a crescut numărul născuților vii de la 9 la 15, după care a prezentat o scădere, în anul 2019 a fost înregistrat un număr de 11 persoane născuți vii.

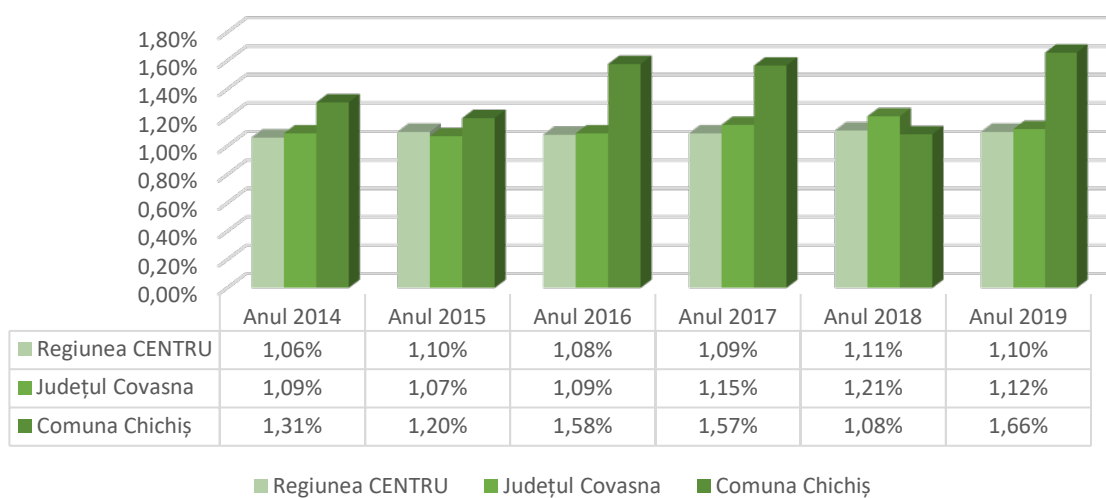
Evoluția natalității în județul Covasna respectiv în Comuna Chichiș în perioada 2014-2019

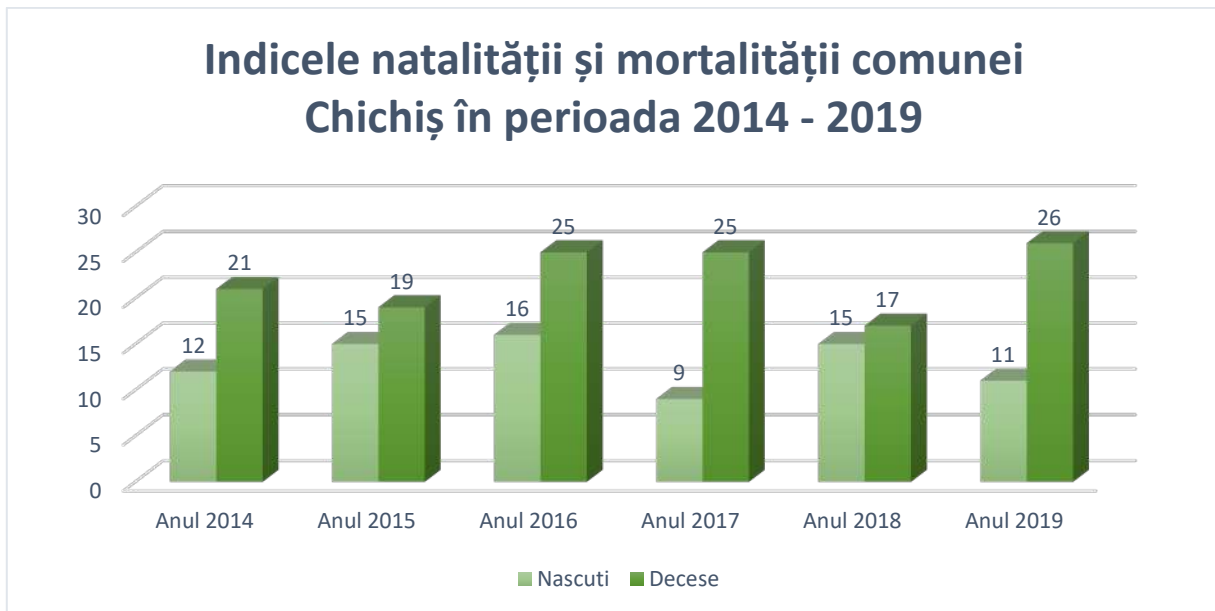

Sursa: INS Tempo Online

În graficul următor, am comparat indicatorii mortalității în nivelul Regiunii Centru, în nivelul județului Covasna, respectiv în nivelul comunei Chichiș. Indicatorii mortalității în nivelul comunei Chichiș înregistrează oscilații, față de nivelul Regiunii Centru, respectiv județului Covasna. Putem observa, faptul că, cu excepția anului 2018, indicatorii mortalității în perioada 2014 – 2019 în comuna Chichiș este mult mai mare, decât la nivel regional și la nivel județean.

Ponderea mortalității în Microregiunea Centru, în județul Covasna, respectiv în comuna Chichiș

Sursa: INS Tempo Online

În comuna Chichiș numărul natalității și mortalității înregistrează oscilații semnificative în intervalul 2014-2019. În această perioadă, putem constata faptul că, numărul deceselor este mult mai mare, decât numărul născuților raportate în anii respective.

Nivelul aproape cel mai scăzut a persoanelor născuți vii, respectiv nivelul cel mai înalt a persoanelor decedați, a fost înregistrat în anul 2019, 11 persoane născuți vii, 26 persoane decedate.

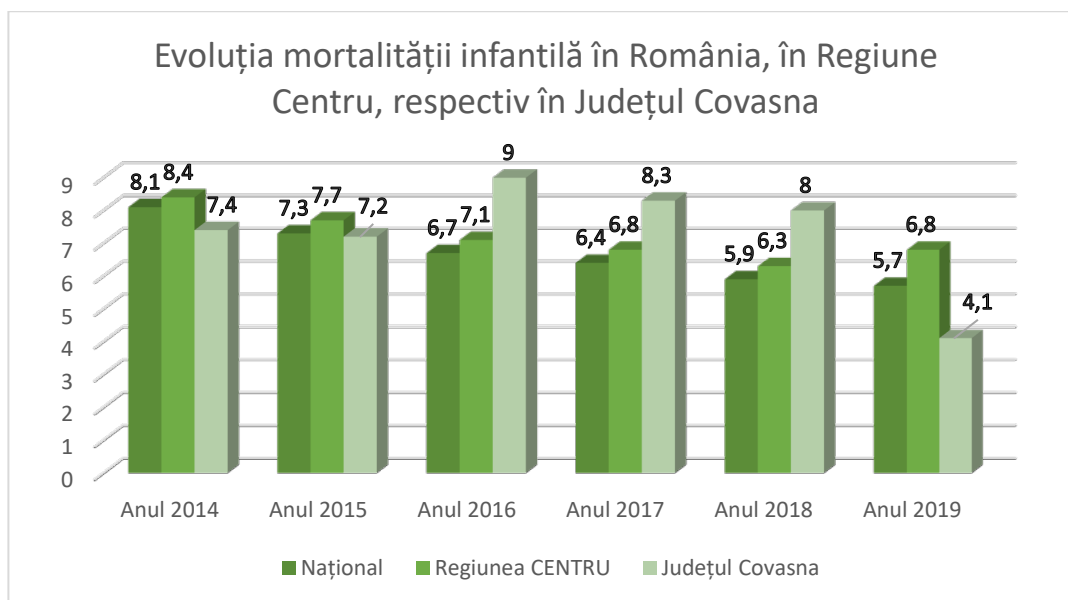
3.2.7 Mortalitatea infantilă

Mortalitatea infantilă reprezintă numărul de decese al nou-născuților cu vârste până la un an, constituie cel mai important indicator de mortalitate specific după vârstă.

La nivelul național evoluția mortalității infantile în perioada 2014-2019 arată un declin continuu. În anul 2014 era 8,1‰, în schimb în anul 2019 era 5,7‰.

În perioada 2014 - 2018 în nivelul regiunii Centru, rata mortalității infantile prezintă o scădere constantă, iar în anul 2019 rata prezintă o ușoară creștere.

La nivelul județului Covasna în perioada 2014 - 2019, rata mortalității infantile a înregistrat o tendință foarte variabilă. În anul 2014 rata era 7,4 mii, iar în anul 2016 era 9 mii, respectiv în anul 2019 rata a scăzut la 4,1 mii.

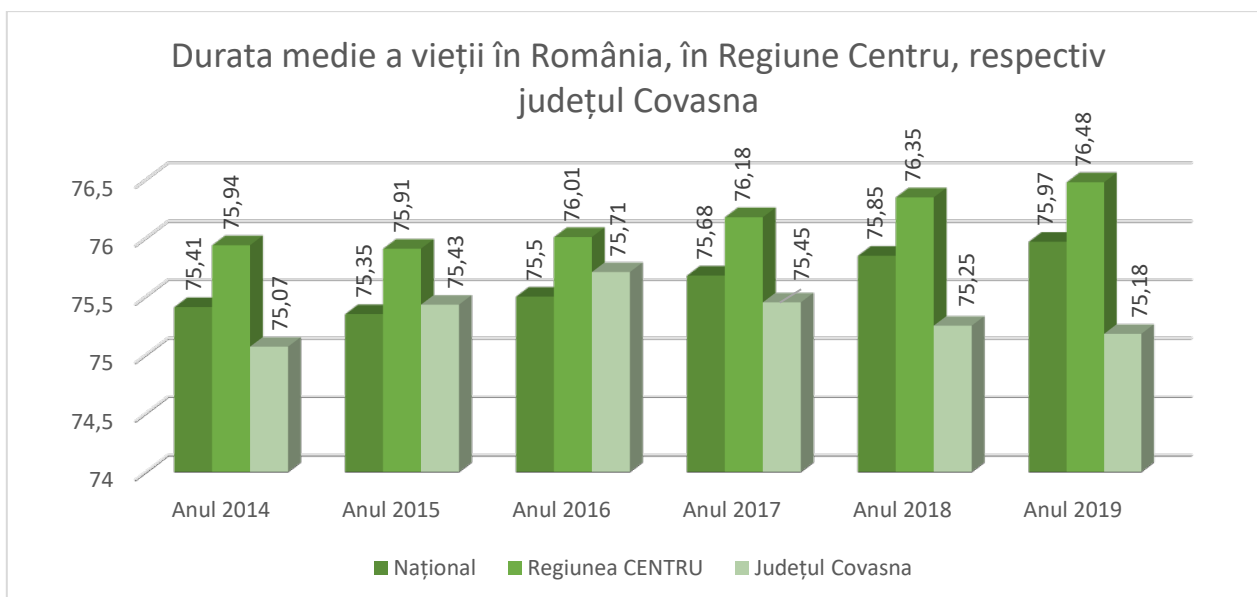

Sursa: INS Tempo Online

3.2.8 Durata medie a vieții

Durata medie a vieții reprezintă numărul mediu de ani, de trăit de un nou născut. Acest număr depinde foarte mult de calitatea vieții și infrastructura socială la nivelul teritoriului pe un grup selectat.

Vârsta medie a populației în România, respectiv în Regiunea Centru în intervalul 2014 - 2019 arată o mică tendință variabilă. Conform datelor INS Tempo online, în anul 2019 în România vârsta medie a vieții era 75,97, respectiv în Regiunea Centru era 76,48. În contrast în județul Covasna în intervalul 2014 - 2019, indicatorii prezintă o tendință descrescătoare față de nivelul național, respectiv Regiunii Centru. În anul 2019 vârsta medie a vieții era 75,18.

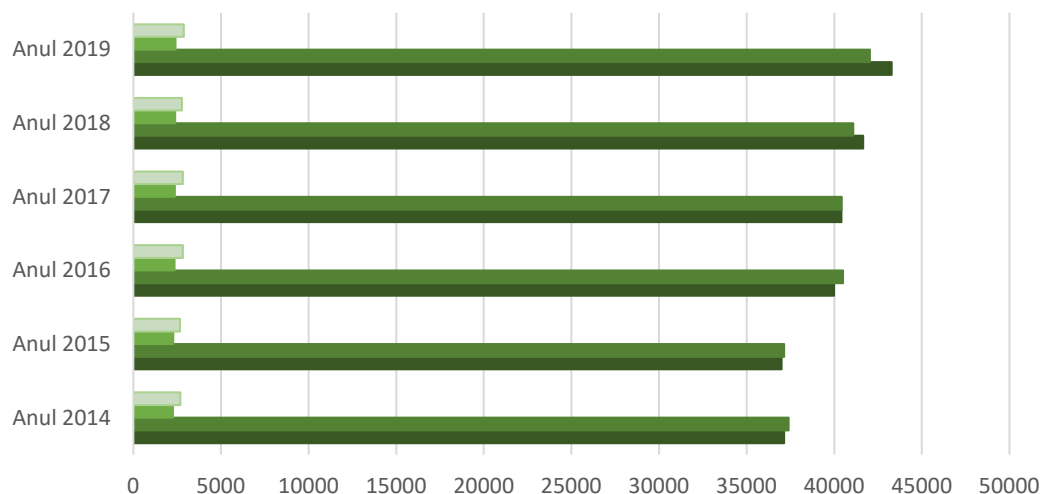
Sursa: INS Tempo Online

3.2.9 Mișcarea populației

Este foarte important să analizăm mișcarea migratorie a populației, fiindcă această reprezintă o imagine reală despre situația economică, socială, respectiv reflectă viabilitatea într-un teritoriu.

În următorul grafic, conform datelor raportate la INS Tempo online, am prezentat mișcările populației în Regiune Centru, respectiv în județul Covasna. Analizând indicatorii a mișcării populației la nivelul regional și județean, putem observa, faptul că atât indicatorii de stabilire cu domiciliul cât și plecările cu domiciliul în nivelul județului Covasna este atât de minimal față de regiune centru, decât nu ajunge nici 1%. Totodată putem constata faptul că și la nivelul regiunii centru și la nivelul județului Covasna indicatorii arată o tendință constant ascendentă.

Evoluția stabilirilor și a plecărilor cu domiciliu în Regiune Centru și județul Covasna în perioada 2014 - 2019

	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Plecări jud. Covasna	2677	2664	2828	2834	2763	2876
Stabiliri jud. Covasna	2252	2276	2347	2366	2379	2396
Plecări Reg. CENTRU	37388	37147	40494	40425	41091	42044
Stabiliri Reg. CENTRU	37136	36994	39998	40404	41654	43276

■ Plecări jud. Covasna
 ■ Stabiliri jud. Covasna
 ■ Plecări Reg. CENTRU
 ■ Stabiliri Reg. CENTRU

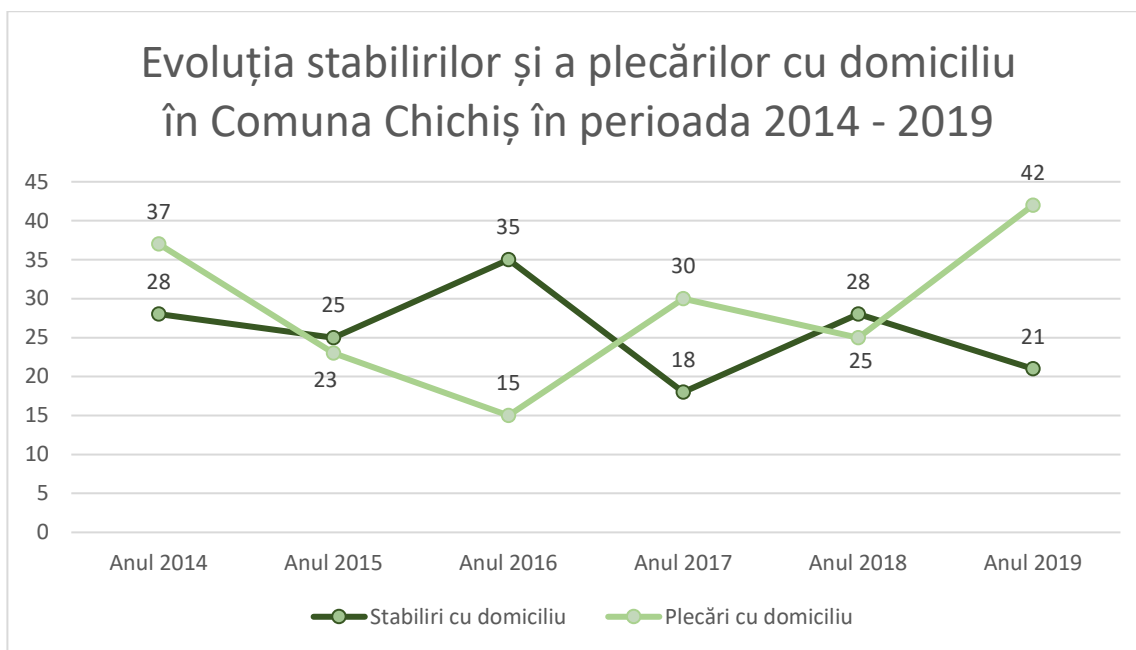
Sursa: INS Tempo Online

În următorul grafic, am prezentat mișcările populației din comuna Chichiș potrivit datelor raportate de INS Tempo online. Potrivit datelor, putem observa faptul că, evoluția stabilirilor și a plecărilor cu domiciliu arată o tendință variabilă. În anii 2015, 2016, respectiv 2018 s-au înregistrat mai multe stabiliri, decât plecări cu domiciliu, iar în anii 2014, 2017 și 2019 s-au înregistrat inverz, mai multe plecări decât stabiliri cu domiciliu în comună.

În anul 2019 putem observa cel mai mare diferență negativă între stabiliri și plecări cu domiciliu. În acest an și-au stabilit domiciliul 21 persoane, și 42 persoane au plecat cu domiciliul.

Comparând indicatorii mișcărilor migratorii a populației, la nivelul județului Covasna respectiv la nivelul comunei Chichiș în intervalul 2014-2019, putem constata că evoluția

stabilirilor și a plecărilor cu domiciliu a fluctuat la nivelul comunei, față de nivelul județului Covasna, unde indicatorile arată o tendință constant ascendent, cu o diferență negativă (mai multe plecări decât stabiliri cu domiciliu).

Sursa: INS Tempo Online

3.3. MEDIU

Mediul, precizat la nevoie drept mediul înconjurător, mediul ambiant sau și mediul natural, este o noțiune care se referă la totalitatea condițiilor naturale de pe Pământ sau dintr-o regiune a sa, în care evoluează ființele sau lucrurile. Dintre aceste condiții fac parte atmosfera, temperatura, lumina, relieful, apa, solul etc., precum și celelalte ființe vii și lucruri. Mediul are un rol foarte important în procesul evoluției ființelor vii, care, la rândul lor, sunt un factor de transformare a mediului. (sursa: wikipedia.org)

Județul Covasna este situat în centrul României, la curbura Carpaților, în colțul SE al Transilvaniei, așezat între:

- 45 grade 31` latitudine N
- 46 grade 17` latitudine N și
- 25 grade 27` longitudine E
- 26 grade 27` longitudine E

Se învecinează cu județele Vrancea și Bacău la Est, Harghita la Nord, Brașov la Est și Sud-Vest și Buzău la Sud-Est. Prin poziția sa geografică județul Covasna face parte din Regiunea Centru.

Potrivit datelor primite de la primăria Chichiș, în anul 2021 comuna are o suprafață totală de 2.107 ha, din care situate în intravilan sunt 374 de hectare, iar în extravilanul comunei sunt 1.733 de hectare.

Suprafața comunei Chichiș este 21,07 km² reprezentând 0,57 % din suprafața județului Covasna care are 3.709,8 km², reprezentând 10,88 % din teritoriul Regiunii Centru și 1,55 % din suprafața României.

3.3.1. Clima

Clima Climatul comunei Chichiș este aceeași cu climatul județului Covasna. Climatul regiunii este echivalent cu cel subalpin, fiind caracterizat de iernile lungi și friguroase, de verile scurte și bogate în precipitații. Prima zi de ger vine în general la începutul lunii octombrie, ultimele fiind la sfârșitul lunii aprilie. Poziția geografică a județului și particularitățile suprafeței subiacente creează premisele unui topoclimat specific de depresiune intramontană, cu nuanțe

excesive, caracterizat prin frecvente și intense inversiuni termice, temperaturi minime foarte scăzute și o circulație a aerului diminuată. Temperatura medie anuală a aerului oscilează între 7,1 °C și 7,6 °C.

În ceea ce privește regimul precipitațiilor, în județul Covasna cantitatea precipitațiilor, raportată la altitudinea medie este scăzută. În medie cad anual 500 - 580 mm pe fundul depresiunii și 700 - 800 mm pe piemonturile înalte. În zona de munte precipitațiile pot ajunge până la 1.000 de mm anual.

Particularitățile geomorfologice locale ale județului influențează mult și circulația aerului. Astfel, în jumătatea sa estică sunt dominante direcțiile nord și nord-est (Târgu Secuiesc peste 16% anual) – vântul denumit Nemere, iar în vest cele dinspre nord-est și nord-vest (16%, respectiv 14,4%). Vânturile dominante bat și cu cea mai mare viteză. Caracteristică este, de asemenea, frecvența ridicată a calmului (peste 30% anual), îndeosebi pe piemont.

3.3.2. Relief

Teritoriul județului Covasna se situează integral în zona sudică a Carpaților Orientali, mai precis în zona Carpaților Curburii. Aceasta este reprezentată, atât prin roci sedimentare, cât și prin roci magmatice, intruzive și efuzive.

Din punct de vedere tectonic-structural, teritoriul județului Covasna aparține următoarelor unități: zona cristalino-mezozoică, zona flișului cretacic-paleogen și zona vulcanitelor neogene.

Mișcările tectonice care au afectat arcul carpatic, intense în această arie, au avut ca efect o compartimentare geomorfologică inegală.

Teritoriul județului cuprinde trei compartimente: unul extern, înalt, cu altitudini de peste 1.500 m în Munții Harghita, Nemirei, Vrancei și Buzăului, al doilea central, alcătuit din depresiunile Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc și Baraolt – prelungirile nordice ale Depresiunii Brașovului, și al treilea intern, cu rare vârfuri peste 1.100 m altitudine (în Munții Baraolt și Bodoc).

Unitatea de relief cu cea mai mare pondere din județul Covasna este prelungirea Depresiunii Brașov, care ocupă 107.000 ha, adică 29% din suprafața totală a județului.

3.3.3. Geologie și hidrologie

Pedologia:

Tipurile de soluri au o dispunere conformă cu treptele de relief, cu constituția mineralogică a diferitelor depozite. Piemonturile înalte sunt ocupate de soluri brune argiloiluviale și brune argiloiluviale luvice, care se dezvoltă în condițiile unui climat umed (precipitații peste 750 mm anual), sub păduri de stejar și fag în amestec cu rășinoase. Tot în partea înaltă a depresiunii, spre contactul cu muntele, se întâlnesc soluri brune, eumezobazice, cu pietriș la mică adâncime, asociate cu soluri brune argiloiluviale.

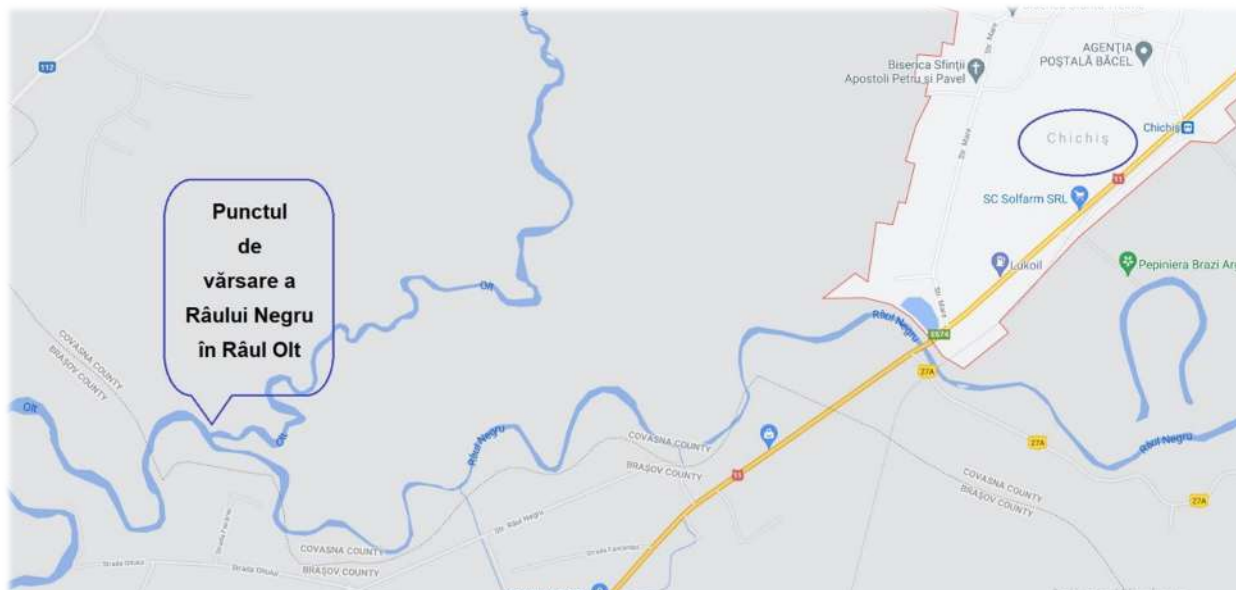
Glacisurile și piemonturile joase sunt acoperite în general de cernoziomuri cambice, caracterizate printr-un bogat orizont de humus care pătrunde în adâncime la peste 1 m, fiind dintre cele mai fertile soluri din județ. Aceste soluri au o răspândire largă în Depresiunea Râului Negru și pe Câmpul Frumos din Depresiunea Sfântu Gheorghe.

Hidrologie

Cele mai importante ape curgătoare în județul covasna care străbate comuna Chichiș sunt:

- *Râul Olt* care este principala arteră hidrografică, pe teritoriul județului Covasna având o lungime de aproximativ 150 km. Acesta colectează majoritatea cursurilor din această zonă.
- *Râul Negru*, afluentul cel mai important al Oltului străbate partea estică a județului de la nord-est spre sud-vest și izvorăște din versantul sudic al Munților Șandru Mare.

Punctul de vărsare a Râului Negru în Râul Olt se află în comuna Chichiș, la granița al județelor Covasna și Brașov.

Sursa: GoogleMaps, realizare proprie

Teritoriul județului este drenat de o rețea hidrografică bine organizată, cu debite ridicate în tot cursul anului, cu un caracter convergent. Densitatea rețelei hidrografice variază între 0,40-0,70 km/km².

Județul Covasna are o suprafața totală de 3.709,8 km², din care 79,77% respectiv 2.959,39 km² aparținând bazinului hidrografic al râului Olt. Restul, puțin peste 20% din suprafață, aparținând bazinului hidrografic al Siretului.

Teritoriul județului cuprinde în totalitate, subdepresiunea Târgu Secuiesc (a Râului Negru), subdepresiunea Sfântu Gheorghe și subdepresiunea Baraolt. De asemenea cuprinde în totalitate și depresiunile intramontane mai înalte a Comandăului și a Întorsurii Buzăului. Vecinatatea în est a munților Vrancei și ai Bretcului-bariere în calea maselor de aer oceanice de pe Atlantic încărcate cu umezeală - pe ai caror cumpene ai apelor se întinde granița județului, determină în cea mai mare parte regimul de scurgere a râului Râul Negru. Astfel toți afluenții de stînga ai râului au un regim de scurgere puternic torențial cu o mare frecvență. Sunt foarte rari anii în care apele râului Râul Negru să nu depășească cotele de atenție datorită acestor afluenți. Pr. Cașin determină, deasemenea dese viituri pe R.Negru, dar de această dată din cauza mărimii și formei bazinului hidrografic al pârâului din depresiunea Plaiieși. Lungimea totală a cursurilor de apă, cadastrate din județ este de 1.600 km, din care 1.326,5 km sunt în bazinul hidrografic al Oltului, iar 273,5 km aparțin bazinului hidrografic al Siretului.

Aceste cursuri de apă au fost îndiguite pe o lungime totală de 482,67 km, din care 459,608 km sunt în administrarea SGA Covasna, 14,0 km ai E.M. Căpeni, 9,06 km ai SGA Buzau-SH Siriu la Comandău și Barcani.

De asemenea 972,848 km de canale de desecare se află în administrarea ANIF Covasna. Digurile aflate în administrarea SGA Covasna au fost construite la asigurări de 10 % pentru terenuri agricole și 5% pentru localități. Digurile zona mun. Sfântu Gheorghe și o parte din digul de pe pr. Dobârlău sunt construite la asigurarea de 1%.

Râul Negru, principalul afluent al Oltului, este artera colectoare a depresiunii cu același nume. Direcția de curgere a Râului Negru este, în general, nord-est – sud-vest.

3.3.4. Calitatea solului

În comuna Chichiș principale activități sunt agricultura și zootehnia. Suprafața administrativă totală a comunei Chichiș este de 2.107 ha, din care terenuri agricole sunt 1.849 ha. Impactul antropogen actual are influență asupra indicatorilor și fertilității solului, exprimată prin notă relativ scăzută de bonitate a solurilor.

Poluarea solului se datorește în principal activităților surselor antropogene: reziduurile lichide și solide, menajere stradale și industriale unde este cazul, precum și utilizării în agricultură a unor substanțe chimice periculoase. Calitatea solului poate fi afectat în zona depozitelor necontrolate ale deșeurilor menajere și a celor asimilabile cu cele menajere. Solul poate fi afectat și în urma activităților agricole a locuitorilor, flora naturală autohtonă fiind înlocuite de plante agricole cultivate, se folosesc în mod nerațional pesticide, insecticide, și îngrășăminte chimice. Utilizarea excesivă a îngrășămintelor chimice conduce la creșterea semnificativă a nivelului de nutrienți și a materialelor grele în mediul înconjurător.

Practicele respectiv tratamente bio și folosirea gunoiiului de grajd organic totdată conservarea mediului asigură un minim de acoperire a solului cu vegetație, menține nivelul de optim a materiei organice din sol prin rotația culturilor și folosirea miriștei și nu în ultimul rând menține structura echilibrată a solului prin utilizarea de mașini agricole adecvate.

3.3.5. Ecologie și arii protejate

Administrarea ariilor naturale protejate și a celorlalte bunuri ale patrimoniului natural aflate în rețeaua națională de arii naturale protejate se face, potrivit legislației în vigoare, prin Agenția Națională pentru Arii Naționale Protejate – ANANP.

Prin Hotărârea 39/2001, Consiliul Județean Covasna a pus sub protecție provizorie un număr de 34 rezervații cu o suprafață de 35.983,59 ha. În aceste rezervații aparține și rezervația naturală din comuna Chichiș respectiv Rezervația Botanică Chichiș cu o suprafață de 84 ha.

3.3.6. Calitatea aerului

La nivelul Agenției pentru Protecția Mediului Covasna, supravegherea calității aerului pentru anul 2018, cu referire la poluanții care intră sub incidența Legii nr.104/2011 privind calitatea aerului înconjurător, s-a realizat prin stația de fond regional care face parte din Rețeaua Națională de Monitorizare a Calității Aerului.

Stația de fond regional este o stație de referință pentru evaluarea calității aerului, cu raza ariei de reprezentativitate de 200 - 500 km.

Poluanții monitorizați la stația automată - SO₂, NO₂/NO_x, CO, C₆H₆, PM₁₀ și O₃ sunt monitorizați și evaluați în conformitate cu Legea nr.104/2011, privind calitatea aerului înconjurător.

În perioada 01 Ianuarie – 31 Decembrie 2018, la stația de fond regional din Sfântu Gheorghe au fost efectuate măsurători zilnice (probe 24 de ore) pentru dioxid de sulf (SO₂), oxizi de azot (NO, NO₂, NO_x), monoxid de carbon (CO), pulberi în suspensie (PM₁₀) automat (prin nefelometrie ortogonală), ozon (O₃) și precursori organici ai ozonului (benzen, toluen, etilbenzen, o-xilen, m-xilen și p-xilen).

În anul 2018, captura de date de la analizoarele pentru NO₂, SO₂, CO, O₃, PM₁₀ grv, C₆H₆, care au fost validate, s-a situat la nivelul indicat în procente.

Județ/Oraș	Stația	Tipul Stației	Tip poluant	Număr Determinări	medie anuală	UM	Tip depășire conf. Legii 104/2011	Număr depășiri	Captura de date validate în anul 2018
				orare					
Covasna/Sf. Gheorghe	Fond Regional CV 1	Automată	SO ₂	6923	5.65	μg/m ³		0	78.99%
			NO ₂	7985	13.32	μg/m ³		0	91.15%
			O ₃	8138	52.47	μg/m ³	valoarea țintă	7	92.9%
			CO	8176	0.13	mg/m ³		0	93.34%
			C ₆ H ₆	7710	2.49	μg/m ³		0	88.01%
			PM ₁₀	7343	29.16	μg/m ³	zilnică	43	83.79%
			PM ₁₀ grv	7536	21.70	μg/m ³	zilnică	15	86%

Sursa: Raport de mediu pentru planul județean de gestionare a deșeurilor în județul Covasna, eliberat în Martie 2020

La nivelul județean nu au fost înregistrate depășiri spectaculoase la indicatorii monitorizații, nu au fost constatate fenomene ce ar putea provoca apariția unor zone critice din punct de vedere al calității aerului.

În comuna Chichiș în general calitatea aerului este bună, în satele aparținătoare nu sunt obiective industriale mari, cu impact semnificativ asupra mediului.

3.3.7. Gestiunea deșeurilor

Depozitele de deșuri neconforme urbane din județ Covasna au fost închise și ecologizate în termenul prevăzut de HG 349/2005 privind depozitarea deșeurilor, fiind în perioadă de monitorizare timp de 30 de ani. Până la data de 16 iulie 2009 în județul Covasna depozitarea deșeurilor municipale s-a realizat exclusiv pe cele 5 depozite de deșuri neconforme existente în mediu urban și pe cele 45 de spații de depozitare din mediu rural. În conformitate cu calendarul de închidere prevăzut în HG 349/2005 privind depozitarea deșeurilor, în 16 iulie 2009 a fost sistată depozitarea deșeurilor pe 3 din depozitele de deșuri

neconforme din mediu urban (Covasna, Baraolt și Întorsura Buzăului) și au fost închise și ecologizate toate spațiile de depozitare din mediul rural.

După sistarea activității depozitelor neconforme menționate, deșeurile municipale generate în județ au fost preluate de rampele municipale aflate în operare la data respectivă, care puteau funcționa până la 16 iulie 2017 conform calendarului de închidere stabilit în HG 349/2005 privind depozitarea deșeurilor (Târgu Secuiesc și Sfântu Gheorghe).

Până la sfârșitul anului 2016 au fost închise și aceste depozite, urmând ca în anul elaborării PJGD toate deșeurile municipale generate în județ să fie depozitate pe "*depozitul conform*„ din comuna Boroșneu Mare, sat Leț.

Simultan cu obligativitatea închiderii tuturor depozitelor de deșeuri menajere ce se găseau în mediul rural, primăriile au fost nevoite să rezolve probleme apărute în cea ce privește colectarea și transportarea gunoiului la depozitele care au rămas încă deschise.

Găsind o soluție, comuna Chichiș, a externalizat serviciul de salubritate colaborând cu firma TEGA S.A. (www.tega.ro), aceasta colectând gunoiul menajer selectiv/separat, de pe întreg teritoriul comunei.

În comuna Chichiș există un Centrul de colectare deșeuri de baterii uzate auto. Operatorul economic autorizat pentru colectarea și valorificarea bateriilor uzate (baterii auto) este societatea REMAT BRASOV S.A., care a deschis un punct de lucru în comuna Chichiș.

3.4. INFRASTRUCTURA

În scopul elaborării unei strategii de dezvoltare locală pe termen mediu și lung este foarte important analizarea infrastructurii de bază a comunei. Infrastructura unei comună înseamnă structura și elementele de bază necesare, dintre care putem enumera: infrastructura comunei, infrastructura sanitară, infrastructura utilităților publice de interes local, infrastructura de transport, infrastructura de telecomunicații, infrastructura de turism, gestionarea deșeurilor.

3.4.1. Așezarea geografică a comunei

Comuna Chichiș se află în partea de sud-vest a județului Covasna, care aparține la regiunea de dezvoltare Centru din România. Teritoriul comunei Chichiș este situat în partea de sud a județului Covasna, extremitatea sudică reprezentând granița cu județul Brașov.

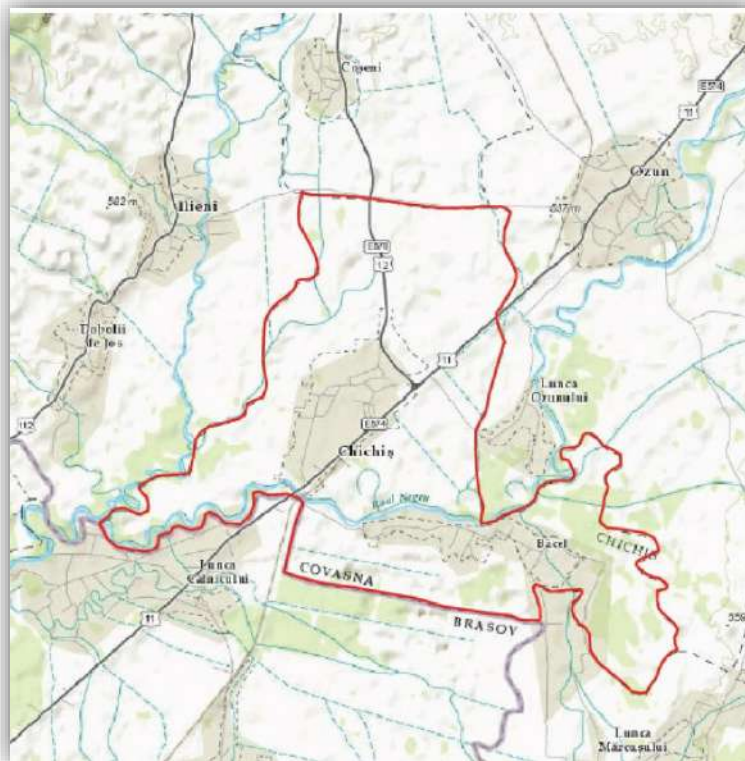
Comuna este formată din două localități: Chichiș și Băcel.

Chichiș, reședința de comună, este situată în partea de sud-vest a județului Covasna la limita cu județul Brașov.

Băcel se află în partea de vest a județului Covasna, în Depresiunea Brașovului.

Comuna Chichiș are următoarele vecini:

- Municipiul Sfântu Gheorghe - în partea de Nord;
- Comuna Ilieni – în Vest;
- Comuna Prejmer – în Sud;
- Comuna Ozun – în Est;

Sursa: Plan urbanistic general, Comuna Chichiș

Comuna Chichiș are o suprafață totală de 2.107 ha, din care situate în intravilan sunt 374 de hectare, iar în extravilanul comunei sunt 1.733 de hectare.

Suprafața comunei Chichiș este 21,07 km² reprezentând 0,57 % din suprafața județului Covasna care are 3.709,8 km², reprezentând 10,88 % din teritoriul Regiunii 7 Centru și 1,55 % din suprafața României.

Comuna este străbătută de drumul național DN11, care asigură legătura dintre municipiul Brașov și Târgu Secuiesc, și care are legătură cu drumul național DN12, care asigură legătura dintre Chichiș și Sfântu Gheorghe. Aceste drumuri nu trec prin sat, sunt așezate în afara satului la est.

Chichiș se află la o distanță de 203 km de București, capitala României, 12 km de municipiul Sfântu Gheorghe, reședința județului, 36 km de orașul Covasna, 38 km de municipiul Târgu secuiesc, 33 km de orașul Întorsura Buzăului, respectiv 64 km de orașul Baraolt, calculat prin site-ul www.distanta.ro.

Comuna Chichiș se situează în zona sudică a depresiunii Sfântu Gheorghe, parte integrantă a sistemului depresionar Țara Bârsei, respectiv la o altitudine de 505 - 507 metru de la nivelul mării. Terenul este orizontal, fără denivelări importante.

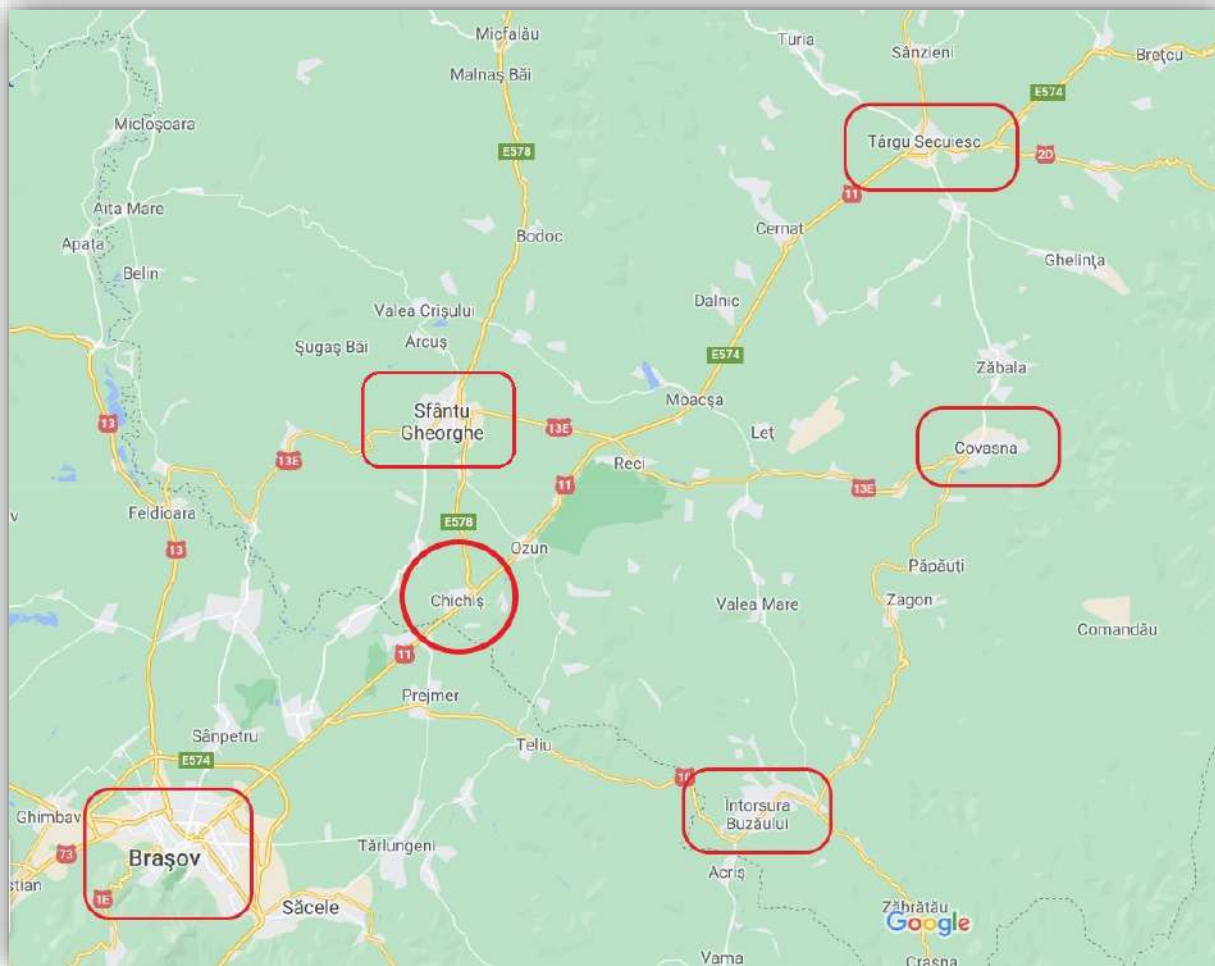
Climatul comunei Chichiș este aceeași cu climatul județului Covasna. Climatul regiunii este echivalent cu cel subalpin, fiind caracterizat de iernile lungi și friguroase, de verile scurte și bogate în precipitații. Prima zi de ger vine în general la începutul lunii octombrie, ultimele fiind la sfârșitul lunii aprilie. Temperatura medie anuală a aerului oscilează între 7,1 °C și 7,6 °C, depinzând de altitudine, cea mai caldă lună fiind luna iulie, cea mai rece ianuarie.

În zonă cantitatea medie anuală de precipitații este între 500 - 580 mm pe fundul depresiunii și 700 - 800 mm pe piemonturile înalte. În zona de munte precipitațiile pot ajunge până la 1.000 de mm anual.

3.4.2. Relații în teritoriu, mediul rural

Teritoriul administrativ al comunei Chichiș se află la partea sudică a Depresiunii Sfântu Gheorghe, la limita acestuia cu Depresiunea Bârsei, la est de vărsarea Râului Negru în Râul Olt. Râul Negru traversează teritoriul comunei între satele Chichiș și Băcel, respectiv mai la avale trece la limita sudică a teritoriului administrativ al comunei, până la punctul de vărsare în Râul Olt.

Comuna fiind învecinată cu comuna Ozun, comuna Dobârlău, spre sud se află granița cu județul Brașov, comuna Ilieni, respectiv spre nord cu municipiul Sfântu Gheorghe. Cele mai apropiate orașe, sunt: municipiul Sfântu Gheorghe, care se află la 12 km, orașul Covasna, care se află la 36 km, orașul Întorsura Buzăului care se află la 33 km, respectiv municipiul Târgu Secuiesc, care se află la 38 km.

Sursa: GoogleMaps

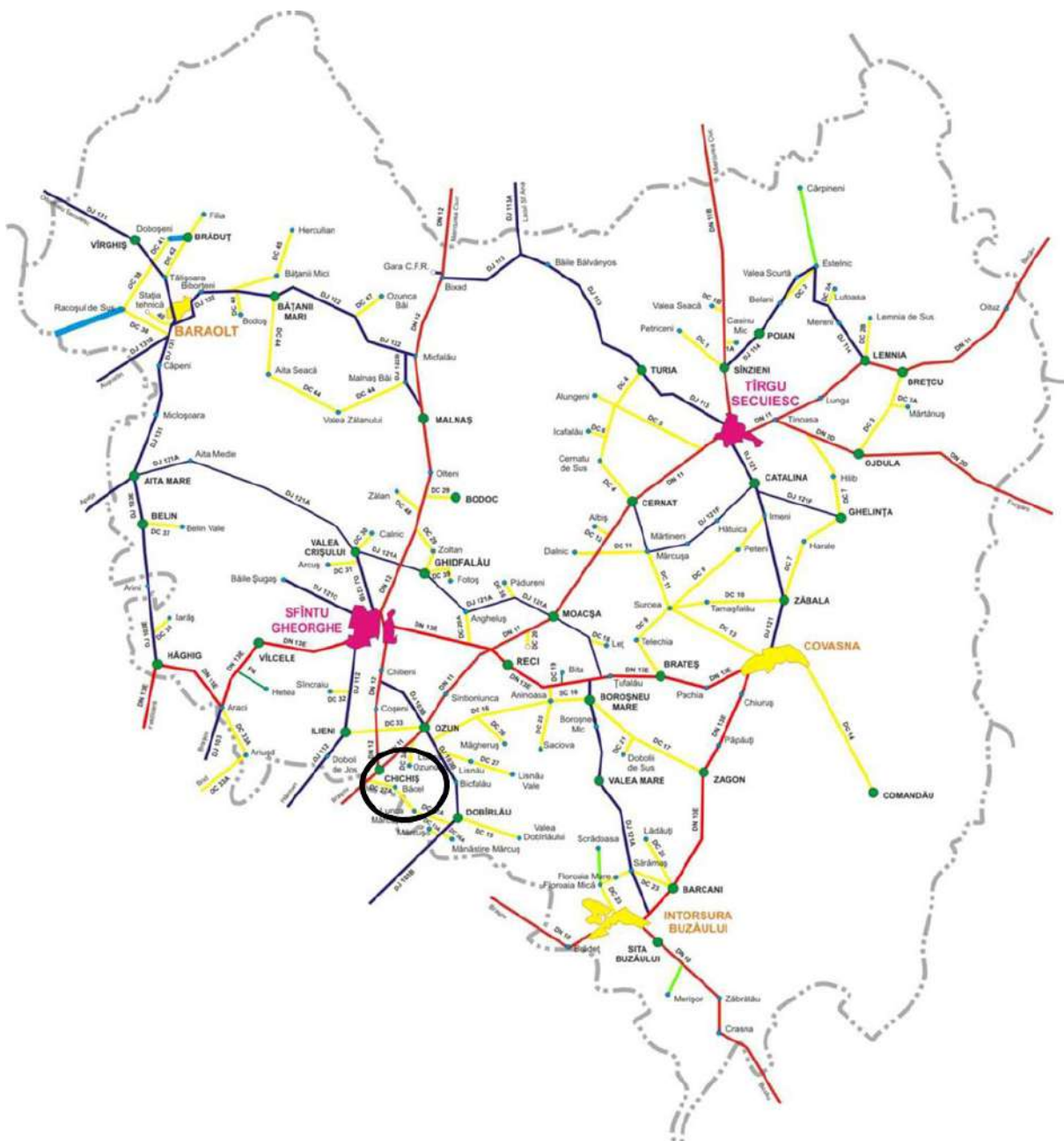
Conform datelor primite de la primărie, drumul național DN11 și DN12 străbate 8 km din comună, drumul comunal DC27A – Băcel până drumul național DN11 este 7,2 km, iar 19,6 km reprezintă străzi comunale.

Având în vedere transportul public în comună sau din comună către comunele învecinate, sau către orașele apropiate, putem menționa următoarele:

Așa cum am menționat mai devreme, cele mai apropiate orașe, sunt: municipiul Sfântu Gheorghe, care se află la 12 km, orașul Covasna, care se află la 36 km, orașul Întorsura Buzăului care se află la 33 km, respectiv municipiul Târgu Secuiesc, care se află la 38 km, dar și până la orașul Baraolt este 64 km. În limitele județului Covasna cea mai lungă distanță de la

comuna Chichiș este până la comuna Vârghiș (aproximativ 71 km). Aceste distanțe se poate efectua în primul rând cu mijloace de transport personale.

Harta rutieră a județului Covasna

Sursa: <https://www.kvmt.ro/hu/a-megye-terkepe.html>

Comuna are legătură feroviară, calea ferată Braşov – Sfântu Gheorghe – Târgu Secuiesc străbate în comuna Chichiş, gara fiind în satul de reşedinţă Chichiş.

Reţeaua de cale ferată electrificată care traversează judeţele Braşov şi Covasna din sud-estul Transilvaniei este de 44 km şi străbate judeţul de la sud la nord făcând parte din magistrale feroviare Braşov – Sfântu Gheorghe – Ciceu – Baia Mare. Linia de cale ferată neelectrificată este de 72 km şi străbate depresiunea Târgu Secuiesc, făcând legătura municipiului Sfântu Gheorghe cu localităţile din nord-estul judeţului.

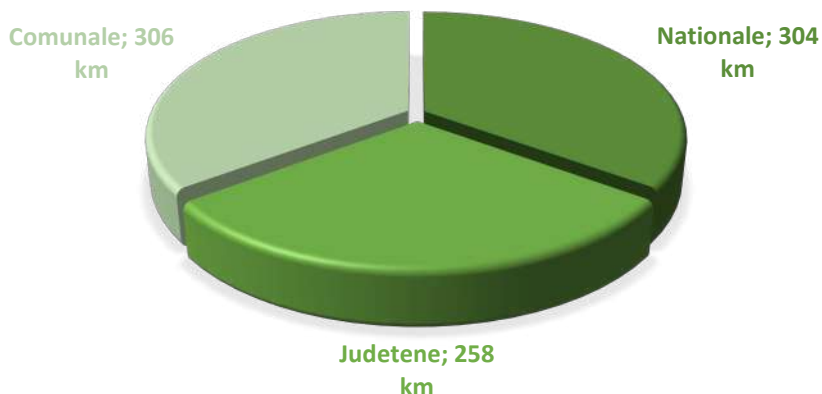
În comuna Chichiş, nu există transport public, dar există curse regulate cu microbuze dinspre Sfântu Gheorghe către comună, care îşi continuă drumul până la Braşov. De asemenea comuna are legătură şi cu comunele din judeţ, adică există curse regulate cu microbuze către mai multe localităţi din judeţ. Firma care realizează astfel de curse în judeţ, este firma Transbus Codreanu SRL.

Cele mai apropiate aeroporturi de localităţile comunei Chichiş sunt, Aeroportul Internaţional Braşov (estimat că va fi gata în anul 2021) se află la 30 km, Aeroportul Internaţional Sibiu se află la 167 km, Aeroportul Internaţional Henri Coandă se află la 172 km, şi Aeroportul Transilvania Târgu Mureş se află la 184 km. Luând în considerare, faptul că cea mai mare distanţă de la comună până la aeroport este 184 km (Aeroportul Transilvania Târgu Mureş), toate aeroporturile enumerate se pot accesa în cel mult de 3 ore de mers cu maşină. Acest fapt, contribuie deosebit de mult la dezvoltarea economică a comunei, mai ales la turism, fiindcă comuna este accesibilă cu mai multe vehicule.

3.4.3. Infrastructura de bază

În judeţul Covasna în anul 2019 conform datelor INS Tempo online, exista 868 km drum public, deschise circulaţiei publice. Din total de 868 km, sunt 304 de km drum naţional, 258 de km drum judeţean, respectiv 306 de km drum comunal.

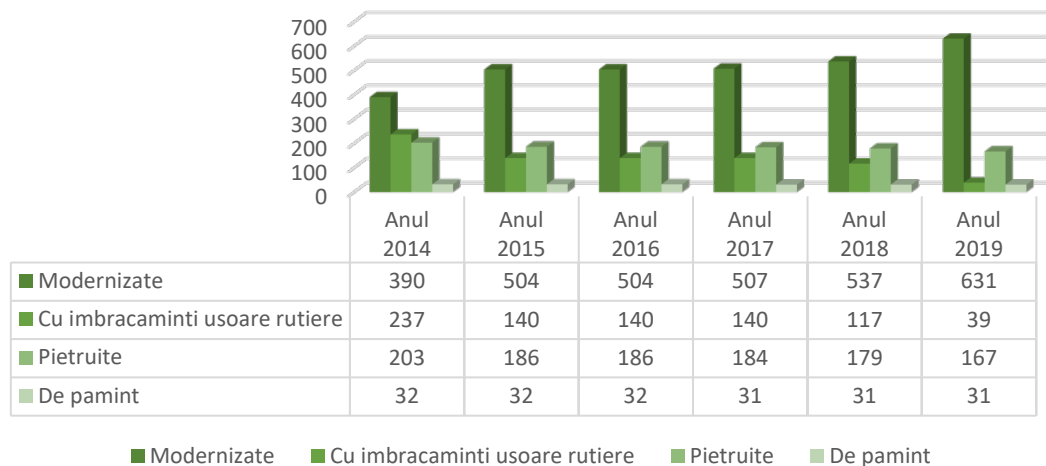
DISTRIBUȚIA DRUMURILOR PE CATEGORII ÎN JUDEȚUL COVASNA ÎN 2019

Sursa: INS Tempo online

Având în vedere condiția drumurilor în județul Covasna, putem enumera următoarele tipuri de drumuri: modernizate, cu îmbrăcămînți uşoare rutiere, pietruite, respectiv de pământ. În perioada 2014 – 2019 drumurile în județ s-au schimbat astfel:

Tipuri de acoperământ a drumurilor în județul Covasna în perioada 2014 - 2019

Sursa: INS Tempo online

În anul 2014, potrivit datelor INS, în județ existau 390 de km de drumuri modernizate, 237 de km drumuri cu îmbrăcămînți ușoare, 203 de km drumuri pietruite, respectiv 32 de km drumuri de pământ. Până în anul 2019 lungimea totală de km a drumurilor modernizate a crescut la 631 de km, iar lungimea totală de km a drumurilor cu îmbrăcămînți ușoare a scăzut la 39 de km, a drumurilor pietruite la 167 de km, respectiv a drumurilor de pământ la 31 de km.

La nivelul comunei Chichiș, potrivit datelor primite de la primărie, există:

- în localitatea Chichiș cele două artere principale sunt asfaltate: Strada Europa și Strada Gării – total 3,69 km. Străzile secundare sunt neasfaltate lungimea totală a străzilor neasfaltate 9,4 km. Pentru aceste drumuri neasfaltate a fost realizat proiect tehnic, și urmează asfaltarea drumurilor.
- în localitatea Băcel artera principală (DC27A) este parțial asfaltat – 3,86 km, iar restul străzilor neasfaltate însumează 6,48 km.

Din punct de vedere a infrastructurii edilitare, potrivit datelor primite de la primărie, respectiv Planului Urbanistic General elaborat în anul 2017, în teritoriul comunei Chichiș există:

TRUP A	Vatra satului Chichis		252,90 ha
TRUP B	Vatra satului Bachel		149,51 ha
TRUP C	Agrement si expoatare agregate		5,72 ha
TRUP D	Zona locuinte catun Chieniseg		0,23 ha
TRUP E	Zona locuinte catun Chieniseg		0,55 ha
TRUP F	Zona agrement Natura Parc		14,23 ha
TRUP G	Zona locuinte catun Szilvas		0,34 ha
TRUP H	Zona locuinte catun Szilvas		0,13 ha
TRUP I	Zona agrement Natura Parc		1,72 ha
TRUP J	Zona agrement Natura Parc		19,41 ha

TRUP K	Complex hipic		5,81 ha
TRUP L	Zona agrement Natura Parc		0,52 ha
TRUP M	Zona agrement Natura Parc		0,32 ha
TRUP N	Zona industrie si depozitare		0,59 ha
TRUP O	Zona industrie si depozitare		0,52 ha
TRUP P	Zona industrie si depozitare		1,59 ha
TRUP R	Zona ferma bovine		3,53 ha
TOTAL INTRAVILAN			457,62 ha

Intravilanul comunei este format din două localități și trupuri independente cu funcțiuni diverse: case de locuit, unități de producție, zone turistice, zone de gospodărie comunală.

Intravilanul localității reședință Chichiș cuprinde: satul Chichiș, trupuri izolate reprezentând unități de gospodărie comunală (puț sec, platformă de gunoi).

Intravilanul localității Băcel cuprinde satul Băcel și un trup izolat reprezentând platforma de gunoi.

De asemenea, în comună în intervalul 2014 - 2019 conform datelor INS Tempo online există un număr de locuințe:

Raportul locuințelor în comuna Chichiș în perioada 2014 - 2019						
1.1 Anul	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nr. locuințe	745	746	748	752	752	755

Din numărul total de locuințe, 745 se află în proprietate privată, respectiv 10 se află în proprietate publică.

LOCUINTE EXISTENTE PE FORME DE PROPRIETATE ÎN COMUNA CHICHIȘ ÎN 2019

Sursa: INS Tempo online

Rețea de telecomunicații:

Rețeaua de telecomunicații este principala cale de comunicație, care este fundamentală la o societate modernă. Telecomunicațiile din zilele noastre sprijină comunitatea de a rămâne activă în societate, și ajută în activitățile zilnice, mai ales la rezolvarea mai ușoară a sarcinilor de zi cu zi. În comună există rețea de telefonie și internet. Principalii furnizori ai serviciilor de telefonie mobilă și fixă sunt Telekom România, Orange România, UPC România, respectiv RCS & RDS. Pe lângă serviciul de telefonie, furnizorii UPC România, respectiv RCS & RDS oferă și servicii de internet și televiziune digitală.

Serviciile poștale sunt asigurate de Compania Națională Poșta Română S.A., cu sediul în satul Chichiș, str. Principală Nr. 125, respectiv în satul Băcel, str. Principală, Nr. 86.

Rețea de energie electrică și gaze naturale:

Rețea de energie electrică și gaze naturale sunt același utilități publice care sunt fundamentale la o societate viabilă.

Gaze naturale:

Informații cu privire la numărul și consumul clienților finali de gaze naturale la nivel național.

În tabelul următor este prezentată situația clienților finali în luna decembrie 2020, în funcție de sistemul de conectare și categorii de clienți:

Clienți		
Clienți casnici și noncasnici	Nr.	Pondere%
TOTAL	4.171.782	100
- casnici	3.942.928	94,51
- noncasnici	228.854	5,49

Sursa: ANRE, Direcția Monitorizare, Remit - Raport privind rezultatele monitorizării pieței de gaze naturale în luna Decembrie 2020

La nivelul județului, potrivit informațiilor publicate pe site-ul INS Covasna, rețeaua și volumul gazelor naturale distribuite are o evoluție în perioada 2010 - 2018, astfel:

Rețeaua și volumul gazelor naturale distribuite

Județul Covasna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Numărul localităților* în care se distribuie gaze naturale (la sfârșitul anului)	12	13	13	13	13	13	13	13	13
Din care municipii și orașe	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Lungimea simplă a conductelor de distribuție a gazelor naturale (km) la sfârșitul anului	217,4	224,7	229,2	230,7	231,6	231,9	235	233,1	234,1
Volumul gazelor naturale distribuite (mii mc)	57.888	58.279	55.114	53.368	49.920	50.433	51.453	53.187	4.9845
Din care: pentru uz casnic	29.530	29.433	28.223	27.045	24.800	25.265	25.277	28.012	26.319
*) Municipii, orașe, comune, sate									

La nivelul comunei Chichiș, în momentul de față nu există rețea de alimentare cu gaze naturale, dar comuna s-a demarat proiectul de alimentare cu gaze naturale pentru comună. Proiectul se află în fază de proiectare.

Energie electrică:

La nivelul județului următoarea sunt informații cu privire la evoluția numărului mediu al locurilor de consum deservite de FUI (Furnizor de ultimă instanță) cu energie electrică la nivel național.

Numărul mediu al locurilor de consum deserviți de FUI_{ob} (Furnizor de ultimă instanță obligat), determinat ca medie aritmetică a valorilor raportate lunar, defalcat pe tip de client, în trimestrul IV 2020:

Clienți	
Număr mediu locuri de consum	Trim. IV 2020
Casnici	5.936.615
Noncasnici	177.560
Total clienți finali	6.114.175

Sursa: ANRE, Direcția Monitorizare, Remit - Raport privind rezultatele monitorizării pieței de energie electrică pentru clienții finali deserviți de FUI, Trimestrul IV 2020

La nivelul comunei Chichiș, rețeaua de energie electrică cuprinde întreg teritoriul. Alimentarea energiei electrice în comună este asigurată de compania Electrica Furnizare S.A.

Alimentare cu apă potabilă:

În localitatea Chichiș există alimentare cu apă potabilă, rețea realizat prin proiect, finalizat în anul 2018. Alimentarea cu apă potabilă a satului Chichiș este asigurată de operatorul regional Gopodăria Comunală S.A. Sfântu Gheorghe. În acest moment există 98 de racordări și 113 de cereri de racordare.

În localitatea Băcel, alimentarea cu apă potabilă este cuprinsă în planul județean de realizare a rețelelor de alimentare cu apă. În momentul de față acest proiect se află în fază de proiectare cu finanțare din Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM).

Sistem de canalizare a apei uzate:

În momentul de față sistemul de canalizare în comună se află în faza de execuție: 20.780 m lungimea totală, din care 10.290 m în localitatea Chichiș, și 10.490 m în localitatea Băcel. Sistemul deocamdată nu este pusă în funcțiune.

Gestionarea deșeurilor:

Deșeurile sunt colectate și preluate de o firmă specializată TEGA S.A., și transportate la un depozit ecologic centralizat.

Totodată în comuna Chichiș există un punct de lucru de o centru de colectare deșeuri de baterii uzate auto. Operatorul economic autorizat pentru colectarea și valorificarea bateriilor uzate (baterii auto) este societatea REMAT BRASOV S.A., care a deschis un punct de lucru în comuna Chichiș.

3.5. CULTURA ȘI VIAȚA SPOTIVĂ

Cultura reprezintă un set de trăsături spirituale, materiale, intelectuale și efective distincte ale unei societăți sau ale unui grup social și cuprinde - pe lângă arte vizuale, muzică, teatru, dans, literatură - și elemente definitorii pentru stilul de viață, sistemul de valori, tradițiile și credința respectivului grup. (sursa: www.unesco.ro)

Ofertele culturale pătrund în mediul rural prin: sistemul instituțional (școala, căminul cultural, biblioteca), biserica, ONG-urile, grupuri culturale informale, persoane fizice - oameni de cultură și creatori individuali. În prezent, căminele culturale din sate au devenit spații de întâlniri care au din ce în ce mai puțin de-a face cu nevoile culturale autentice ale comunităților: în marea lor majoritate, activitatea din aceste instituții se reduce la găzduirea unor reuniuni familiare (nunți, petreceri de grup). Totodată aceste instituții nu dispun de acele dotări minime, care să le asigure desfășurarea unor manifestări culturale în condiții decente și care să le transforme în spații de întâlniri atractive pentru toate categoriile de public.

La nivel internațional, o tot mai mare atenție este acordată potențialului culturii de a cataliza procesele de dezvoltare. Prin urmare, cultura ocupă un rol extrem de important în planurile de dezvoltare strategică a comunităților din Europa.

Lista cu ONG-le înregistrate în comuna Chichiș conform Ministerul Justiției - Registrul Național ONG.

Denumire	Localitate	Scopul inițial
FUNDAȚIA "PRO FAGUS"	Comuna Chichiș, sat Chichiș	Sprijinirea activităților care vizează dezvoltarea turismului rural.
FUNDAȚIA "CONSORȚIUL JUDEȚEAN PENTRU DEZVOLTARE ECONOMICO-SOCIALĂ" COVASNA	Comuna Chichiș, sat Chichiș	
ASOCIAȚIA COMUNELOR DIN ROMANIA - FILIALA COVASNA	Comuna Chichiș, sat Chichiș	Scopul este același ca și scopul asociației asigurând executarea hotărârilor adunării generale, a deciziilor

		consiliului director, precum si a dispozitiilor presedintelui asociatiei. Asociatia Comunelor din Romania este înfiintata în scopul realizarii unei uniuni mai stranse între membrii sai pentru a ocroti si promova idealurile si principiile prevazute în Carta europeana a autonomiei locale, considerand ca autoritatile administratiei publice locale reprezinta unul dintre principalele fundamente ale oricarui regim democratic, deoarece numai la nivel local dreptul cetatenilor de a participa la rezolvarea treburilor publice poate fi exercitat în mod direct.
ASOCIATIA POMPIERILOR VOLUNTARI DIN CHICHIS, JUDETUL COVASNA	Comuna Chichiş, sat Chichiş	Asigurarea în cazul situatiilor de urgente a actiunilor care se impun, organizarea de activitatii si asigurarea de servicii pentru stingerea incendiilor,informarea si pregatirea populatiei in domaniul poveririi incendiilor
ASOCIATIA COMUNITARĂ PARTENER BĂCEL	Comuna Chichiş, sat Băcel	
ASOCIATIA SPORTIVĂ PROGRESUL CHICHIS	Comuna Chichiş, sat Chichiş	

Sursa: www.just.ro/registrul-national-ong/

La nivelul comunei Chichiș există mai multe monumente istorice notabile:

Lista monumentelor istorice (2015)

Nr.	Cod LMI	Denumire	Localitate	Adresă	Datare
1	CV-II-a-B-13187	Ansamblu rural "Case de lemn"	sat Chichiș; comuna Chichiș	În jurul bisericii unitariene, casele nr.59, 60, 63, 65, 66, 67.	sec. XVIII - XIX
2	CV-II-m-B-20290	Casa Serester József	sat Chichiș; comuna Chichiș	Nr. 57	1806, sec. XIX
3	CV-II-a-A-13188	Ansamblul bisericii unitariene	sat Chichiș; comuna Chichiș	Nr. 58	sec. XIII - XIX
4	CV-II-m-A-13188.01	Biserica unitariană	sat Chichiș; comuna Chichiș	Nr. 58	sec. XIII - XVI, transf. 1716
5	CV-II-m-A-13188.02	Zid de incintă (fragmente),cu turn-clopotniță	sat Chichiș; comuna Chichiș	Nr. 58	1816
6	CV-II-m-B-13189	Biserica reformată	sat Chichiș; comuna Chichiș	Nr. 123	1799
7	CV-II-m-A-13190	Biserica de lemn "Sf. Petruși Pavel"	sat Chichiș; comuna Chichiș	Nr. 185	1740
8	CV-II-m-B-20500	Casa de lemn (casa parohială ortodoxă)	sat Chichiș; comuna Chichiș	Nr. 189	sec. XIX

Sursa: www.patrimoniucovasna.ro

În comuna Chichiș funcționează două cămine culturale, unul în satul Chichiș și unul în satul Băcel.

Căminul cultural din localitatea Chichiș funcționează în imobilul Primăriei Chichiș. Sediul acestuia a fost reabilitat și modernizat în anul 2011, în cadrul proiectului "Modernizare sediu primărie și Consiliu Local" implementat în parteneriat cu Consiliul Județean Covasna. În anul 2015, cu sprijinul proiectului LEADER "Proiect integrat privind achiziția de dotări Cămin cultural, mobilier urban și utilaje întreținere spații verzi și dezăpezire Comuna Chichiș", căminul a fost dotat cu sistem de sonorizare, sistem de lumini, mobilier și cortine și utilaje.

Căminul cultural din localitatea Băcel funcționează într-un imobil aflat în stare avansată de degradare, situație determinată de procesul de retrocedare în care se află acesta, proces ce durează din anul 2005.

O contribuție esențială la viața culturală a comunei este corul comunal „Armonia”. Corul reprezintă comuna prin participarea la toate evenimentele culturale de la nivel județean și regional.

Comunitatea maghiară și română din comună nu are un port specific, portul popular este cel secuiesc, respectiv românesc existent în zonă.

La nivelul comunei întâlnim cu următoarele monumente istorice:

- Biserica unitariană, construită în sec. XIV;
- Biserica reformată, construită în sec. XVII;
- 2 Biserici ortodoxe (veche și nouă), cea veche a fost construită în sec. XVII și cea nouă în sec. XX.

"Ansamblul bisericii unitariene", "Biserica unitariană", "Zid de incintă (fragmente), cu turn-clopotniță" și "Biserica de lemn Sf. Petru și Pavel" sunt monumente istorice care se clasează în grupa A fiind monumentele istorice de valoare națională și universală.

Biserica Unitariană din Chichiș – Sursă foto: Proprie

Biserica de lemn Ortodoxa din Chichiș – Sursă foto: Proprie

Biserica Ortodoxa nouă din Chichiș – Sursă foto: Proprie

Celelalte enumerate se clasează în grupa B fiind monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local, al comunei Chichiș și puncte de atracție pentru turiști.

Conform Repertoriului Arheologic Național al Ministerului Culturii, pe teritoriul comunei Chichiș, pe malul drept al Oltului, cu ocazia construirii podului peste Râul Negru a fost descoperit un mormânt medieval datat în Epoca medievală sec. XIII. La o adâncimea de 4 m a fost găsit un schelet așezat pe spate cu spadă și monedă.

Alte monumente existente pe raza comunei amintim:

Monumentul Gábor Áron a fost construit în anul 1954 pentru comemorarea revoluției pașoptiste și marchează locul în care revoluționarul Gábor Áron și-a pierdut viața, în bătălia de la Chichiș din 2 iulie 1949.

Monumentul Gábor Áron Sursa foto: Proprie

- **Monumentul eroilor din primul război mondial** este amplasat în centrul comunei, în fața Primăriei.

Sursa foto: Proprie

- **Placa memorială din Biserica reformată** conține numele revoluționarilor pașoptiști din localitatea Chichiș.

- **Placa memorială de pe casa natală a lui Plugor Sándor**, artist plastic de renume, care a trăit între anii 1940 - 1999 și ale cărui opere au făcut obiectul multor expoziții organizate în orașe din România și alte țări.

Evenimente și activități culturale

Dintre evenimente locale cele mai reprezentative, putem menționa următoarele:

Majoratul, obicei specific comunei Chichiș ce datează din anul 1956, se organizează în preajma Sărbătorilor de Crăciun. Evenimentul se organizează în căminul cultural și constă în susținerea unei piese de teatru și uneori a unui dans popular, de către tinerii care împlinesc 18 ani, după care sunt primiți în rândul comunității majore a comunei „oficial„. La sfârșitul evenimentului primarul comunei le înmânează acestora câte o diplomă, iar apoi sunt felicitați de rude și prieteni.

Ziua vârstnicilor se sărbătorește în prima duminică a lunii noiembrie. Festivitatea se organizează alternativ în Biserica Reformată și Biserica Unitariană, când elevii Școlii gimnaziale „Gabor Aron” prezintă un moment artistic dedicat vârstnicilor, iar primarul felicită și înmânează câte o floare vârstnicilor care au împlinit 80 de ani.

Ziua comunei Chichiș se organizează anual, în sfârșitul lunii iulie. Pe parcursul acestui eveniment se organizează următoarele activități: deschidere oficială, performanță scenică a copiilor din localitatea Chichiș, concert al corului mixt Harmonia din Chichiș, concurs cultural distractiv între echipele formate din participanții la festivitate, concurs de gătit, meci de fotbal, concurs al pompierilor voluntari. Duminica se oficiază o slujbă ecumenică și se depun coroane la placa memorială de pe casa natală a artistului Plugor Sándor.

Comemorarea revoluției pașoptiste 15 martie, în fiecare an la această dată se comemorează idealurile revoluției pașoptiste. Festivitatea începe cu o slujbă ecumenică și se continuă cu procesiunea de la Monumentul lui Gábor Áron, care marchează locul bătăliei dintre revoluționarii pașoptiști și armata ruso-austriacă. Procesiunea constă în prezentarea unui moment artistic pregătit de elevii de la Școala gimnazială din comună, susținerea de discursuri de către reprezentanții comunei și se încheie cu depunerea de coroane de flori.

Piesă de teatru pusă în scenă de tinerii IKE – Parohia Reformată din Chichiș;

Viața sportivă

Sportul este definit în Carta Europeană ca o "activitate mai mult sau mai puțin organizată de practicare a exercițiilor fizice sub toate aspectele, care provoacă o stare de bine psihofizică, ridică gradul de sănătate al populației, contribuie la ridicarea nivelului calității vieții, are rol de socializare și poate să producă performanțe sportive la diferite niveluri de participare".

Viața sportivă a comunei este coordonată de primăria comunei Chichiș și de o asociație neguvernamentală, care și a asumat rolul de a înviora viața sportivă și culturală a localității. Putem constata că în comuna Chichiș activitatea sportivă este reprezentată mai ales prin echipele de fotbal a comunității în cadrul **Asociației Sportivă Progresul Chichiș**.

De la începutul anului 2007, în comuna Chichiș funcționează o Baza sportivă, care a fost realizată din fonduri guvernamentale, din Programul de dezvoltare a infrastructurii și a unor baze sportive din spațiul rural.

În anul 2013 baza sportivă (teren fotbal, tribună și vestiar) a fost modernizată și dotată din fonduri Europene nerambursabile, prin proiecte lansate de către Asociația Grupul de Acțiune Locală Progressio, în cadrul programului LEADER.

Teren de fotbal și vestiarul din Chichiș - Sursa foto: Proprie

În anul 2008, comuna Chichiș a construit un teren de joacă din fonduri proprii.

Teren de joacă din Chichiș - Sursa foto: Proprie

3.6. SISTEMUL EDUCAȚIONAL

Infrastructura educațională joacă un rol foarte important în dezvoltarea sustenabilă a comunității. Participarea populației la învățământ, respectiv finalizarea programelor de studii, este esențial la dezvoltarea socio-economică a unei comunități. O comunitate nu poate baza pe planurile de dezvoltare elaborate, fără tineri educați, fiindcă din tineri educați și viguroși, vor fi tineri antreprenori, care determină viața economică a unei comunități.

Sistemul național de învățământ este constituit din ansamblul unităților și instituțiilor de învățământ de stat și private de diverse tipuri, niveluri și forme de organizare a activității de instruire și educare.

Sistemul național de învățământ este structurat în niveluri educaționale, astfel:

Educația timpurie (0—6 ani)

- Educația timpurie între 0 – 6 ani, formată din:
 - nivelul antepreșcolar între 0 - 3 ani
 - învățământul preșcolar între 3 - 6 ani, care cuprinde:
 - grupa mică
 - grupa mijlocie
 - grupa mare

Învățământul primar

- Învățământul primar, care cuprinde:
 - Clasa pregătitoare
 - Clasele I – IV

Învățământul secundar inferior sau gimnazial

- Învățământul secundar inferior sau gimnazial, care cuprinde:
 - Clasele V – VIII

Învățământul secundar superior

- Învățământul secundar superior, care poate fi accesat prin realizarea unui examen de evaluare națională și de repartizarea în unități de învățământ secundar superior, poate fi:

- învățământ liceal, care cuprinde clasele de liceu IX—XII/XIII, cu următoarele filiere:
 - teoretică
 - vocațională
 - tehnologică, sau
 - învățământ profesional cu durata de 3 ani. Absolvenții învățământului profesional care promovează examenul de certificare a calificării profesionale pot urma cursurile învățământului liceal.
- Învățământul profesional și tehnic este format din:
- învățământ profesional
 - învățământ tehnic
 - învățământ postliceal

Învățământul terțiar nonuniversitar

- Învățământul terțiar nonuniversitar cuprinde învățământul postliceal.

Învățământul superior

- Învățământul superior, este organizat în universități, academii de studii, institute, școli de studii superioare, denumite instituții de învățământ superior sau universități, autorizate provizorii sau acreditate.

Pot să se înscrie în învățământul superior absolvenții de liceu cu diplomă de bacalaureat. Condițiile de admitere sunt diferite de la o instituție la alta.

Structura învățământului superior reflectă principiile procesului Bologna:

- studii de licență
- studii de masterat
- studii de doctorat

Educația adulților

- Educația adulților cuprinde programe de formare la toate nivelurile de calificare, organizate în sectorul public sau privat.

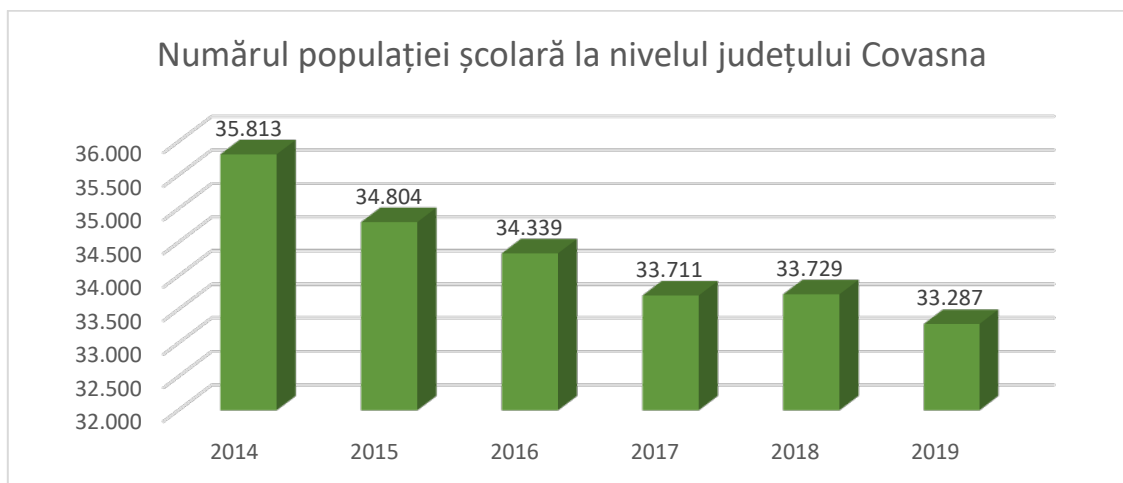
Învățământul preșcolar, primar, secundar și postsecundar non-terțiar formează învățământul preuniversitar. Învățământul preuniversitar este subordonat Ministerului Educației Naționale prin inspectoratele școlare județene.

Învățământul primar și secundar inferior (învățământ obligatoriu de 11 clase) este obligatoriu.

Sursa: România, Organizarea sistemului de educație și structura sa https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-64_ro

Infrastructura educațională, care include clădirile, sălile de clasă, laboratoarele, dotările, respectiv echipamentele necesare, constituie elementele vitale ale mediilor de învățare și calitatea educației din școli și universități. Infrastructura educațională de calitate contribuie mult la calitatea predării, respectiv la rezultatele școlare ale elevilor și la reducerea abandonului școlar.

În următorul grafic, am prezentat numărul populației școlare în nivelul județului Covasna, unde putem observa o scădere lentă dar constantă a elevilor.

Sursa: INS Tempo online

La nivelul comunei Chichiș, în prezent funcționează următoarele grădinițe:

- Grădinița cu program normal Chichiș

Grădinița din Chichiș – Sursă foto: Proprie

- Grădinița cu Program Normal Băcel

Grădinița din Băcel – Sursă foto: Proprie

De asemenea în comuna Chichiș, în prezent funcționează următoarele Școli Generale, gimnaziale:

- Școala Gimnazială "Gábor Áron" Chichiș

Școala Gimnazială "Gábor Áron" din Chichiș – Sursă foto: Proprie

- Școala Gimnazială Băcel

Școala Gimnazială din Băcel – Sursă foto: Proprie

Primăria asigură transportul elevilor și al cadrelor didactice cu un microbuz.

Unul din principiile care stă la baza activității grădiniței este asigurarea nevoilor fundamentale a copiilor de vârstă preșcolară, a siguranței afective.

În ultimii ani, aspectul școlii generale a fost schimbat, datorită investițiilor financiare, apropiindu-se tot mai mult de cerințele Uniunii Europene.

Unitățile de învățământ contribuie la dezvoltarea copiilor, la pregătirea lor pentru a continua studiile. Acestea combat abandonul școlar, iar cadrele didactice sunt bine pregătite, lucrând cu profesionalism și dăruire.

La nivelul comunei există 3 biblioteci, dintre care una cu destinație publică, fiind dotată corespunzător.

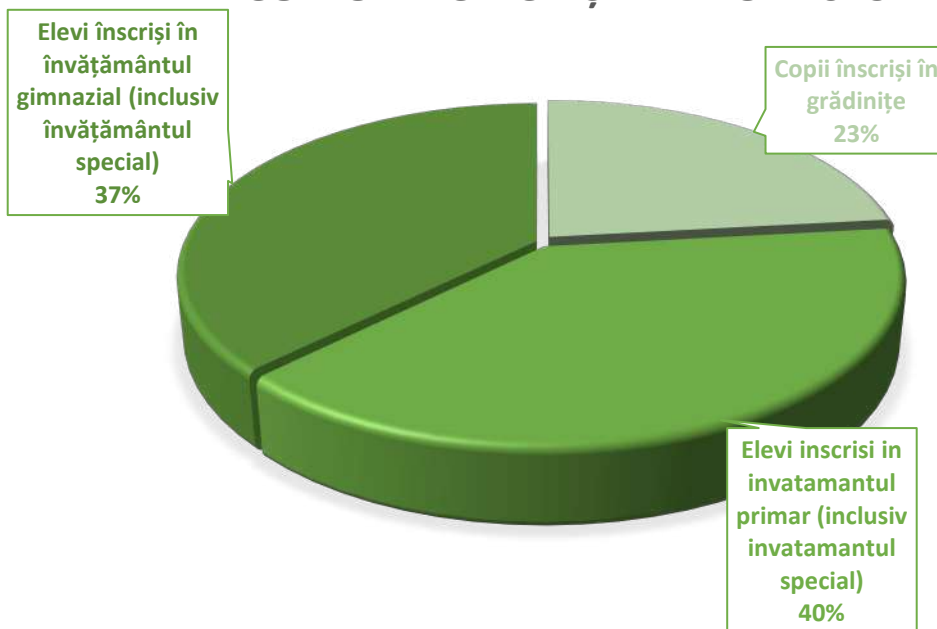
Pentru obținerea învățământului secundar superior, terțiar nonuniversitar, respectiv superior (universitar), elevii din comună au posibilitate de a învăța în instituțiile de învățământ, aflate în localitatea Sfântu Gheorghe, care se află la 12 km de comună. Alte instituții de învățământ superior semnificativ, unde se poate obține o educație remarcabilă, se află în Miercurea Ciuc, județul Harghita, respectiv în Brașov, județul Brașov. Amândouă se află la o distanță de aproximativ până la 100 km, de comună.

Pentru localnicii, este un aspect semnificativ, faptul că în cadrul județului elevii au posibilitate de a învăța în instituții de învățământ locale din județ, și de a accesa la toate nivelurile educaționale.

Populația școlară

Potrivit datelor de la INS Tempo online, în anul 2019 populația școlară a comunei Chichiș a fost 99 elevi, dintre care 23 copii înscriși la grădiniță, 39 elevi înscriși în învățământul primar, respectiv 37 elevi înscriși în învățământul gimnazial.

POPULAȚIA ȘCOLARĂ PE NIVELURI DE EDUCAȚIE ÎN COMUNA CHICHIȘ ÎN ANUL 2019

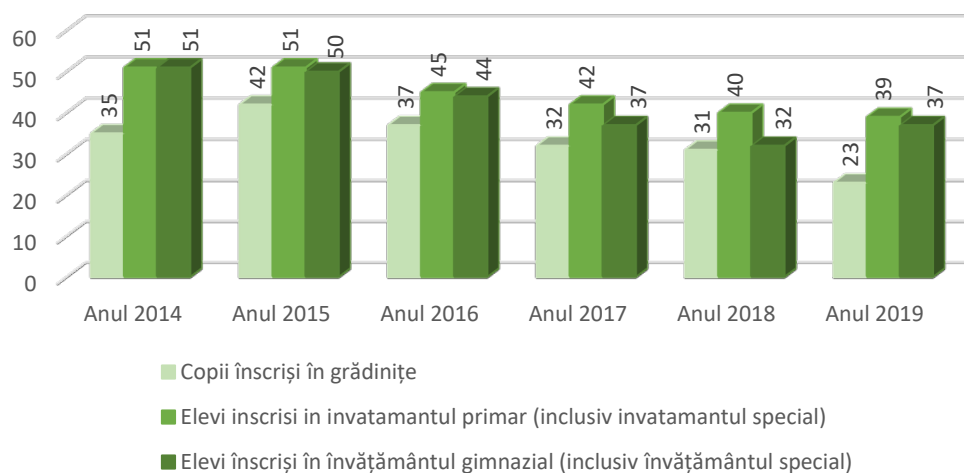

Sursa: INS Tempo online

În graficul de mai jos, am prezentat evoluția populației școlare pe niveluri de educație în comuna Chichiș în intervalul 2014 – 2019.

În această perioadă, putem observa, că evoluția populației școlare arată o tendință descendentă. În fiecare an sunt înscriși un număr mai mic de copii în educație.

Populația școlară pe niveluri de educație în comuna Chichiș în perioada 2014-2019

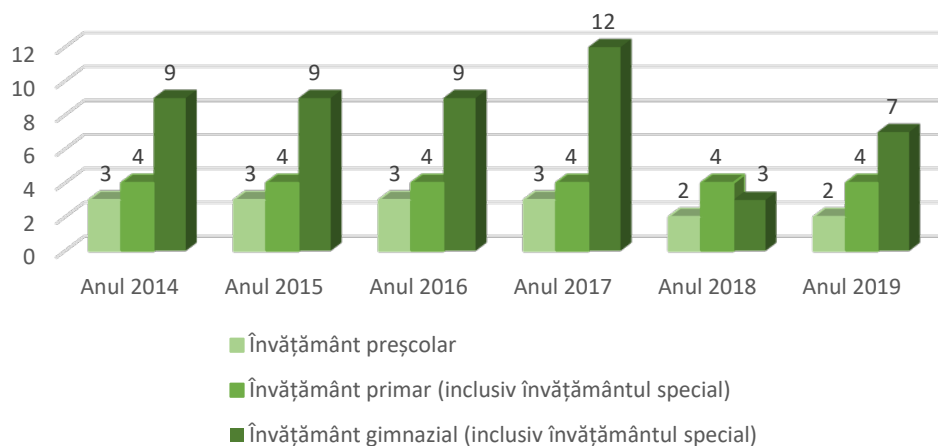

Sursa: INS Tempo online

Personalul didactic pe niveluri de educație

În graficul de mai jos, am prezentat evoluția personalului didactic pe niveluri de educație în comuna Chichiș:

Personalul didactic pe niveluri de educație în comuna Chichiș în perioada 2014 - 2019

Sursa: INS Tempo online

Se poate observa, că în perioada 2014 – 2016 numărul personalului didactic nu s-a schimbat 3 persoane în învățământul preșcolar, 4 persoane în învățământul primar, respectiv 9 persoane în învățământul gimnazial. În anul 2017 numărul cadrelor didactice în învățământul gimnazial a crescut la 12 persoane, care până în anul 2018 a scăzut la 3 persoane, respectiv numărul cadrelor didactice în învățământul preșcolar a scăzut la 2 persoane. În anul 2019 a fost înregistrat 2 cadre didactice în învățământul preșcolar, 4 persoane în învățământul primar, respectiv 7 persoane în învățământul gimnazial.

3.7. SISTEMUL SANITAR ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Asistența socială are un rol semnificativ în viața de zi cu zi, și contribuie la bunăstarea oamenilor, să faciliteze satisfacerea nevoilor elementare, acordând o atenție deosebită persoanelor vulnerabile, discriminate și/sau sărace.

Obiectul principal al asistenței sociale este, asigurarea calității vieții prin asigurarea nevoilor de bază, asigurarea siguranței, serviciilor de bază, precum educația, sănătatea cetățenilor, asigurarea integrarea socială, și asistență în soluționarea situațiilor de dificultate.

În România serviciile sociale reprezintă activitatea sau ansamblul de activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excludere socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

După categoriile de beneficiari, serviciile sociale pot fi clasificate în:

- servicii sociale destinate copilului și/sau familiei,*
- servicii sociale destinate persoanelor cu dizabilități,*
- servicii sociale destinate persoanelor vârstnice,*
- servicii sociale destinate victimelor violenței în familie,*
- servicii sociale destinate persoanelor fără adăpost,*
- servicii sociale destinate persoanelor cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc.,*
- servicii sociale destinate victimelor traficului de persoane,*
- servicii sociale destinate persoanelor private de libertate, persoanelor sancționate cu măsură educativă sau pedeapsă neprivativă de libertate aflate în supravegherea serviciilor de probațiune etc.*

Principalul furnizor public de servicii sociale este autoritatea administrației publice locale prin serviciul public de asistență socială.

Furnizorii privați pot fi: organizații neguvernamentale, culte recunoscute de lege, persoane fizice autorizate, operatori economici cu scop lucrativ.

Pentru a acorda servicii sociale pe teritoriul României, furnizorii de servicii sociale, indiferent de forma lor juridică, trebuie acreditați în condițiile legii.

Partajarea responsabilității dezvoltării, administrării și acordării serviciilor sociale

Responsabilitatea dezvoltării, administrării și acordării serviciilor sociale este partajată astfel:

- *Ministerul Muncii și Protecției Sociale alături de autoritățile aflate în subordine sau coordonare (ex. ANDPDCA, ANES, ANPIS) - elaborarea politicilor publice, programelor și strategiilor naționale în domeniu, reglementarea, coordonarea și controlul aplicării lor, precum și evaluarea și monitorizarea calității serviciilor sociale*
- *autoritățile administrației publice locale prin serviciul public de asistență socială - organizarea, administrarea și acordarea serviciilor sociale. Aceste atribuții pot fi externalizate către sectorul neguvernamental, instituțiile de cult, alte persoane fizice și juridice de drept public sau privat, în condițiile legii.*

Sursa: <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/servicii-sociale>

Potrivit datelor primite din site-ul Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială în cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, beneficiile de asistență socială reprezintă o formă de suplimentare sau de substituie a veniturilor individuale/familiale obținute din muncă, în vederea asigurării unui nivel de trai minimal, precum și o formă de sprijin în scopul promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții anumitor categorii de persoane ale căror drepturi sociale sunt prevăzute expres de lege.

Principalele tipuri de beneficii de asistență socială sunt:

1. Beneficiile de asistență socială pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială:

- *Ajutorul social;*
- *Ajutorul pentru încălzirea locuinței;*
- *Alocația pentru susținerea familiei;*
- *Ajutoare de urgență susținute din bugetul de stat.*

2. Beneficiile pentru susținerea copilului și a familiei au în vedere nașterea, educația și întreținerea copiilor:

- *Alocația de stat pentru copii;*

- *Alocația de plasament;*
- *Indemnizația pentru creșterea copilului;*
- *Stimulentul de inserție;*
- *Indemnizația lunară aferentă concediului de acomodare.*

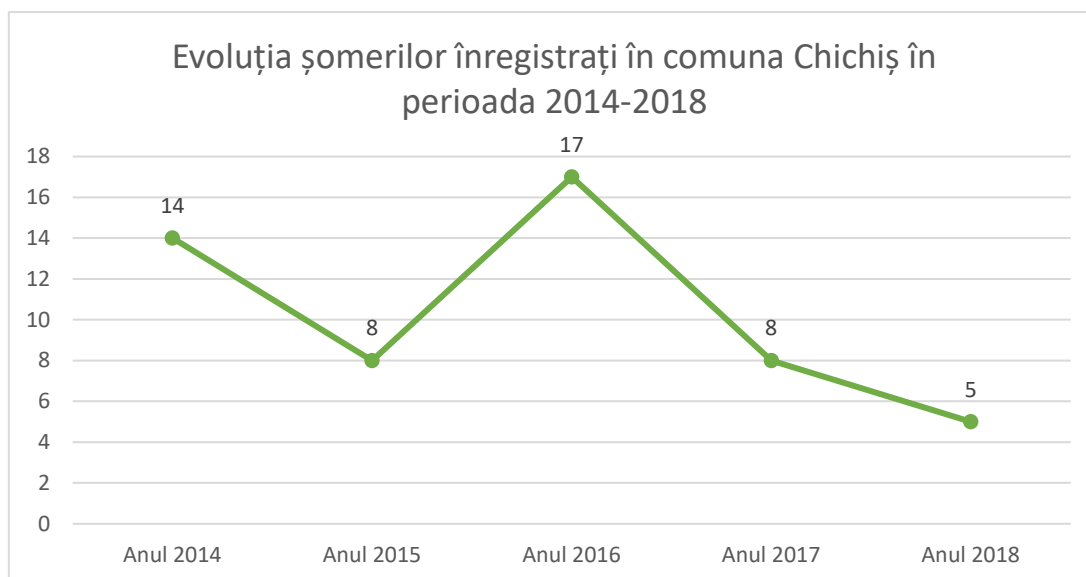
3. Beneficiile de asistență socială pentru sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale:

- *Drepturi acordate persoanelor cu handicap în conformitate cu Legea nr. 448/2006;*
- *Bugetele personale complementare acordate lunar persoanelor cu handicap;*
- *Indemnizația lunară de hrană HIV/SIDA;*
- *Indemnizația lunară acordată persoanelor cu handicap grav și accentuat;*
- *Indemnizația lunară de însoțitor pentru persoanele cu handicap vizual;*
- *Alocația lunară de hrană pentru copiii cu handicap de tip HIV/SIDA.*

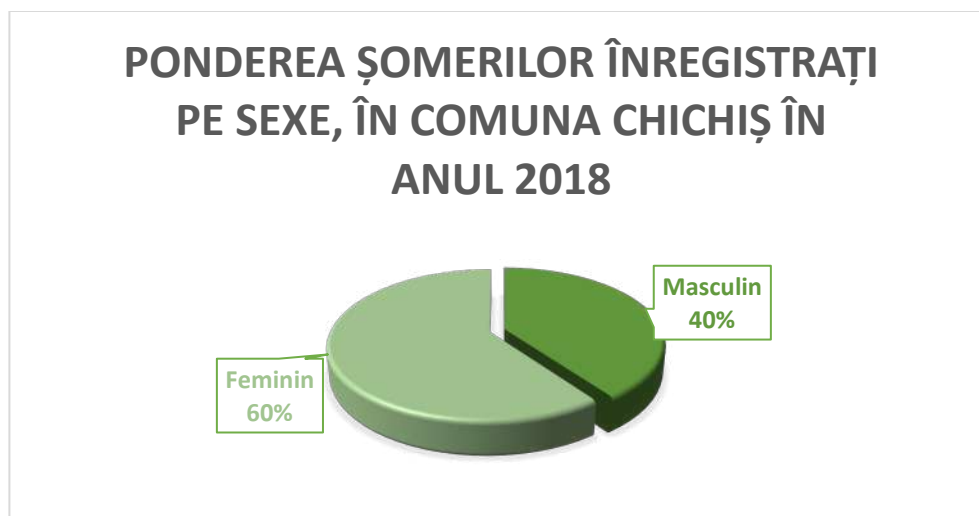
Sursa: <https://www.mmanpis.ro/beneficii-de-asistenta-sociala/>

În următoarele grafice prezentăm indicatoarele, care arată mărimea de nevoie de asistență socială.

La nivelul comunei Chichiș, în perioada 2014 – 2018 evoluția șomerilor înregistrați, arată o tendință variabilă. Cel mai înalt nivel a fost înregistrat în anul 2016, unde a fost înregistrați 17 persoane. În anul 2018 numărul șomerilor înregistrați a scăzut la 5 persoane.

Potrivit datelor statistice de la INS Tempo online, în anul 2018, ponderea șomerilor s-a format astfel: din totalul șomerilor înregistrați pe parcursul anului 2018 60% era femei și 40% bărbați.

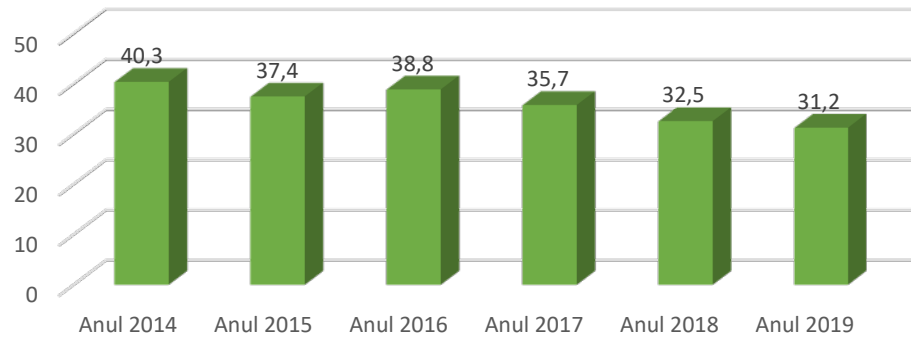

Sursa: INS Tempo online

Potrivit instituției INS Tempo online, rata sărăciei relative se definește ca fiind ponderea persoanelor sărace (după metoda relativă de estimare) în totalul populației. Se consideră sărace persoanele din gospodăriile care au un venit disponibil pe adult-echivalent (inclusiv sau exclusiv contravaloarea consumului din resurse proprii) mai mic decât nivelul pragului de sărăcie. În mod curent, acest indicator se determina pentru pragul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent. Indicatorul este întâlnit uneori sub denumirea de 'rata riscului de sărăcie'.

În următorul grafic, putem observa, că rata riscului de sărăcie sau excluziunea socială la nivelul național arată o scădere în perioada 2014 – 2019. Comparând anul 2014 cu anul 2019, în anul 2019 rata sărăciei și excluziunea socială a scăzut cu 9,1 puncte procentuale față de anul 2014.

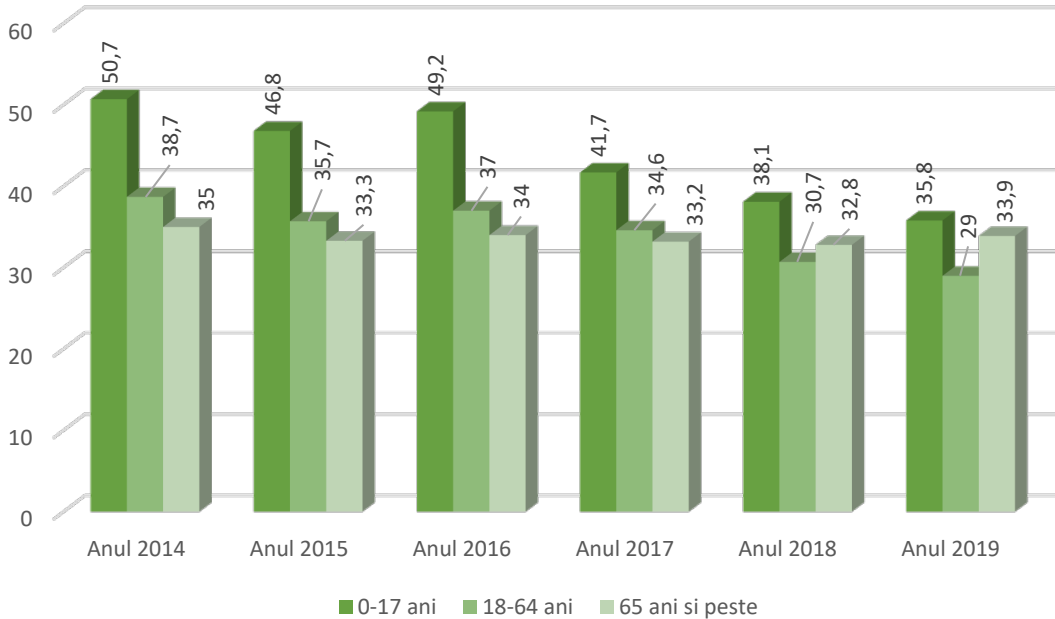
Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială, la nivel național

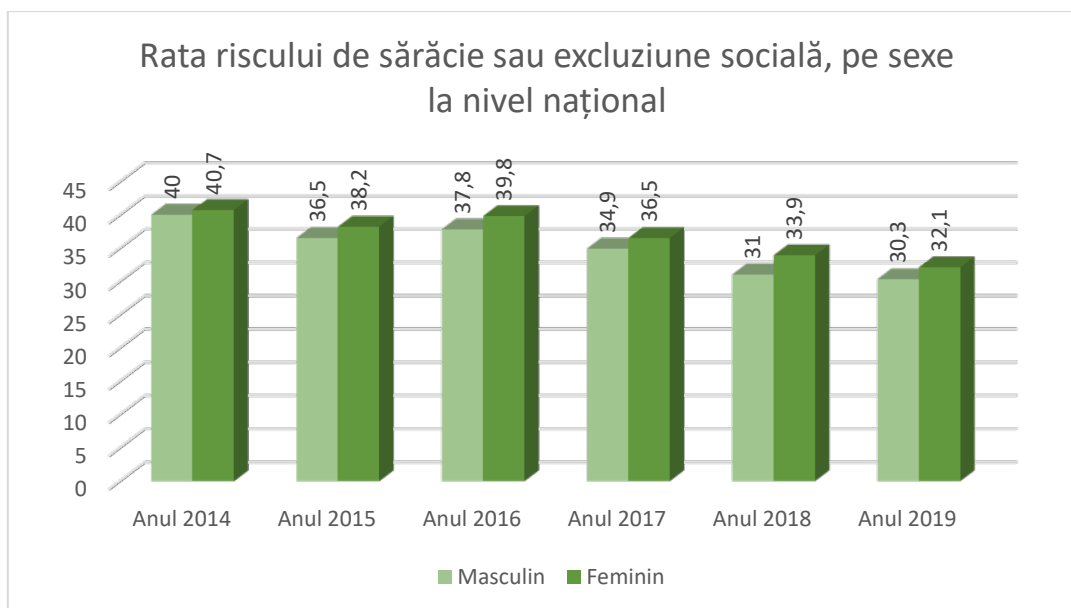
Sursa: INS Tempo online

Evoluția ratei riscului de sărăcie sau excluziune socială la nivel național după grupe de vârstă și sexe are o împărțire, astfel:

Evoluția ratei riscului de sărăcie sau excluziune socială, pe grupe de vârstă la nivel național

Sursa: INS Tempo online

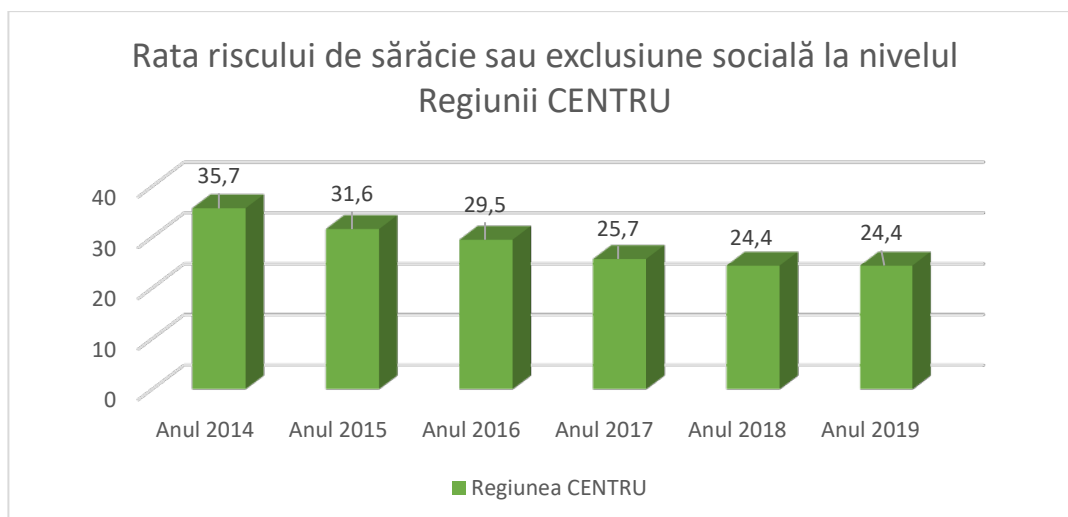

Sursa: INS Tempo online

Din graficele de mai sus, putem observa, că distribuția populației cu risc de sărăcie pe grupe de vârstă, arată o tendință fluctuantă. În perioada 2014 - 2019 cel mai afectată grupă de vârstă era persoanele între 0 – 17, după care în perioada 2014 - 2017 era persoanele cu vârstă între 18-64. În anii 2018, 2019 ponderea riscului de sărăcie la grupul de vârstă între 18–64 ani a scăzut, iar la grupul de vârstă de peste 65 ani a crescut față de anii anteriori.

Evoluția ratei sărăciei pe sexe arată că, riscul de sărăcie și excluziunea socială în intervalul 2014 – 2019 în medie a afectat pe populația feminină, în fiecare an ponderea riscului de sărăcie la populația feminină este mai mare, decât la populația masculină.

La nivelul regiunii Centru, evoluția riscului de sărăcie în intervalul 2014 - 2019 s-a dezvoltat în mod similar de evoluția națională. Cel mai înalt nivel a fost în anul 2014 - 35,7 procent, în contrast în anul 2019 a scăzut cu 11,3 puncte procentuale față de anul 2014 la 24,4 procent.

Sursa: INS Tempo online

Sănătate

Infrastructura de sănătate a comunei este compusă din:

- Cabinet medical - Dr. Imreh Annamária – Chichiș, nr. 97
- Cabinet stomatologic – Dr. Nagy Előd Zsolt – Chichiș, nr. 97
- Cabinet veterinar – Dr. Bordeanu Vasile – Chichiș, nr. 103

În comună există o farmacie, firma Farmacia Primula SRL are un punct de lucru deschis în satul de reședință Chichiș, în strada Principală, numărul 96.

Cabinetul medical, respectiv Cabinetul stomatologic din Chichiș, Sursa foto: Proprie

În comună există o casă funerară, mai exact în localitatea Chichiș.

Casă funerară din Chichiș, Sursă foto: Proprie

3.8. ECONOMIE

Indicatori economici anuali la nivelul național, regiunii Centru respectiv la nivelul județului Covasna:

3.8.1. INDICATORI ECONOMICI ANUALI

	Produsul intern brut 2018 (mii lei)	Produsul intern brut /locuitor (2018, lei)	Produsul intern brut / locuitor în raport cu media UE27 (%)	Investiții străine directe (mil.euro, 2019) ¹	Nr. mediu de salariați (2019)	Salariul mediu net (lei, 2019)	Exporturi (mil euro, 2019)	Export/locuitor (euro, 2019)
România	951.728,5	48.865	66	88.304	5.164.471	2.986	69.003.404	3.554
Regiunea Centru	108.370,4	46.659	63	7.648	659.101	2.757	10.647.511	4.593
Alba	16.182,7	49.493	66,8	1.065	93.651	2.664	2.445.995	7.516
Brașov	32.272,9	58.488	79	2.581	179.723	2.916	3.513.000	6.362
Covasana	72.110,3	35.528	48	224	50.783	2.379	291.069	1.440
Harghita	10.541,7	34.746	46,9	123	68.084	2.349	298.500	987
Mureș	20.894,5	38.919	52,5	1.766	133.132	2.739	1.015.654	1.898
Sibiu	21.268,3	53.083	71,7	1.560	133.728	2.976	3.083.293	7.689

¹)Datele la nivel de județ privind ISD, totalizează doar informațiile pentru întreprinderile cu minim 20 salariați și întreprinderile atipice

Sursa: Institutul Național de Statistică

Produsul intern brut la nivel regional însumează 108,4 miliarde lei, reprezentând 11,4% din P.I.B.-ul României. Prin valoarea PIB/locuitor (46.659 lei, în 2018, Regiunea Centru se situa pe poziția a treia la nivel național, după Regiunea București-Ilfov și Regiunea Vest. Calculat la paritatea de cumpărare standard, PIB/locuitor al Regiunii Centru reprezintă 63% din media Uniunii Europene (2018). Se înregistrează disparități de dezvoltare semnificative între județele Regiunii Centru, valoarea indicatorului PIB/locuitor la nivelul județului Brașov fiind cu 68,3% peste valoarea indicatorului înregistrată în județul Harghita.

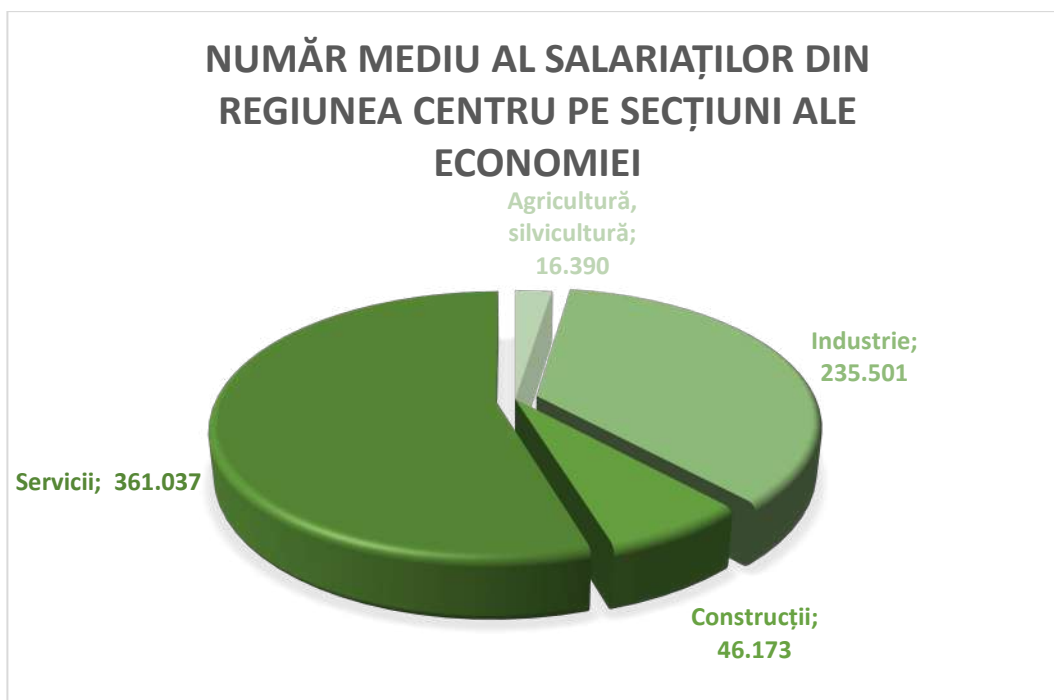
Soldul investițiilor străine directe în Regiunea Centru a urcat, la finele anului 2019, conform datelor Băncii Naționale a României, la 7,65 miliarde euro (8,7% din totalul investițiilor străine directe din România), Regiunea Centru plasându-se pe poziția a doua, după Regiunea

București-Ilfov în ce privește totalul investițiilor străine. Județul Brașov a atras investiții străine însumând aproximativ 2,6 miliarde euro (33,7% din totalul ISD la nivel regional), valori mult mai scăzute înregistrându-se în județele Harghita și **Covasna** (123 milioane euro, respectiv **224 milioane euro**).

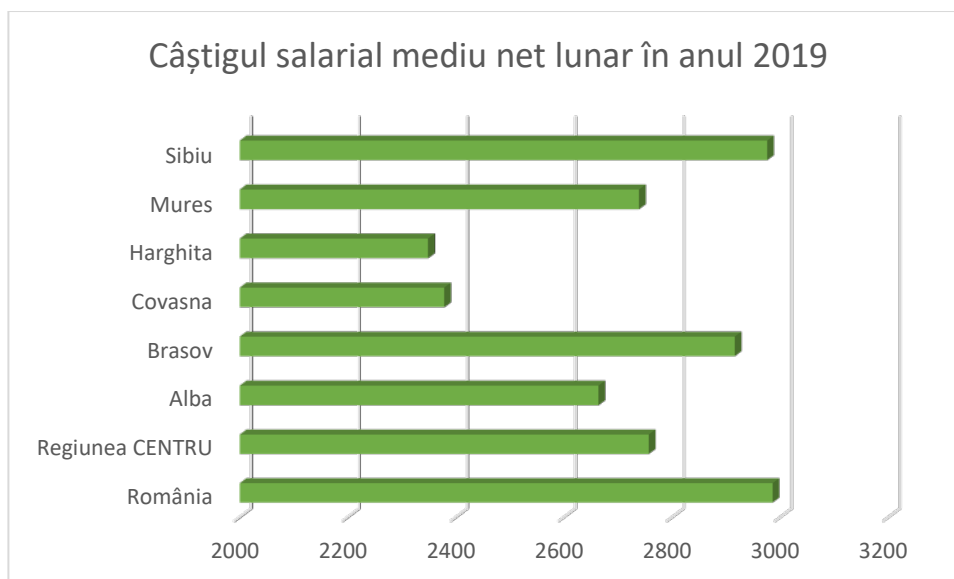
Exporturile au avut o contribuție importantă la creșterea economică a Regiunii Centru. Valoarea exporturilor regionale a înregistrat o evoluție puternic ascendentă în ultimii ani, nivelul acestora ajungând la circa 10,65 miliarde euro în anul 2019. Valoarea exporturilor/locuitor a atins 4.593 euro, cu cca 30% peste nivelul național al indicatorului. Discrepanțele intraregionale sunt evidente între județele cu cele mari valori ale exporturilor și ale exporturilor/capita (Sibiu, Alba și Brașov) și celelalte 3 județe ale Regiunii Centru.

Numărul mediu de salariați în anul 2019 la nivelul Regiunii Centru a ajuns la 659.101 persoane, cei mai mulți salariați înregistrându-se în județul Brașov (179.723 persoane) iar cei mai puțini în județul Covasna (507.83 persoane). Cei mai mulți salariați lucrează în sectorul terțiar al economiei (54,8%), industria întreprinde 35,7% din totalul salariaților din Regiunea Centru, construcțiile 7% din forța de muncă salariată, iar agricultura și silvicultura asigură 2,5% din numărul de salariați.

Media salariului net lunar în Regiunea Centru era de 2.757 lei în anul 2019, cu 7,7 puncte procentuale sub salariul mediu net la nivel național (2.986 lei). La nivel județean salariul mediu net varia între 2.349 lei, în județul Harghita și 2.976 lei, în județul Sibiu. În județul Covasna salariul mediu net în anul 2019 era 2.379 lei.

Capacitatea de primire în anul 2020 existentă la nivelul Regiunii Centru totaliza 70.176 locuri de cazare, reprezentând 19,6% din capacitatea de cazare existentă la nivel național. Județul Brașov deține 40,9% din totalul locurilor de cazare din Regiunea Centru.

În cursul anului 2020, în structurile de primire turistică din regiune s-au cazat 1,51 milioane turiști, cu 52,3% mai puțini decât în anul 2019. Cu o pondere de peste 23,9% din total, Regiunea Centru s-a plasat și în anul 2020 pe prima poziție la nivel național în ce privește numărul de sosiri înregistrate în cursul anului, aceeași poziție fiind deținută și în clasamentul pe regiuni al înnoptărilor în structurile de primire a turiștilor. 47,3% dintre turiștii cazați în Regiunea Centru au optat pentru județul Brașov, urmând la distanță județele Sibiu (17,2%) și Mureș (16,1%).

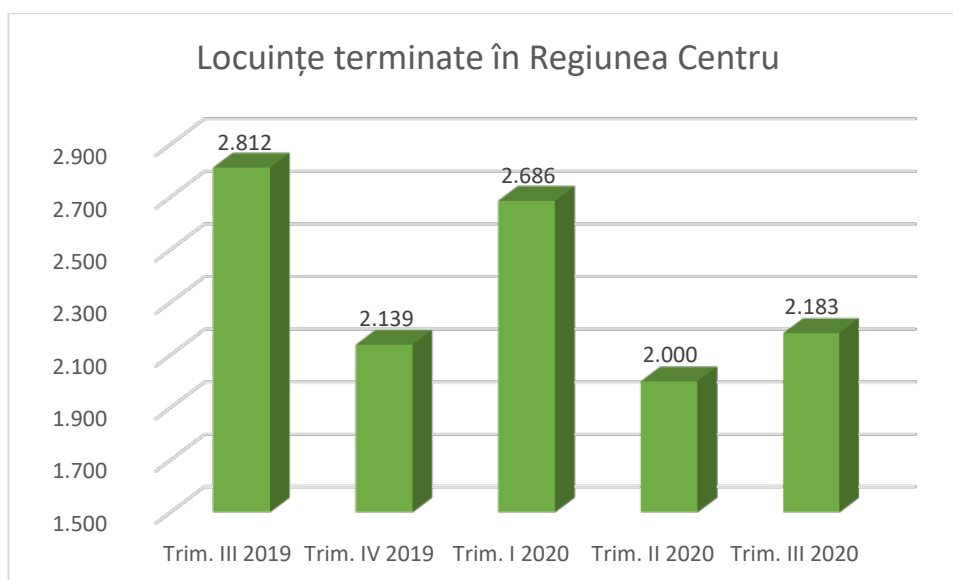
Indicele de utilizare netă a capacității de cazare, calculat pentru anul 2020 (14,5%), s-a situat sub media națională (16,3%). Față de anul anterior, indicele de utilizare s-a redus cu mai mult de 52% ca urmare a pandemiei COVID 19. La nivel județean, se observă variații importante ale acestui indicator, cea mai ridicată valoare înregistrându-se în județul Covasna (22,5%), iar cea mai scăzută în județul Harghita (8,5%).

3.8.2. DATE STATISTICE TRIMESTRIALE LA NIVELUL REGIUNII CENTRU

Numărul locuințelor terminate în Regiunea Centru în cursul trimestrului III/2020 s-a ridicat la 2.183, cu 9,2% mai multe față de trimestrul precedent și cu 22,4% mai puține față de perioada similară a anului 2019.

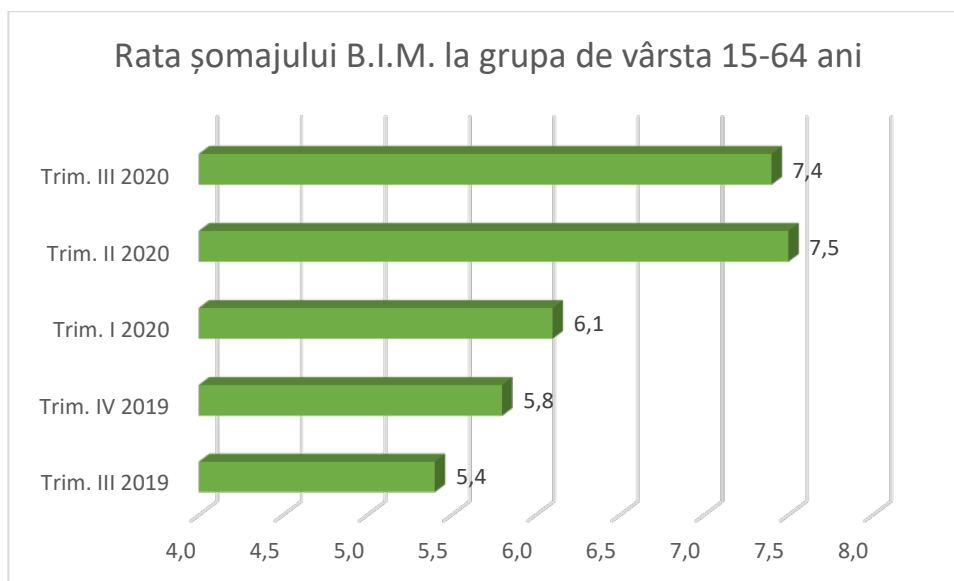
	2019		2020		
	Trim. III	Trim. IV	Trim. I	Trim. II	Trim. III
Locuințe terminate	2.812	2.139	2.686	2.000	2.183
Număr mediu al pensionarilor de asigurări sociale de stat	580.607	580.882	581.270	582.303	582.877
Pensia medie de stat (lei)	1.276	1.400	1.403	1.407	1.482
Rata șomajului B.I.M. la grupa 15-64 ani (%)	5,4	5,8	6,1	7,5	7,4
Veniturile medii lunare/gospodărie (lei)	5.121	5.339	5.683	5.446	5.849
Cheltuielile medii lunare/gospodărie (lei)	4.343	4.493	4.627	4.454	4.914

Sursa: Institutul Național de Statistică

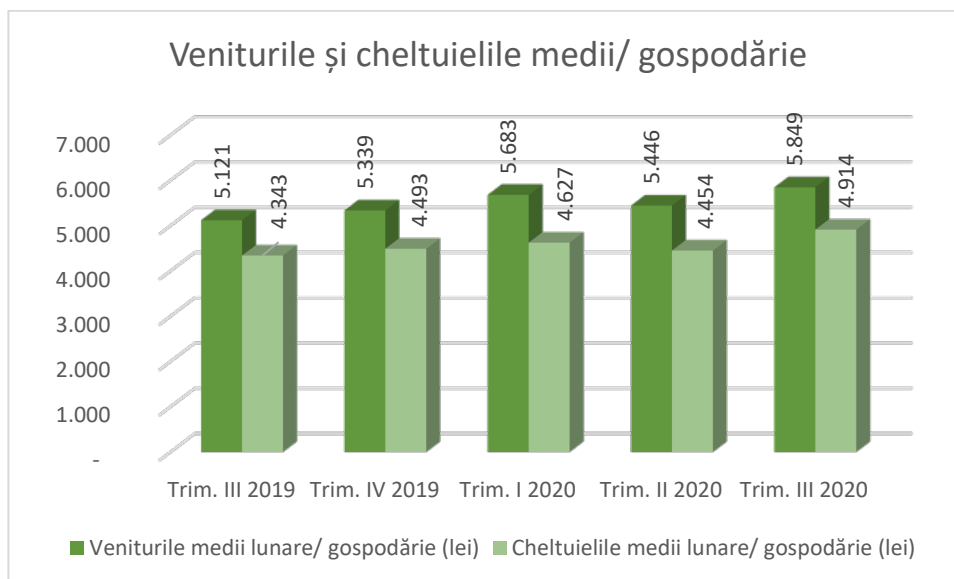
Numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale de stat din Regiunea Centru a ajuns în al treilea trimestru al anului 2020 la 582.877 persoane, pensia medie de asigurări de stat, la nivel regional, fiind de 1.482 lei.

Rata șomajului calculată conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii, la nivelul Regiunii Centru, a scăzut în trimestrul III cu 0,1 puncte procentuale față de al doilea trimestru din 2020, ajungând la 7,4% din totalul populației din grupa de vârstă 15-64 ani.

3. B.I.M.- Conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii

În trimestrul III din 2020, atât veniturile cât și cheltuielile medii lunare ale gospodăriilor din Regiunea Centru au crescut față de trimestrul anterior cu 7,4% respectiv cu 10,3%. Astfel, în perioada iulie- septembrie 2020, media lunară a veniturilor unei gospodării din Regiunea Centru a ajuns la 5.849 lei, iar media cheltuielilor la 4.914 lei.

3.8.3. DATE STATISTICE LUNARE LA NIVELUL REGIUNII CENTRU (2020)

Sporul natural al populației din Regiunea Centru a fost negativ de-a lungul întregii perioade ianuarie - octombrie 2020, cea mai ridicată valoare absolută a sporului natural înregistrându-se în luna octombrie, când numărul deceselor a depășit cu 1.232 numărul născuților vii, iar cea mai redusă valoare absolută s-a înregistrat în iulie, lună în care diferența numărul deceselor și numărul născuților s-a redus la 155.

Efectivul salariaților la nivelul Regiunii Centru a ajuns, în octombrie 2020, la 683.262 persoane, în creștere ușoară față de lunile anterioare. **Salariul mediu net** calculat la nivel regional a atins 3.051 lei, în octombrie 2020, în creștere cu 1,2% față de luna precedentă.

	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie
Spor natural (pers.)	-536	-889	-901	-765	-628	-338	-155	-436	-256	-1232
Efectiv salariați (pers.)	697.208	697.808	695.123	686.388	678.963	678.481	679.286	680.673	682.533	683.236
Câștig salarial mediu net (lei)	2.911	2.906	2.932	2.849	2.887	3.007	2.995	2.982	3.014	3.051
Număr sosiri turiști	227.696	193.041	56.098	816	3.652	58.245	163.433	283.656	195.753	140.707
Număr înnoptări turiști	470.093	377.990	106.893	2.030	7.110	105.763	341.884	584.561	402.923	286.432
Exporturi (mii euro)	887.649	932.319	842.630	446.281	644.044	793.009	879.757	788.145	963.561	1.029.201
Importuri (mii euro)	826.258	876.210	971.213	542.549	627.412	789.691	843.668	806.165	986.585	1.006.440
Sold balanță comercială (mii euro)	61.391	56.109	-128.583	-96.268	16.632	3.318	36.089	-18.020	-23.024	22.761

Sursa: Institutul Național de Statistică

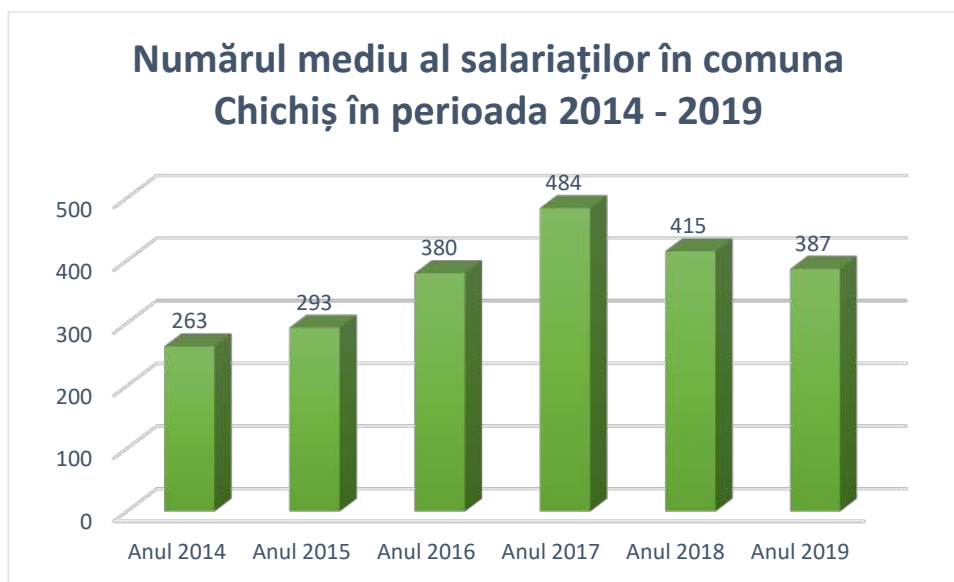
Numărul sosirilor turiștilor cazați în structurile de primire a scăzut dramatic începând cu luna martie 2020 din cauza situației determinate de pandemia COVID 19, atingând o valoare minimă de 816, înregistrată în luna aprilie 2020, iar numărul total al înnoptărilor a avut o evoluție similară, valoarea atinsă în aprilie 2020 fiind de doar 2030. Situația s-a redresat parțial în lunile de vară, maximul fiind înregistrat în luna august. În luna octombrie 2020, la nivelul Regiunii Centru s-au înregistrat 140.707 sosiri și 286.432 înnoptări.

Exporturile regionale au crescut ușor lunile septembrie și octombrie, ajungând în ultima lună la 1,029 miliarde euro, cu 22,7 milioane euro peste valoarea totală a importurilor realizate în aceeași lună. Cumulat, în perioada ianuarie-octombrie 2020, exporturile au trecut de 8,2 miliarde euro, iar importurile au depășit valoarea de 8,27 miliarde euro, soldul negativ al balanței comerciale ridicându-se la 69,6 milioane euro.

Sursa: pentru subcapitolele 3.8.1. - 3.8.3.: BULETIN DE DATE ȘI INFORMAȚII STATISTICE, Trimestrul I – 2021 – Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru

Indicatori economici anuali la nivelul comunei Chichiș:

Numărul mediu de salariați la nivelul local în perioada 2014 – 2019, potrivit datele INS Tempo online, s-a format astfel:

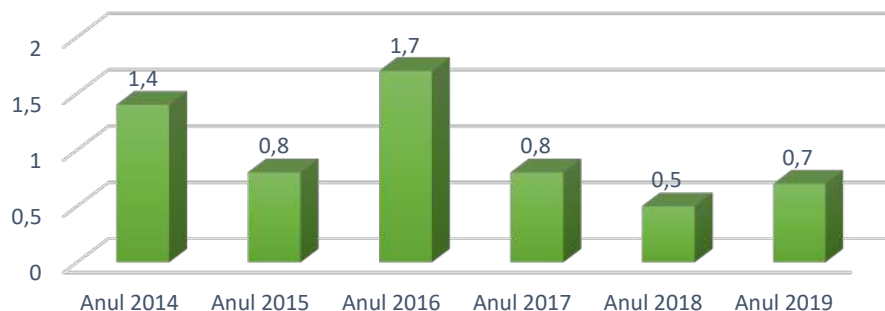
Sursa: INS Tempo online

Cel mai înalt nivel de număr mediu al salariaților a fost înregistrat în anul 2017, după care s-a prezentat o scădere până în anul 2019.

Media salariului net lunar potrivit datelor INS Tempo online și Buletinului de date și informații statistice, Trimestrul I – 2021 emis de Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru în Regiunea Centru, în anul 2019 în județul Covasna era de 2.379 lei. Această medie a salariului este valabilă și pentru comunele din județ.

Ponderea șomerilor înregistrați în totalul resurselor de muncă în perioada 2014 – 2019 în comună s-a format astfel:

Ponderea șomerilor înregistrați în totalul resurselor de muncă în Chichiș în perioada 2014 - 2019

Sursa: INS Tempo online

Ponderea șomajului, potrivit datelor INS Tempo online, în comună, în intervalul 2014 – 2019 s-a înregistrat o tendenție variabilă. Cel mai înal nivel a fost înregistrat în anul 2016. Față de anul 2016, până în anul 2019 a scăzut cu 1 puncte procentuale, ajungând la 0,7% din totalul populației din comună.

Media lunară pe persoană a indemnizației de șomaj la nivelul țării în anul 2020 s-a ridicat la 528 lei, față de anul 2014, unde media lunară era 424 lei pentru șomerii cu experiență în muncă. La fel și la șomerii fără experiență la muncă, în anul 2020 era 231 lei, față de anul 2014 unde era 226 lei. Această sumă reprezintă un procent de 23,7% față de salariul minim brut pe economie în anul 2020 în cazul șomerilor cu experiență în muncă, respectiv 10,4% în cazul șomerilor fără experiență în muncă.

	Categoriile de cheltuieli cu protecția socială a șomerilor	Ani						
		Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020
Indemnizație de șomaj - Media lunară pe persoană în lei	Șomeri cu experiență în muncă	424	427	443	460	460	488	528
	Șomeri fără experiență în muncă	226	219	230	222	225	253	231
Indemnizație de șomaj în procente față de salariul minim brut pe economie	Șomeri cu experiență în muncă	48,5	42,2	37,4	32,1	24,2	23,5	23,7
	Șomeri fără experiență în muncă	25,8	21,6	19,4	15,5	11,8	12,2	10,4

Pe parcursul analizei situației economiei locale, în primul rând trebuie evidențiat actorii locali mai importanți, în scopul de a analiza activităților și performanțelor întreprinderilor locale.

Importanța întreprinderilor se evidențiază în mod complex în economia locală. Acestea au un rol important în valorificarea resurselor locale, în producerea valorilor adăugate, totodată contribuie și la susținerea nivelului de trai al populației prin asigurarea locurilor de muncă. Ca urmare acestei importanțe, promovarea și stimularea agenților economici, și creșterea spiritului antreprenorial în rândul populației prezintă o sarcină strategică.

Potrivit datelor din site-ul www.listafirme.ro, în momentul de față, în comuna Chichiș sunt înregistrate în total 49 de firme, cu diferite domenii de activitate.

În intervalul 2019 - 2020 din comuna Chichiș, 8 firme au obținut finanțare din fonduri guvernamentale ungare, lansate de Fundația Proeconomics în domeniul agriculturii, conform tabelul de mai jos.

Proiecte finanțate de către Fundației Proeconomics, în scopul dezvoltării domeniului agriculturii.				
Nr. curent	Localitatea	Nr. proiecte	Valoarea totală nerambursabilă	Valută
1	Chichiș	8	535.376,16	RON
2	Băcel	0	0	RON
TOTAL		8	535.376,16	RON

Sursa www.fundatiaproeconomics.ro

Valoarea totală a proiectelor a ajuns la suma de 535.376,16 Ron.

Totodată, prin Asociația Grupul de Acțiune Locală Progressio, din cadrul programului LEADER, PNDR, a fost atras prin proiecte un total 68.790,45 Euro, prin 3 proiecte, în diferite domenii de activitate, conform tabelului de mai jos.

Proiecte finanțate de Asociația Grupul de Acțiune Locală Progressio					
Nr. curent	Localitatea	Nr. proiecte	Domeniile de dezvoltare	Valoarea totală nerambursabilă	Valută
1	Chichiș	1	Dezvoltarea comunităților	35.623,68	EURO
2	Chichiș	1	Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	25.104,11	EURO
3	Chichiș	1	Activități culturale respectiv culte	8.062,66	EURO
TOTAL		3		68.790,45	EURO

Sursa: www.galprogressio.ro

3.9. TURISMUL

Agroturismul este acea forma de turism în care persoana (sau grupul) se deplasează, cazează și își desfășoară activitatea într-un cadru natural, în mediul rural.

Agroturismul este capabil să valorifice excedentul de cazare existent în gospodăria țărănească prin implicarea turiștilor în viața gospodăriei și furnizarea acestora de servicii și activități (masă, cazare, interacțiune cu mediul socio-natural) proprii gospodăriei țărănești, fără a-i conturba acesteia specificul.

Turismul rural îmbrățișează toate activitățile turistice derulate în mediul rural, având drept scop valorificarea potențialului natural și uman al satelor.

sursa: ro.wikipedia.org

Turismul are potențial de dezvoltare semnificativ în comuna Chichiș. Zona, relieful și patrimoniul natural cât și construit din comuna Chichiș oferă atracții și posibilități de practicare pentru foarte multe forme de turism astfel:

- ✓ Turismul rural și agroturism
- ✓ Turismul cultural
- ✓ Turism de tineret
- ✓ Turismul sportiv, în special pescuitul
- ✓ Turismul recreațional

În momentul de față în comuna Chichiș există două unități de cazare. Problema cea mai importantă în domeniul turismului rural este lipsa produselor turistice complexe, lipsurile din infrastructura turistică și conexe, numărul scăzut al locurilor de cazare de calitate superioară, limitate oferte a produselor turistice de calitate. Infrastructura slab dezvoltată are impact negativ asupra sectorului turistic, micșorând atractivitatea sectorului.

Comuna Chichiș are potențial de dezvoltare turistică datorită valorilor naturale existente. Pe teritoriul administrativ al comunei Chichiș se situează o arie protejată: Rezervația naturală din comuna Chichiș respectiv **Rezervația Botanică Chichiș** cu o suprafață de 84 ha.

Datorită resurselor existente în zonă, turismul reprezintă un sector care poate asigura dezvoltarea localității în viitor. Pe lângă resursele existente și poziționarea comunei este foarte favorabilă, deoarece se situează într-o zonă în care numărul atracțiilor și destinațiilor este

mare. Dintre acestea se remarcă zona turistică recreațională Natura Parc respectiv Rezervația naturală mestecănișul Reci, care pot fi ușor accesibile din localitate, totodată într-o oră și jumate se poate ajunge și în alte atracții turistice decât la Șugaș Băi, Stațiunea balneoclimaterică Covasna, lacul Reci, lacul Pădureni, Lacul Sfântu Ana și Tinovul Mohoș, Băile Tușnad etc.

Patrimoniul construit la comunei Chichiș cuprinde mai multe obiective cu potențial turistic de exemplu:

- Biserica unitariană, construită în sec. XIV;
- Biserica reformată, construită în sec. XVII;
- 2 Biserici ortodoxe (veche și nouă), cea veche a fost construită în sec. XVII și cea nouă în sec. XX.
- Monumentul Gábor Áron
- Monumentul eroilor din primul război mondial
- Placa memorială din Biserica reformată
- Placa memorială de pe casa natală a lui Plugor Sándor

Resursele bogate și poziționarea favorabilă a localității nu sunt suficiente în vederea creșterii profitabilității, în acest sens este nevoie de aplicarea mai multor măsuri bine coordonate pe mai multe nivele. Inițiativa turistică locale trebuie orientate către o direcție comună, începând de la inventarierea resurselor locale și al valorilor care pot fi valorificate prin intermediul turismului, și până la dezvoltarea produselor turistice și promovarea coordonată a acestora.

Populația din comuna Chichiș nu este pregătită la formele de turism viabile, pentru care comuna ar avea potențiali de atracții. Localnicii nu planifică crearea unități de cazare sau alimentație, sau realizarea de alte servicii turistice cu care ar putea intra în circuitul turistic din microregiune.

Exploatarea atracțiilor turistice existente în comună rămâne mult în urmă față de posibilitățile acestuia, al cărui motiv principal este lipsa condițiilor de bază al valorificării calitative și multilaterale ale atracțiilor. Nu au fost create încă pachete de produse turistice, care ar oferi diferite produse combinate după valoarea culturală sau naturală și importanța lor, din acest motiv cheltuielile turiștilor în comuna Chichiș este foarte scăzut, de regulă se

limitează la cheltuielile de cazare, masă și eventuale programe de recreere. În vederea creării condițiilor de bază al serviciilor turistice în paralel cu investițiile realizate trebuie inițiată calificarea forței de muncă în diferite domenii ale turismului.

În ultimul timp se simte o creștere a cererilor spre turismul rural, ale căror teritorii țintă diferă de teritoriile frecventate de turiști în general, de aceea turismul rural oferă oportunități reale spre activizarea zonelor slab dezvoltate, dar cu un potențial turistic semnificativ. Totodată, pe baza tendințelor la partea de cerere în turism, se poate prevedea că turismul va deveni nu numai o sursă de venit complementară pentru populația din zonele rurale, ci o posibilitate de ocupație alternativă pentru un grup semnificativ din localitățile rurale, în acest mod contribuind la creșterea importanței economice a turismului.

Dat fiind faptul că în comuna Chichiș există numai două unități de cazare, în afara acestei mai există multe posibilități de cazare pe o rază de 20 km.

Posibilități de cazare, în apropierea comunei Chichiș:

- Comuna Chichiș: Pensiunea Lipicai, Natura Parc
- Sat Coșeni la o distanță de 4 km
- Comuna Ozun la o distanță de 5 km
- Comuna Prejmer la o distanță de 7 km
- Municipiul Sfântu Gheorghe la o distanță de 12 km
- Comuna Reci la o distanță de 12 km
- Comuna Arcuș la o distanță de 14 km

3.10. AGRICULTURA ȘI SILVICULTURA

3.10.1 Agricultură

Agricultura este știința și arta cultivării plantelor și a creșterii animalelor. Agricultura a fost dezvoltarea cheie în ascensiunea civilizației umane sedentare, prin care agricultura de specii domesticate a creat surplusuri alimentare care le-au permis oamenilor să trăiască în orașe. Istoria agriculturii a început în urmă cu mii de ani. (sursa: wikipedia.org)

Structura terenului agricol în comuna Chichiș prezintă condiții favorabile pentru agricultură, în special pentru cultivarea plantelor, datorită reliefului potrivit a comunei pentru cultivarea plantelor în suprafețe mari.

Condițiile de mediu respectiv geografice și climatice al comunei se stimulează locuitorii să practice activități agricole cum ar fi: cultivarea plantelor și creșterea animalelor.

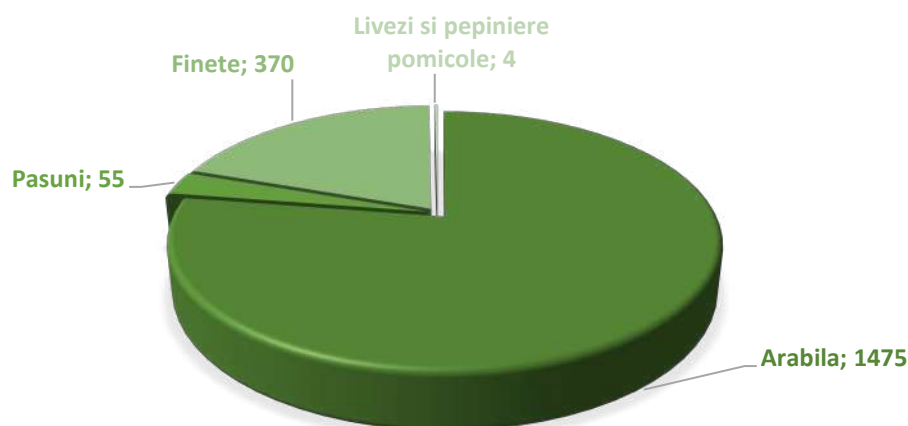
În comuna Chichiș principale activități sunt agricultura și zootehnia. Suprafața terenurilor agricole sunt 1.849 de Ha, situate pe teritoriul comunei Chichiș, 55 Ha pășuni situate pe teritoriul comunei Dobârlău, respectiv 345 Ha terenuri forestiere situate pe teritoriul comunei Ilieni.

În comună mărimea terenurilor agricole și forestiere în total sunt 1.904 hectare, astfel comuna Chichiș se află pe locul al unsprezecelea printre comunele județului în ceea ce privește dimensiunea terenurilor agricole (media comunală județeană este de 4.000 de hectare).

După modul de folosință, suprafața terenurilor agricole se formează astfel:

Arabil	– 1475 Ha	- 77,47 %
Fânețe	– 370 Ha	- 19,43 %
Pășuni	– 55 Ha	- 2,89 %
Livezi și pepiniere pomicele	– 4 Ha	- 0,21 %

SUPRAFAȚA AGRICOLĂ ÎN COMUNA CHICHIȘ DUPĂ MODUL DE FOLOSINȚĂ

Sursa: INS Tempo online

Suprafețe luate în arendă/ în folosință/ în chirie/ în comodat, etc. - Hectare -						
Total	În arendă	În parte	Cu titlu gratuit	În concesiune	În asociere	Sub alte forme
937,68	251,27	41,2	338,63	14,38	6,6	292,12

Sursa: Primăria Chichiș

Conform, datelor din site-ul INS Tempo online respectiv conform datelor primite din raportul de *Suprafața productivă de primăvară în anul 2019 și 2020 (AGR2A)*, eliberat de Direcția Pentru Agricultură Județeană Covasna prin site-ul dadrcovasna.ro se poate compara suprafețe cultivate, cu principalele culturi între anii 2018 - 2020 în județul Covasna. Menționăm, că datele de mai jos nu reprezintă suprafețe totale cultivate a județului Covasna, ci numai principalele culturi.

Suprafața cultivată, cu principalele culturi în județul Covasna	Hectare		
	2018	2019	2020
Grâu	24.184	21.863	26.589
Orz și orzoaică	6.104	2.356	2.780
Porumb boabe	11.130	9.720	8.990
Mazăre boabe	154	311	12
Fasole boabe	102	105	15
Rapiță	2.211	2.905	2.058
Floarea soarelui	386	299	290
Sfeclă de zahăr	2.649	1.578	1.253
Cartofi	11.946	14.043	14.525
Legume	2.039	2.320	2.435
TOTAL	60.905	55.500	58.947

Sursa: INS Tempo online, respectiv DADR CV - Suprafața productivă de primăvară în anul 2019, 2020 (AGR 2A)- dadrcovasna.ro

Totodată, conform tabelele de mai sus și jos putem crea o imagine despre productivitatea comunei Chichiș în domeniul agriculturii față de productivitatea județului Covasna.

Suprafețe cultivate în comuna Chichiș, cu principalele culturi în anul 2020.

Suprafața cultivată, cu principalele culturi în anul 2020 în comuna Chichiș	Suprafața totală (Ha)/2020
Cereale pentru boabe	-
Grâu	300
Orz și orzoaică	90
Porumb boabe	490
Mazăre boabe	25
Fasole boabe	-
Rapiță	180
Floarea soarelui	-
Sfeclă de zahăr	11
Cartofi	30
Legume	2

Sursa: Primăria Chichiș

În comuna Chichiș împărțirea pe categorie a societății agrare în 2020, este după cum urmează:

Sectorul vegetal**Nr fermelor**

- Ferme cu terenuri peste 200 Ha - 1
- Ferme cu terenuri între 50 - 200 Ha - 2
- Ferme cu terenuri între 10 - 50 Ha - 17
- Ferme cu terenuri sub 10 Ha - 243

În comuna Chichiș, în cadrul sectorului zootehnic, nu sunt înregistrate nici o societate agricolă.

Conform datele de mai sus, primite de la Primăria comunei Chichiș, putem constata că în comună este înregistrat numai o fermă mare cu capacitate de peste 200 hectare cu terenuri agricole, iar în fața de informațiile mai sus, putem observa că există un număr de 243 de ferme mai mici (sub 10 hectare) în comuna, ceea ce înseamnă că în comună sunt mulți familii care trăiesc din agricultură sau se ocupă cu agricultură ca o activitate auxiliară.

Suprafața fondului agricol conform datele cele mai recente raportate pe site-ul INS Tempo în anul 2014, pe nivelul național au fost 14.630.072 Ha, din care județul Covasna acoperă o parte de 185.939 Ha. Conform raportul de *Suprafața productivă de primăvară în anul 2020 (AGR 2A)* emisă de Direcția Pentru Agricultură Județeană Covasna putem observa faptul că în județul Covasna suprafața terenurilor agricole se prezintă o tendință ascendentă, ajungând o suprafață totală de 186.717 hectare în anul 2020.

Numărul total al animalelor în județul Covasna în anii 2018 și 2019.

Animale	Numar capete	
	2018	2019
Bovine	44.001	47.510
Porcine	39.825	43.370
Ovine	249.052	211.470
Caprine	10.403	6.680
Cabaline	7.531	8.075
Păsări	369.652	157.961
Albine (familii)	10.120	10.102
Iepure	10.199	8.213

Sursa: dadrcovasna.ro

Numărul total al animalelor în anul 2020 în comuna Chichiș.

Numărul animalelor pe total în anul 2020 în com. Chichiș	Numar capete / 2020
Bovine-lapte	255
Bovine-carne	0
Porcine	520
Ovine	2.240
Caprine	37
Cabaline	47
Păsări	2.000
Albine (familii)	250
Iepure	0

Sursa: Primăria Chichiș

În comuna Chichiș sunt înființate mai multe organizații neguvernamentale prin asocierea crescătorilor de bovine și ovine.

În satul Chichiș este înregistrată **Asociația Crescătorilor de Taurine Chichiș** cu scopul - *Sprrijinirea directă a crescătorilor de bovine în vederea ridicării nivelului calitativ al creșterii și îngrijirii animalelor proprii și apărarea intereselor specifice de grup.*

În satul Băcel este înregistrată **Asociația Crescătorilor de Ovine Băcel** cu scopul - *Constă în sprijinirea directă a crescătorilor de ovine și alte animale domestice (cabaline, taurine, porcine) în vederea ridicării nivelului calitativ al metodelor de creștere și îngrijire a animalelor proprii precum și apărarea intereselor colective specifice crescătorilor, îmbunătățirea permanentă a liniei genetice, crearea și asigurarea unui cadru organizat de pășunare, recoltare și valorificare a produselor obținute prin creșterea acestora, precum și desfășurarea altor activități conexe în strânsă legătură cu activitatea de creștere a ovinelor și altor animale domestice (cabaline, taurine, porcine). Totodată, asociația va putea organiza ferme- pilot pentru creșterea diferitelor rase de animale, în scopul de a populariza și familiariza crescătorii cu metodele moderne de creștere, precum și pentru a asigura material de reproducere de calitate ridicată crescătorilor individuali.*

Dotarea cu tractoare și utilaje agricole, conform datele emise de către primăria Chichiș, sunt prezentate în tabelul următor.

Tip utilaj	Nr. bucăți sub 10 ani	Nr. bucăți peste 10 ani
Tractor	9	67
Remorcă	9	40
Buldoexcavator	1	0
Combină agricolă	1	4

Din tabelul de mai sus, putem constata că parcul tractoarelor în majoritar sunt învechite, ceea ce înseamnă că în vederea productivității în domeniul agriculturii este esențial dotarea fermelor cu utilaje noi și performante.

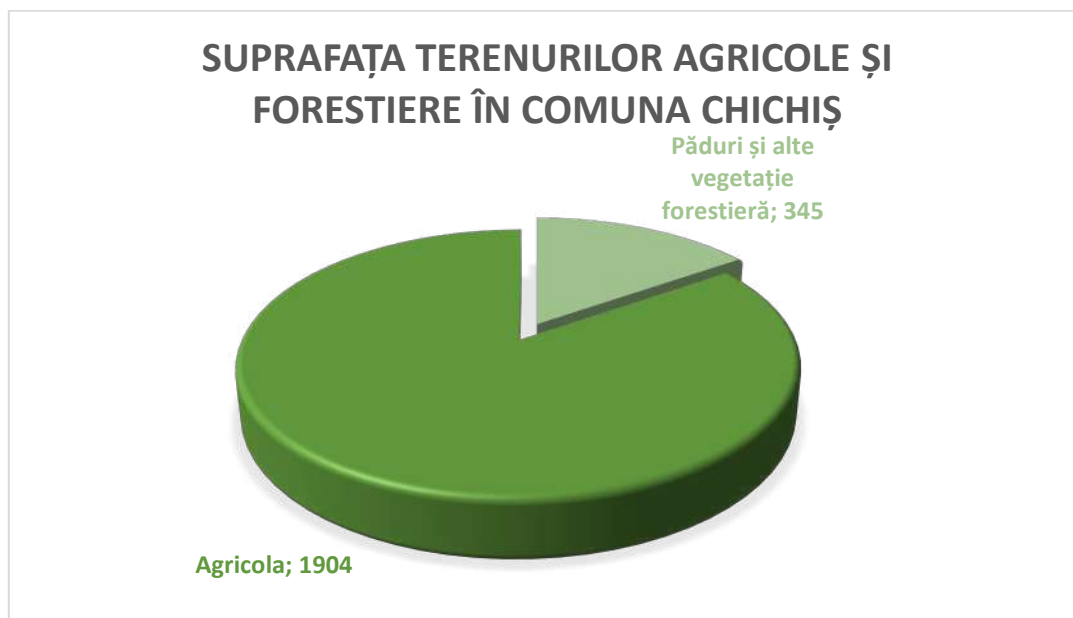
Totodată trebuie menținute faptul că, în comuna Chichiș, suprafața medie ce cade pe un tractor este de 24,41 hectare în anul 2020. Conform datele cele mai recente de pe siteul INS Tempo în anul 2019, suprafața medie ce cade pe un tractor în centrul regiune a fost 64,22 hectare, iar în județul Covasna a fost 45,47 hectare. Conform evidența statisticilor Europene de exemplu dotarea fermelor cu tractoare pe hectare se formează astfel: Germania cca. 9 hectare/tractor, Belgia cca. 7 hectare/tractor, Austria cca. 4 hectare/tractor. Conform faptele enumerate de mai sus în vederea dotării a fermelor cu tractoare, putem constata că România se încadrează între cele mai slabe țări din Europa.

În comuna Chichiș, în perioada de 2019 - 2020 fermierii au obținut finanțări nerambursabile în domeniul agriculturii, primită de la statul Ungariei prin Fundația Proeconomică. În cadrul acestui program 8 fermieri au finalizat proiecte cu succes, valoarea totală a proiectelor fiind 535.376,16 Ron.

3.10.2 Silvicultura

Suprafața fondului forestier a comunei Chichiș este de 345 hectare. Fondul forestier al comunei este administrat de Ocolul Silvic Privat Hatod. Pădurea comunală Chichiș se află pe raza teritorială administrativă a comunei Ilieni.

În următorul diagram am prezentat ponderea suprafețelor forestiere și agricole în comuna Chichiș.

Sursa: *INS Tempo online*

ANALIZA SWOT

- Comunitatea;
- Mediu;
- Infrastructura;
- Cultura și sport;
- Sistemul educațional;
- Sistemul sanitar și asistență socială;
- Economie;
- Turism;
- Agricultură și silvicultură;

4. ANALIZA SWOT

COMUNITATEA

Puncte Forte

- Viața comunitară intensă;
- În prezent, prezența populației activă este accentuată;
- Populația între vârstele 55 – 85 ani și peste, este echilibrată cu prezența populației între vârstele 0 – 29 ani;
- Rata natalității stabile;

Puncte Slabe

- Scăderea lentă a populației;
- Structura populației locale pe sexe nu este echilibrată (populația feminină este prezent în majoritar, față de populația masculină);
- Ponderea mortalității peste nivelul Regiunii Centru și nivelul județului Covasna;
- Numărul mortalității este mai mare decât numărul natalității;
- Vârsta medie a vieții este mai mică în județul Covasna, decât la nivelul Regiunii Centru și România;
- Migrația populației negative;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru încurajarea tinerilor de a stabili în comună;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru încurajarea și instruirea populației activă;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru încurajarea firmelor locale pentru a crea noi locuri de muncă;
- Modernizarea infrastructurii și a mediului comunei pentru a ridica nivelul de trai;

- Apariția de noi firme;
- Apariția investițiilor străine noi;

Amenințări

- Criza economică generată de pandemia Covid 19;
- Deteriorarea sănătății populației din cauza pandemiei Covid-19;
- Îmbătrânirea populației, din cauza migrației a tinerilor;
- Migrația populației tinere;
- Migrația forței de muncă cu înaltă calificare;

MEDIU

Puncte Forte

- Mediu înconjurător favorabil;
- În comună, respectiv în vecinătatea comunei nu există poluatori industriali;
- Comuna are contract cu o firmă privată de salubritate pentru colectarea deșeurilor;
- Colectarea deșeurilor selective în comună;
- Utilizarea pe scară redusă a îngrășămintelor chimice la agricultura de subsistență;

Puncte Slabe

- Rețeaua de apă potabilă insuficientă în localitatea Chichiș;
- Inexistența rețelei de apă potabilă în localitatea Băcel;
- Rețea de canalizare insuficientă în localitatea Chichiș;
- Inexistența rețelei de canalizare în localitatea Băcel;
- Poluarea aerului, din cauza nevoii de încălzire pe lemne, în lipsa unui sistem de alimentare cu gaze în comună;
- Insuficiența utilizării a energiei din surse regenerabile;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru finanțarea proiectelor de protejarea mediului;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru a dezvolta rețelele de apă potabilă, de canalizare, respectiv de alimentare cu gaze;
- Dezvoltarea legislației europene/naționale în domeniul protecției mediului;
- Sprijinirea populației, respectiv a firmelor pentru protecția mediului;
- Posibilități de finanțare din fonduri europene sau guvernamentale pentru sprijinirea populației și firmele pentru utilizarea diferitelor surse regenerabile;
- Organizarea unor programe de informare a populației privind efectele poluării asupra stării de sănătate;

Amenințări

- Dispariția legislației europene sau naționale pentru protecția mediului;
- Lipsa resurselor financiare ce vizează protecția mediului;
- Lipsa informației în legătură cu programele de finanțare;
- Extinderea suprafețelor construite în defavoarea spațiilor verzi;
- Amenințările de mediu cauzate de inundații;
- Poluarea mediului din cauza traficului rutier crescut;
- Schimbările climatice;
- Distrugerea pădurilor din mediu;

INFRASTRUCTURA

Puncte Forte

- Așezarea geografică favorabilă a comunei;
- Comuna este în apropiere de municipiul Sfântu Gheorghe, reședința de județ;
- Comuna este în apropiere de municipiul Brașov, unul dintre cele mai semnificative orașe din țară;

- Comuna este conectată la rețea de energie electrică;
- Existența sistemului de apă potabilă în comună;
- În fază de execuție a rețelei de canalizare în comună;
- Comuna este străbătută de drumul European E574/ drum național DN11, respectiv DN 12;
- Existența drumurilor asfaltate;
- Existența infrastructurii de telecomunicații și de rețele de cablu TV;
- Existența iluminatului public în comună;
- Existența transportului feroviar;
- Existența de 1 cabinet medical, 1 cabinet veterinar și cabinet stomatologic, 1 farmacie;
- Existența infrastructurii educaționale, chiar dacă necesită lucrări de reabilitare și modernizare;
- Deșeurile sunt colectate și preluate de o firmă specializată;
- Există curse regulate cu microbuze, care asigură transportul persoanelor între localități din județ;

Puncte Slabe

- Rețeaua de apă potabilă insuficientă în localitatea Chichiș;
- Inexistența rețelei de apă potabilă în localitatea Băcel;
- Rețea de canalizare insuficientă în localitatea Chichiș;
- Inexistența rețelei de canalizare în localitatea Băcel;
- Probleme de epurare a apelor uzate;
- Inexistența sistemului de alimentare cu gaze naturale;
- Insuficiența utilizării a energiei din surse regenerabile;
- Insuficiența drumurilor asfaltate;

Oportunități

- Finalizarea proiectului județean care cuprinde realizarea rețelei de alimentare cu apă potabilă în localitatea Băcel;
- Punerea în funcțiune a sistemului de canalizare, care în momentul de față este în fază de execuție în comună;
- Realizarea proiectului referitor la alimentarea cu gaze naturale a comunei;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru dezvoltarea infrastructurii de bază;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru modernizarea drumurilor din comună;
- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de bază din comună poate ridica calitatea vieții a populației;

Amenințări

- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea proiectelor;
- Lipsă informații despre resursele financiare disponibile prin programe europene/guvernamentale;
- Instabilitatea legislației;
- Gradul ridicat de uzură a infrastructurii;

CULTURA ȘI SPORT

Puncte Forte

- Viața culturală activă în comună;
- Existența a două cămine culturale în comună;
- Existența evenimentelor culturale anuale;
- Existența bisericilor aferente diferitelor religii;
- Existența monumentelor istorice de tip A și de tip B în comună;
- Existența în comună a ONG-ilor și Fundațiilor;
- Viața sportivă activă în comună;

- Existența unei bază sportivă în Chichiș;

Puncte Slabe

- Plecarea populației activă din comună;
- Absența evenimentelor comunitare din cauza pandemiei Covid-19;
- Lipsa inițierii evenimentelor comunitare;
- Implicarea insuficientă a populației în activitățile organizate;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru finanțarea proiectelor ce vizează organizarea evenimentelor culturale, sportive;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru modernizarea și dotarea căminelor culturale;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru modernizarea și dotarea centrelor culturale, sportive și de recreere;
- Organizarea de noi programe de recreere;

Amenințări

- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea proiectelor;
- Lipsă informații despre resursele financiare disponibile prin programe europene/guvernamentale;
- Apariția unor noi pandemii, care are efect distructive pe comunitate;

SISTEMUL EDUCAȚIONAL

Puncte Forte

- Existența infrastructurii educaționale în amândouă sate din comună;
- Existența a două grădinițe și școli în comună;
- Interesul crescut al autorității publice locale privind starea învățământului;
- Implicarea activă a cadrelor didactice în problemele școlii;

- Transport școlar asigurat de autoritățile publice locale cu un microbuz școlar;

Puncte Slabe

- Starea proastă a clădirilor de unități de învățământ;
- Scăderea calității învățământului la nivel local;
- Lipsa unor politici educaționale corelate cu cererea de pe piața muncii;
- Dotări limitate care să sprijine performanța școlară;
- Lipsa programelor de calificare, recalificare pentru șomerii;
- Lipsa sprijinului financiar dedicat către elevii, pentru a putea asigura echipamentele necesare la învățământ;
- Creșterea abandonurilor școlare;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru organizarea diferitelor instruirii către populația locală;
- Organizarea de noi programe educaționale și de recreere;

Amenințări

- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea proiectelor;
- Lipsă informații despre resursele financiare disponibile prin programe europene/guvernamentale;
- Apariția unor noi pandemii, care are efect distructiv pe comunitate;
- Scăderea demografică a populației va conduce la micșorarea populației școlarizate în învățământul primar și gimnazial;
- Plecarea cadrelor didactice din sistemul de învățământ.

SISTEM SANITAR ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Puncte Forte

- Existența unui cabinet medical în comună;
- Existența unui cabinet stomatologic în comună;
- Existența unui cabinet veterinar și farmacie veterinară în comună;
- Existența unei farmacie în comună;
- Interesul crescut al autorității publice locale privind starea sistemului medical;

Puncte Slabe

- Lipsa centrelor de asistență socială în comună;
- Valoarea medie lunară a indemnizației de șomaj este insuficientă;
- Inexistența în comună a unei infrastructuri specifice pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile din punct de vedere social;
- Lipsa de adăposturi pentru persoanele aflate temporar în dificultate, cantine sociale, cămine de bătrâni;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru dezvoltarea infrastructurii sociale;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii sanitare;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru înființarea unei centru social în comună;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru înființarea de cantine sociale, cămine de bătrâni, în comună;
- Organizarea de programe sociale, pentru persoane nevoiași;

Amenințări

- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea proiectelor;
- Lipsă informații despre resursele financiare disponibile prin programe europene/guvernamentale;
- Apariția unor noi pandemii, care are efect distructiv pe comunitate;

- Instabilitatea legislației;

ECONOMIE

Puncte Forte

- Utilizarea de către populația locală a posibilităților de finanțare din diferite surse;
- Crearea de noi locuri de muncă în contextul implementării proiectelor cu finanțare europeană sau națională;
- Existența unui spirit antreprenorial;
- Existența unui număr mare de firme înregistrate în comună;
- Existența unui potențial agricol ridicat;
- Interesul crescut al autorității publice locale în dezvoltarea economică la nivel local;
- Așezarea geografică a comunei favorabilă, apropierea față de municipiul Sfântu Gheorghe, respectiv Brașov;

Puncte Slabe

- Numărul mediu de salariați în județ sub nivelul Regiunii Centru, respectiv sub nivelul țării;
- Media salariului net lunar în județ sub nivelul Regiunii Centru, respectiv sub nivelul țării;
- Valoarea medie lunară a indemnizației de șomaj este insuficientă;
- Incertitudine economică cauzată de pandemia Covid-19;
- Lipsa profiturilor din activități turistice, cauzate de pandemia Covid-19;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale de către comunitatea locală pentru diversificarea și dezvoltarea activităților economice;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru sprijinirea societăților economice;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru înființarea de noi societăți comerciale, care vor crea noi locuri de muncă;

- Sprijinirea societăților comerciale de a crea noi locuri de muncă;

Amenințări

- Creșterea ratei de șomer;
- Stagnarea salariilor medii lunare în județ, față de nivelul țării;
- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea proiectelor;
- Lipsă informații despre resursele financiare disponibile prin programe europene/guvernamentale;
- Apariția unor noi pandemii, care are efect negativ la economie;
- Creșterea inflației;
- Instabilitatea legislației;

TURISM

Puncte Forte

- Așezarea geografică favorabilă a comunei, apropierea față de municipiul Sfântu Gheorghe, respectiv Brașov;
- În localitatea Chichiș lângă drumul internațional E574 există un restaurant tradițional;
- Un potențial turistic avantajos în județ;
- Existența monumentelor istorice de tip A și de tip B în comună;
- Apartenența unei părți din teritoriul comunei la Natura Parc;
- Vor exista în apropiere (într-o distanță de 30 de km) un aeroportul internațional (Aeroportul internațional Brașov);

Puncte Slabe

- Lipsa facilităților de cazare în comună;
- Pregătirea insuficientă a populației în domeniul turismului;
- Reducerea fluxului de turiști cauzată de pandemia Covid-19 în județ;
- Lipsa profiturilor din activități turistice, cauzate de pandemia Covid-19 în județ;
- Lipsa facilităților turistice în zonă;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru dezvoltarea infrastructurii turistice;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru sprijinirea activităților turistice;
- Crearea de unități de primire turistică cu spații de cazare;
- Înființarea facilităților de recreere;
- Înființare Centru de Informare Turistică;

Amenințări

- Lipsa de interes pentru organizarea evenimentelor atractive către turiși;
- Lipsa investitorilor în crearea de unități de primire turistică cu spații de cazare;
- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea proiectelor;
- Lipsă informații despre resursele financiare disponibile prin programe europene/guvernamentale;
- Apariția unor noi pandemii, care are efect negativ la turism;
- Instabilitatea legislației;

AGRICULTURA ȘI SILVICULTURA

Puncte Forte

- Existența unui potențial agricol ridicat;
- O suprafață mare de terenuri agricole (aproximativ 50% din total teritoriu);
- Existența suprafeței forestiere în comună;
- Număr mare de producători în domeniul agriculturii;
- Posibilități de finanțare în domeniul agriculturii;
- Relieful permite o dezvoltare preponderentă în cultivarea cerealelor, creșterea animalelor și în apicultură;
- Mai multe familii trăiesc din agricultură sau se ocupă cu agricultură ca o activitate auxiliară în comună;
- Existența asociațiilor agricole în comună;

Puncte Slabe

- Lipsa unor centre de prelucrare a produselor agricole și animale la nivel local;
- Lipsa unor centre de comercializare a produselor agricole locale;
- Costuri mari de producție;
- Suprafețe puține cultivate în condiții ecologice;
- Valorificarea insuficientă a produselor agricole obținute, din producția proprie;
- Parcuri de utilaje agricole învechite;

Oportunități

- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru modernizarea activităților agricole;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale în domeniul silvic;
- Accesare fonduri europene sau guvernamentale pentru diversificarea activităților agricole;
- Fonduri și programe pentru împăduriri;
- Valorificarea produselor de pădure;
- Înființarea asociațiilor de producător agricol în scopul valorificării produselor agricole;
- Înființarea centrelor de prelucrare și comercializare a produselor agricole și animale la nivel local;
- Dezvoltarea agriculturii în condiții ecologice;

Amenințări

- Schimbările climatice;
- Folosirea materialelor chimice supradozate în agricultură;
- Încetarea subvențiilor agricole;
- Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea proiectelor;
- Insuficiența cadrului legal pentru protejarea producției agricole interne;
- Concurența importului de produse agroalimentare de pe piața UE;
- Costurile mari de producție și întreținere;

PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE

- Dezvoltarea infrastructurii locale de bază (căi rutiere, utilități);
- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii sociale (sănătate, educație, servicii sociale);
- Protecția mediului și creșterea eficienței energetice;
- Creșterea competitivității economice a comunei;
- Dezvoltarea rurală durabilă și modernizarea agriculturii;

5. PLANUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE

Comuna Chichiș își propune să dezvolte o economie locală bazată în principal pe valorificarea resurselor locale, agricultură, mediu, tradiții, și o incluziune socială armonioasă, pentru a crește nivelul de trai al comunității.

Prioritățile pentru Comuna Chichiș sunt:

- Modernizarea și asfaltarea străzilor comunale;
- Modernizarea părții carosabile DC34A inclusiv trecerea la nivel cf. la km 21+255;
- Modernizarea drumurilor de exploatare de pe raza UAT;
- Finalizarea lucrărilor de canalizare în comună, în satele Chichiș și Băcel;
- Realizarea rețelei de apă potabilă la Băcel;
- Introducerea rețelez de gaz metan pe teritoriul comunei;
- Extinderea, modernizarea, dezvoltarea rețelei de iluminat public, montarea unei stații de transformator mai mare;
- Construirea unui depozit pentru deșeurile vegetale la cimitirul comunal;
- Participarea la programul Green Energy, efectuarea unor lucrări de izolare a clădirilor publice în urma căreia va scădea pierderea de energie termică, montarea unor sisteme de încălzire bazate pe energia solară și eoliană, achiziționarea unor autovehicule electrice împreună cu stații de încărcare;
- Repararea și dezvoltarea obiectivelor turistice (biserici, lacurile de agrement, monumente istorice), dezvoltarea infrastructurii din jurul acestora, facilitarea accesului și popularizarea acestora;
- Contribuirea la dezvoltarea unei rețele de turism integrată și realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare regionale ca urmare a aderării Comunei Chichiș la “Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Turistică Ciomad – Balványos, Csomád-Bálványos Közösségek Közti Turizmusfejlesztési Társulás”
- Înființarea unui complex agroturistic în comuna Chichiș.
- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii de învățământ “Școala cu clasele I-VIII Gábor Áron” și dotarea acestuia cu tehnologie și mobilier de ultima generație, care să ofere elevilor condiții foarte bune;

- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii de învățământ “Școala Gimnazială Băcel” și dotarea acestuia cu tehnologie și mobilier de ultima generație, care să ofere elevilor condiții foarte bune;
- Construirea unui teren de sport multifuncțional;
- Dezvoltarea, modernizarea și dotarea infrastructurii medicale existente la Chichiș;
- Înființarea și dotarea unui cabinet medical uman la Băcel;
- Înființarea unui Centru de zi pentru persoane vârstnice;
- Reabilitarea și dotarea Căminului Cultural din Băcel;
- Reabilitarea, modernizarea și dotarea remizei de pompieri din Chichiș;
- Reabilitarea și modernizarea clădirii publice unde se află arhiva comunei;
- Reabilitarea, modernizarea și dotarea sediului Primăriei Chichiș;
- Montarea unui sistem de supraveghere video pe locurile publice al comunei în vederea creșterii siguranței civile;
- Reabilitarea și dotarea terenurilor de joacă și înființarea altelor noi;

Obiectivele specifice, corelate cu prioritățile de finanțare:

- Creșterea atractivității comunei și dezvoltarea durabilă a comunei prin îmbunătățirea infrastructurii;
- Dezvoltarea economică și creșterea competitivității comunei prin sprijinirea micilor investitori, dezvoltarea infrastructurii specifice cercetării/inovării în domeniul agricol și calificarea resurselor umane;
- Protecția și îmbunătățirea mediului prin creșterea calității infrastructurii de mediu și creșterea eficienței energetice.

DOMENII MAJORE DE ACȚIUNE ÎN CADRUL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE:

- ✓ Modernizarea rețelei de drumuri locale;
- ✓ Dezvoltarea rețelelor de utilități;
- ✓ Investiții pentru protecția mediului;
- ✓ Sprijinirea investitorilor prin acordarea de facilități și încurajarea parteneriatului public-privat;
- ✓ Dezvoltarea turismului în comună;

- ✓ Dezvoltarea infrastructurii de învățământ și sport;
- ✓ Dezvoltarea sistemului de sănătate;
- ✓ Dezvoltarea serviciilor publice și eficientizarea activității administrației publice locale din comună prin dezvoltarea tehnologiei informației și a comunicațiilor;
- ✓ Creșterea calității și accesului la servicii publice;
- ✓ Investiții pentru creșterea accesului populației la cultură și păstrarea valorilor tradiționale;
- ✓ Accentuarea rolului e-guvernării;

E-guvernarea implică mai mult decât sisteme informatice, aceasta implică regândirea organizațiilor și proceselor astfel încât serviciile publice să fie livrate mai eficient. E-guvernarea permite cetățenilor și organizațiilor publice să-și atingă obiectivele mai ușor, mai rapid și la un cost mai mic.

DOMENII PRIORITARE ALE DEZVOLTĂRII LOCALE ÎN COMUNA CHICHIȘ ÎN PERIOADA 2021 – 2027

5.1. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII LOCALE DE BAZĂ (CĂI RUTIERE, UTILITĂȚI)

Dezvoltarea infrastructurii de transport reprezintă o condiție necesară pentru implementarea cu succes a celorlalte priorități de dezvoltare ale comunei, contribuind la creșterea mobilității persoanelor și a mărfurilor, la integrarea zonei cu rețeaua trans-europeană de transport, la combaterea izolării zonelor subdezvoltate și, nu în ultimul rând, la dezvoltarea infrastructurii de transport locale și județene.

O infrastructură de transport eficientă, conectată la rețeaua europeană de transport contribuie la creșterea competitivității economice, facilitează integrarea în economia europeană și permite dezvoltarea de noi activități pe piața internă.

De asemenea, investițiile în infrastructura de transport determină creșterea gradului de mobilitate a persoanelor și bunurilor, iar corelarea cu investițiile în sănătate, educație și servicii

sociale va determina o creștere a adaptabilității populației la nevoile pieței forței de muncă de la nivel local/județean.

Domeniul de intervenție

5.1.1. Reabilitarea infrastructurii locale de transport rutier

- ✓ Modernizarea și asfaltarea străzilor comunale care asigură conectivitatea cu rețeaua județeană și națională;
- ✓ Modernizarea părții carosabile DC34A inclusiv trecerea la nivel cf. la km 21+255;
- ✓ Modernizarea rețelei de drumuri de exploatare (de câmp) care facilitează dezvoltarea agriculturii locale

Domeniul de intervenție

5.1.2. Reabilitarea infrastructurii locale de bază (utilități și investiții pentru creșterea calității vieții)

- ✓ Finalizarea lucrărilor de canalizare în comună, în satele Chichiș și Băcel;
- ✓ Realizarea rețelei de apă potabilă la Băcel;
- ✓ Introducerea rețelei de gaz metan pe teritoriul comunei;
- ✓ Extinderea, modernizarea, dezvoltarea rețelei de iluminat public, montarea unei stații de transformator mai mare;
- ✓ Dezvoltare centre civice rurale, infrastructură de recreere și sport;
- ✓ Contribuirea la dezvoltarea unei rețele de turism integrată și realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare regionale ca urmare a aderării Comunei Chichiș la “Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Turistică Ciomad – Balványos, Csomád-Bálványos Közösségek Közti Turizmusfejlesztési Társulás”.

5.2. MODERNIZAREA ȘI DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII SOCIALE (SĂNĂTATE, EDUCAȚIE, SERVICII SOCIALE)

Îmbunătățirea infrastructurii sociale presupune crearea premiselor necesare pentru asigurarea populației cu servicii esențiale, contribuind astfel la atingerea obiectivului european al coeziunii economice și sociale, prin îmbunătățirea infrastructurii serviciilor de sănătate, educație, sociale și pentru siguranță publică în situații de urgență.

Serviciile de sănătate se confruntă cu probleme operaționale și ca urmare a echipamentelor și utilităților depășite tehnic și moral.

Calitatea educației și a reformei educaționale sunt afectate de infrastructură insuficientă, de motivația personalului (salarii mici) și de situația materială slabă a populației.

Discrepanțele educaționale între mediul rural și mediul urban sunt încă evidente, școala în mediul rural confruntându-se în mod special cu probleme grave: starea precară a clădirilor, lipsa cadrelor didactice în multe din zonele rurale, distanțe mari până la școală, dificultăți în a participa la formele secundare de învățământ, plasate predominant la oraș.

Domeniul de intervenție

5.2.1. Creșterea gradului de ocupare în rândul tinerilor și a grupurilor vulnerabile

- ✓ Acțiuni pentru sprijinirea integrării pe piața muncii a tinerilor
- ✓ Acțiuni de prevenire și combatere a șomajului
- ✓ Construirea de locuințe pentru tineri

Domeniul de intervenție

5.2.2. Îmbunătățirea accesului la educație

- ✓ Sprijinirea în formarea și perfecționarea cadrelor didactice
- ✓ Acțiuni de prevenire și combatere a abandonului școlar

- ✓ Creșterea accesului la programe de formare pe tot parcursul vieții
- ✓ Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii de învățământ “Școala cu clasele I-VIII Gábor Áron” și dotarea acestuia cu tehnologie și mobilier de ultima generație, care să ofere elevilor condiții foarte bune;
- ✓ Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii de învățământ “Școala Gimnazială Băcel” și dotarea acestuia cu tehnologie și mobilier de ultima generație, care să ofere elevilor condiții foarte bune;

Domeniul de intervenție

5.2.3. Creșterea accesului la servicii de sănătate

- ✓ Dezvoltarea, modernizarea și dotarea infrastructurii medicale existente la Chichiș;
- ✓ Înființarea și dotarea unui cabinet medical uman la Băcel;
- ✓ Sprijin în formarea și perfecționarea cadrelor medicale;
- ✓ Acțiuni de informare și educare în domeniul sănătății.

Domeniul de intervenție

5.2.4. Promovarea incluziunii sociale pentru persoane defavorizate

- ✓ Înființarea unui Centru de zi pentru persoane vârstnice;
- ✓ Investiții pentru creșterea accesului populației la cultură și păstrarea valorilor tradiționale;
- ✓ Acțiuni de combatere și informare în domeniul serviciilor sociale

5.3. PROTECȚIA MEDIULUI ȘI CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE

Gestionarea rațională și eficientă a resurselor naturale, în special a energiei, reprezintă o provocare critică de mediu, sănătate și competitivitate. Acestea constituie, de asemenea, un potențial important pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

Domeniul de intervenție

5.3.1. Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul public și privat

- ✓ Participarea la programul Green Energy, efectuarea unor lucrări de izolare a clădirilor publice în urma căreia va scădea pierderea de energie termică, montarea unor sisteme de încălzire bazate pe energia solară și eoliană, achiziționarea unor autovehicule electrice împreună cu stații de încărcare;
- ✓ Reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu căldură pentru încălzirea și prepararea apei calde menajere, prin folosirea panourilor solare sau a altor elemente inovative;
- ✓ Modernizarea echipamentelor de producere a utilităților termice/Introducerea rețelelor de alimentare cu gaze;

Domeniul de intervenție

5.3.2. Modernizarea infrastructurii de mediu

- ✓ Construirea unui depozit pentru deșeurile vegetale la cimitirul comunal;
- ✓ Dezvoltarea rețelei de canalizare la nivel local;
- ✓ Dezvoltarea infrastructurii de mediu pentru a spori gradul de atractivitate al condițiilor oferite dezvoltării de noi activități economice;
- ✓ Extinderea utilizării sistemelor de tratare a apelor uzate;
- ✓ Îmbunătățirea infrastructurii adecvate prevenirii riscurilor naturale de mediu;
- ✓ Gestionarea apei și a apelor uzate;
- ✓ Reconstrucția ecologică a zonelor degradate, gestionarea apei și a apelor uzate.

Domeniul de intervenție

5.3.3. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

- ✓ Eficientizarea consumului de energie și promovarea surselor regenerabile de energie;

- ✓ Sprijin pentru investiții de prevenire a riscurilor și măsuri de gestionare a riscurilor (gestionarea inundațiilor, prevenirea incendiilor forestiere, regenerarea pădurilor);
- ✓ Acțiuni de conștientizare de protecția mediului și de utilizare a energiei verde.

5.4. CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMICE A COMUNEI

Domeniul de intervenție

5.4.1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri, inclusiv infrastructura specifică cercetării și inovării în domeniul agricol

- ✓ Sprijin pentru accesarea de fonduri pentru dezvoltarea unor afaceri a tinerilor antreprenori;
- ✓ Crearea și organizarea de evenimente economice și sprijinirea participării antreprenorilor locali la evenimente economice regionale, naționale și internaționale;
- ✓ Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură în zonele rurale;
- ✓ Investiții în active fizice: modernizare ferme, procesare, infrastructura de adaptare;
- ✓ Creșterea competitivității tuturor tipurilor de agricultură și creșterea viabilității exploatațiilor.

Domeniul de intervenție

5.4.2. Sprijinirea activității IMM-urilor și micilor investitori

- ✓ Sprijinirea activității IMM-urilor, în special a microîntreprinderilor și a start-up-urilor;
- ✓ Sprijinirea IMM-urilor din sectorul agricol prin valorificarea activelor neutilizate și dezvoltarea de microferme;
- ✓ Diversificarea bazei economice în mediul rural, prin dezvoltarea microîntreprinderilor și a artizanatului, pentru susținerea valorilor și tradițiilor locale.

5.5. DEZVOLTAREA RURALĂ DURABILĂ ȘI MODERNIZAREA AGRICULTURII

- ✓ Îmbunătățirea accesibilității în mediul rural;
- ✓ Dezvoltarea socială a comunităților rurale;
- ✓ Diversificarea economiei rurale și creșterea competitivității acesteia;

- ✓ Valorificarea optimă a resurselor locale;
- ✓ Diversificarea și dezvoltarea sectorului agricol și agro-alimentar;
- ✓ Îmbunătățirea procesării și marketingului produselor agricole;
- ✓ Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale.

- Planul local de acțiune;

6. PLANUL LOCAL DE ACȚIUNE

Pentru implementarea strategiei de dezvoltare a comunei Chichiș instrumentul utilizat este planul local de acțiune. Planul local de acțiune cuprinde lista proiectelor prioritare, inclusiv sursele de finanțare, identificate sau estimate, precum și perioada de implementare a proiectelor.

Planul de acțiuni este un plan detaliat, pe **termen scurt și mediu**, care descrie acțiunile și pașii necesari aplicării strategiei și atingerii obiectivelor. Este necesar ca aceste acțiuni să fie prioritizate, astfel încât realizarea lor și atingerea progresivă a țintelor pe termen mediu și scurt să ducă la îndeplinirea obiectivelor stabilite pe termen lung.

Planul local de acțiune va fi elaborată după aprobarea strategiei de dezvoltare locală, de către reprezentanții primăriei sau de către o societate de consultanță.

Conține:

- ❖ responsabilitatea asumării sarcinilor,
- ❖ calendarul desfășurării acțiunilor,
- ❖ resursele alocate,
- ❖ metodele de monitorizare și evaluare.

Planul Local de Acțiune (PLA) este un instrument de planificare și implementare și conține un set de politici pe domenii de activitate ce se vor aplica într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate într-o strategie. Termenul de realizare a planului local de acțiune trebuie să corespundă termenului de 5-10 de ani, fixat pentru realizarea Strategiei Locale de Dezvoltare (SDL).

Planul de acțiune este procesul participativ de dezvoltare a unui plan relativ scurt, care utilizează resurse disponibile pentru a atinge obiective limitate, de obicei într-o zonă bine definită.

PLA va fi revizuit periodic, astfel încât obiectivele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui. Cu cât revizuirea se face la intervale mai scurte, cu atât marja de eroare în privința evaluării resurselor la un proiect este mai mică,

având în vedere că, pe măsură ce se înaintează în timp, variabilele economice ce trebuie luate în calcul la o prognoză economică se multiplică.

Planul Local de Acțiune pentru implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală a comunei Chichiș, reprezintă un pachet de măsuri și proiecte necesare schimbării comunității locale pentru atingerea unor parametrii specifici societății moderne, astfel ca durabilitatea să devină punctul forte al acesteia.

Situația dezvoltării actuale economice, sociale, de mediu și tehnologice a fost analizată în cadrul procesului de analiză-diagnostic din cadrul strategiei de dezvoltare, iar obiectivele strategice au fost creionate, fixându-se câteva repere ca referințe pentru dezvoltările ulterioare.

Rolul Planului de Acțiune îl reprezintă prezentarea principalelor măsuri și proiecte necesare fazei de planificare și implementare a dezvoltării economico - sociale, astfel încât procesul să poata fi evaluat continuu prin indicatorii selecționați ca relevanți pentru Comuna Chichiș.

Necesitatea unui plan de acțiune este dată de amploarea și complexitatea acțiunilor care trebuie executate pentru atingerea obiectivelor strategice definite.

La nivel temporal, pentru a realiza un management unitar sunt necesare 3 faze distincte astfel încât procesele necesare atingerii obiectivelor să poată fi bine coordonate:

- i. Planul de dezvoltare (planificarea activităților)
- ii. Planul de executare (implementarea activităților)
- iii. Planul de monitorizare (evaluarea activităților)

Pentru a asigura o dezvoltare încheată a comunei Chichiș suportul necesar trebuie să fie asigurat de către:

- Administrația Locală (primăria) și Consiliului Local, care trebuie să-și reia planificarea dezvoltării instituționale pentru acordarea unui suport logistic complex necesar Planului Local de Acțiune;
- Comunitatea Locală - cetățeni și organizații, actorii principali ai dezvoltării locale, prin atitudine și participare activă;

- Mediul de afaceri - firme și instituții finanțatoare, asigurând suport financiar și logistic (informații și tehnologii moderne).

Planul de acțiune cuprinde:

- programul de management, care planifică o serie de activități de organizare și inițiere a implementării, apoi urmărind evoluția implementării să ia măsurile cuvenite;
- modul de implementare în care competențele și atribuțiile sunt grupate pe structuri de implementare grupate pe funcții ale structurii manageriale: previziune, organizare, coordonare, antrenare;
- etapele implementării strategiei de dezvoltare locală la nivelul administrației locale. Planul anual este stabilit de Consiliul Local prin stabilirea priorității de realizarea a obiectivelor și măsurilor programate conform criteriului: presiune - stare - răspuns.

Acest criteriu se aplică astfel:

- se măsoară presiunea necesității îndeplinirii fiecărui obiectiv stabilit la momentul inițial; această presiune se cuantifică pe nivelurile: maximă, medie, mică
- se evaluează situația inițială, de fapt, stadiul în care se află acțiunea (studiu de fezabilitate, studiu de impact, elaborare proiect, implementare etc.)
- se presupune aplicarea măsurii
- se măsoară starea ipotetică finală, care se cuantifică sub formă de răspuns.

Planul Local de Acțiune, prezintă principalele măsuri și proiecte necesare fazei de planificare și implementare a dezvoltării durabile, astfel: în procesul de dezvoltare să poată fi evaluată continuu complexitatea factorilor SEMT (social-economic-mediu-tehnologic) prin indicatorii de dezvoltare durabilă (dimensiuni ale durabilității) selecționați ca relevanți pentru comuna Chichiș. Utilitatea unui plan de acțiune este dată de amploarea și complexitatea acțiunilor ce trebuie executate pentru atingerea obiectivelor strategice definite în Strategia de Dezvoltare Locală a comunei.

Principalele funcții de implementare a strategiei de dezvoltare locală sunt:

- i. **Funcția de previziune** - cuprinde activități care privesc:
 - a. realizarea obiectivelor cuprinse în strategia de dezvoltare locală cu alocarea resurselor și mijloacelor de realizare pe anii 2021 – 2027

- b. întocmirea planurilor anuale prin preluarea obiectivelor din strategia de dezvoltare și realizarea acelor care au un grad ridicat de certitudine
 - c. elaborarea de proiecte de finanțare, studii de fezabilitate, planuri de afaceri, studii de marketing, analize cost-beneficiu etc. care să fundamenteze modalitățile și mijloacele necesare pentru realizarea obiectivelor
- ii. **Funcția de organizare** - cuprinde procesele de management, de grupare de atribuții și responsabilități, delegare de competențe cuprinse în strategia de dezvoltare ierarhizate astfel: persoane individuale, agenți economici, grupuri și comitete, primărie, comisii de specialitate din consiliul local.
 - iii. **Funcția de coordonare** - cuprinde activitățile prin care se armonizează hotărârile, deciziile și acțiunile persoanelor implicate în structura de implementare a strategiei de dezvoltare în cadrul funcțiilor de mai sus (previziune și organizare).
 - iv. **Funcția de antrenare** - cuprinde acțiunile de implicare și motivare a cetățenilor, a structurilor constituite și a grupurilor de interese pentru implementarea obiectivelor din strategia de dezvoltare locală.
 - v. **Funcția de control și evaluare** - cuprinde activitățile prin care performanțele obținute sunt măsurate și comparate cu obiectivele stabilite inițial în vederea gradului de avansare a programului pentru a se elimina rămănerile în urmă. Se vor determina cauzele care determină abateri de la planificare și se stabilesc măsuri pentru corectarea abaterilor și pentru continuarea aplicării strategiei de dezvoltare locală.

În vederea realizării Planului Local de Acțiune, primăria comunei Chichiș, ca autoritate publică locală, trebuie să-și întărească capacitatea instituțională la toate nivelele de decizie și execuție, aceasta presupune atragerea și furnizarea de resurse financiare suficiente și mobilizarea resurselor umane, identificarea celor mai eficiente mecanisme de comunicare, dar și analizarea cadrului administrativ de alocare a responsabilităților.

Pentru a putea fi rezolvate problemele curente, cât și cele ce pot apărea în viitor Administrația publică locală trebuie să adopte un management eficient.

Materializarea capacității instituționale este un proces de durată în care Administrația publică trebuie să acționeze pentru schimbarea radicală a atitudinii funcționarului public față de accesul cetățenilor la activitatea administrației.

În acest sens o principală preocupare a managerului primăriei este de armonizare a procedurilor administrative cu cele ale Uniunii Europene.

Condițiile care stau la baza unei dezvoltări social - economice rapide sunt susținerea și participarea activă, respectarea legilor și onorarea obligațiilor primăriei comunei, precum și implicarea cetățenilor la luarea deciziilor în ceea ce privește rezolvarea propriilor probleme.

Administrația Publică Locală, fiind o interfață între cetățean și instituțiile statului, trebuie să elaboreze și să dezvolte un sistem de administrare bazat pe promovarea autonomiei locale reale și consolidarea cadrului instituțional.

Activitatea publică locală va fi orientată spre:

- Dezvoltarea durabilă a comunității se va realiza cu ajutorul unirii eforturilor tuturor locuitorilor pentru soluționarea problemelor comune;
- Dezvoltarea infrastructurii comunității (apă, canalizare, gaze etc.);
- Ajustarea în continuare a cheltuielilor bugetare la posibilitățile reale de acumulare a veniturilor la buget;
- Elaborarea, aprobarea și controlul strict asupra executării bugetului.

Eficientizarea gestionării mijloacelor publice, prin:

- Organizarea licitațiilor de cumpărare pentru achiziționarea de mărfuri, lucrări și servicii pentru necesitățile instituțiilor bugetare din banii publici;
- Stoparea creșterii volumului de cheltuieli, inclusiv prin reducerea numărului de personal angajat în instituțiile bugetare, acolo unde este cazul;
- Sporirea responsabilității persoanelor cu funcții de răspundere pentru depășirea limitelor stabilite de cheltuieli și utilizarea neeconomică a alocațiilor bugetare;
- Reevaluarea întregului sistem de servicii publice și transmiterea unor activități către sfera privată.

Consolidarea finanțelor publice:

- Asigurarea cu surse financiare a măsurilor pentru satisfacerea necesităților social-economice și culturale ale populației, pentru dezvoltarea teritoriului subordonat;
- Întreprinderea unor măsuri concrete pentru acumularea veniturilor proprii și menținerea echilibrului bugetar;

- Constituirea de fonduri extrabugetare pentru susținerea unor programe de interes local;
- Susținerea dezvoltării antreprenoriatului ca forță motrice a economiei de piață.

Stabilirea și promovarea parteneriatului:

- Sprijinirea organizațiilor nonguvernamentale care își desfășoară activitatea în folosul cetățeanului;
- Participarea la proiecte investiționale comune cu sectorul economic în domeniile social, cultural și de mediu.

Consolidarea managementului administrației publice locale constă în:

Dezvoltarea managementul resurselor umane

- Preocuparea autorității locale pentru pregătirea continuă a funcționarilor publici pe domeniile prioritare dezvoltării comunei.

Dezvoltarea nivelului de pregătire profesională

- Identificarea unui sistem de training adecvat;
- Identificarea necesităților și oportunităților de instruire;
- Corelarea necesităților cu potențialul uman existent.

Utilizarea eficientă a resurselor umane

- Identificarea regulamentului de organizare și funcționare a personalului și a regulamentului de ordine internă;
- Personalul să lucreze în domenii de activitate bine definite.

Creșterea responsabilității și a independenței profesionale

- Responsabilitatea funcționarilor publici în conformitate cu prevederile legale;
- Conștientizarea importanței activității fiecărui angajat;
- Transparența funcționării sistemului instituțional pentru fiecare angajat.

Schimbarea de fond a raportului dintre administrație și cetățean

- Serviciul public orientat în folosul cetățeanului;

- Eliminarea blocajelor birocratice cu care sunt confrunțați cetățenii și agenții economici;
- Întărirea și extinderea cadrului de participare a societății civile la procesul decizional;
- Comunicare operativă cu cetățenii comunei;
- Implementarea unui sistem de management al calității.

Realizarea unui sistem de monitorizare a calității serviciilor publice

- Administrarea corespunzătoare a banilor publici;
- Programarea eficientă a cheltuielilor și veniturilor;
- Dezvoltarea comunei prin atragerea de proiecte și programe cu finanțare nerambursabilă.

Dezvoltarea managementul informațiilor

- Analizarea nevoilor în domeniul software;
- Corelarea și integrarea bazelor de date din primărie;
- Întocmirea procedurii de circulație a informațiilor în cadrul rețelei intranet precum și referitor la arhivarea electronică a documentelor existente.

Un manager este interesat, în cele din urmă, de aspectele financiare ale proiectului în care se implică, oricât de interesantă și de inovatoare este realizarea unui proiect.

De aceea, trebuie acordată toată atenția documentelor referitoare la aspectele financiare ale proiectului prezentate prin intermediul studiului de fezabilitate și proiectului tehnic (evoluția estimată a veniturilor și cheltuielilor pentru următoarea perioadă de timp - de regulă următorii câțiva ani, indicatori de rentabilitate etc.).

Un element cheie al oricărui proiect îl reprezintă modul de satisfacere al nevoilor comunității locale.

Volumul cheltuielilor trebuie previzionat cu atenție și monitorizat pe tot parcursul derulării proiectului. Cheltuielile care urmează să se efectueze în vederea realizării proiectului

nu vor avea o structură omogenă și, din acest motiv, trebuie să se facă distincția între diferitele destinații ale resurselor de care dispune primăria comunei Chichiș.

O primă distincție importantă este cea dintre cheltuielile inițiale – care vor fi efectuate pentru a pune în mișcare noul proiect – și cele aferente realizării efective a proiectului.

Primele trebuie efectuate de regulă o singură dată, în perioada inițială. Cea de-a doua categorie de cheltuieli va avea un nivel mai stabil în timp, dar este și mai îndepărtată în timp față de momentul întocmirii studiului de fezabilitate și/sau proiectului tehnic.

Este foarte important să existe un grafic al celor două categorii de cheltuieli și să se determine cu precizie momentul în care proiectul să se realizeze. În cazul în care acest moment este mai îndepărtat în realitate decât s-a presupus inițial, s-ar putea ca rentabilitatea proiectului să nu mai fie cea scontată. Atunci când se previzionează cheltuielile cu activitatea curentă, va trebui să se determine și mărimea resurselor necesare. Un volum prea mare va ține resurse immobilizate în mod inutil, în timp ce un volum prea redus creează riscul unor întreruperi forțate ale realizării proiectului. Va trebui să se poată justifica nivelul pentru care s-a optat.

Datele referitoare la veniturile și cheltuielile previzionate vor da o imagine asupra rentabilității proiectului. În aprecierea acestei rentabilități este bine să se evalueze cum vor arăta rezultatele în cazul în care apar evenimente neprevăzute. De aceea s-a stabilit că planificarea strategică din punct de vedere financiar este greu de realizat datorită schimbărilor legislației. Din aceeași cauză, bugetul local pe următorii ani nu se poate exprima exact.

Repartizarea veniturilor arată gradul mare de dependență față de bugetul de stat și necesitatea alocării unor sume care să permită măcar asigurarea unui buget minim de funcționare.

SURSE DE FINANȚARE

- Politica de coeziune;
- Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR);
- Alternative de finanțare, altele decât fondurile structurale și de coeziune, în care autoritățile publice locale pot fi solicitanți eligibili sau parteneri;

7. SURSE DE FINANȚARE

Prin implementarea unor proiecte concrete, a căror susținere financiară poate fi asigurată din resurse proprii (bugetul local), din resurse externe (fonduri nerambursabile guvernamentale, fonduri nerambursabile europene, fonduri rambursabile – de tipul creditelor), poate fi posibilă dezvoltarea socio-economică a comunei Chichiș. De asemenea, există posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat, variantă susținută de statele europene dezvoltate. Luând în considerare contextul socio-economic prezent, cea mai bună variantă ar fi o combinație între variantele prezentate anterior.

Așadar, pentru Comuna Chichiș, fondurile europene vor constitui un instrument important care va putea fi utilizat pentru dezvoltarea locală și consolidarea competitivității.

Finanțările nerambursabile sunt destinate sprijinirii dezvoltării locale unde nu există resurse financiare suficiente accesibile în mod curent sau din domenii în care există în mod tradițional o nevoie de resurse financiare mai mare decât disponibilitățile (de exemplu, infrastructură, activități cu caracter social etc).

Astfel pot fi acordate finanțări pentru infrastructură, educație, cultură, protecția mediului, cercetare, religie, sănătate, servicii sociale, cooperare internațională, drepturi civile și cetățenești, digitalizare, dezvoltare economică și socială etc.

Pentru finanțarea investițiilor propuse în cadrul acestei strategii identificăm următoarele tipuri de finanțări:

- i. **Fonduri Structurale și de Coeziune** care contribuie la realizarea celor trei obiective ale Politicii de Coeziune UE;
- ii. **Fonduri de la bugetele naționale**
- iii. **Alte finanțări nerambursabile** care pot proveni de la o varietate de finanțatori (inclusiv de la Uniunea Europeană)

7.1. POLITICA DE COEZIUNE

Politica de coeziune finanțează investiții care să contribuie la îndeplinirea celor 5 obiective principale stabilite pentru perioada 2021 – 2027, astfel:

- i. **Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;
- ii. **Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice;
- iii. **Europă conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale;
- iv. **Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate;
- v. **Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Analizând obiectivele specifice ale Politicii de coeziune, observăm interesul crescut asupra digitalizării și al economiei circulare.

Plecând de la propunerea Comisiei din 2 mai 2018 privind următorul cadru financiar multianual pentru perioada 2021-2027, anexa D a Raportului de țară din 2019 privind România, inclusiv un bilanț aprofundat referitor la prevenirea și corectarea dezechilibrelor economice, prezintă punctele de vedere preliminare ale serviciilor Comisiei cu privire la domeniile de investiții prioritare și la condițiile-cadru pentru aplicarea eficace a politicii de coeziune în perioada 2021-2027. Aceste domenii de investiții prioritare au fost stabilite în contextul mai amplu al blocajelor în materie de investiții, al nevoilor de investiții și al disparităților regionale analizate în raport. Această anexă constituie baza unui dialog între România și serviciile Comisiei în vederea programării fondurilor politicii de coeziune (Fondul european de dezvoltare regională, Fondul de coeziune și Fondul social european Plus)

Implementarea POR, în viitoarea perioadă de programare, se va face descentralizat, prin 8 programe regionale, gestionate la nivelul agențiilor de dezvoltare regională.

Coordonarea unitară a managementului acestui proces va fi asigurată de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației. Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației nu va mai avea autoritatea de management pentru POR, din anul 2021. În schimb, ar urma să fie 8 autorități de management la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare. Practic, actualele Agenții de Dezvoltare Regională (ADR), care în prezent au doar rol de organism intermediar, cu numai câteva atribuții delegate de Ministerul Lucrărilor Publice, ar urma să devină autorități de management ele însele. Aceste 8 noi autorități de management ale viitoarelor Programe Operaționale Regionale mai mici vor întocmi ghidurile solicitantului pentru diversele linii de finanțare pe care le vor deschide și vor decide prioritățile de investiții care vor fi bugetate.

POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ:

În noul exercițiu financiar din perioada 2021-2027, Planul Național de Dezvoltare Rurală ar urma să fie abandonat din punct de vedere conceptual, ca urmare a apariției unui nou concept al Politicii Agricole Comune (PAC), și anume **Planul Strategic Național**.

Planul Strategic Național pentru perioada 2021 – 2027 cuprinde nouă obiective clare cu accent pe măsuri care să combată schimbările climatice, să protejeze mediul și biodiversitate, să creeze zone rurale mai dinamice. Cele nouă obiective ale viitoarei Politici Agricole Comune pentru perioada 2021 – 2027 vizează:

- a) Reechilibrarea lanțului alimentar
- b) Combaterea schimbărilor climatice
- c) Managementul durabil al resurselor
- d) Conservarea peisajelor și a biodiversității
- e) Sprijinirea reînnoirii generaționale
- f) Dezvoltarea zonelor rurale
- g) Siguranța alimentară și bunăstarea animalelor
- h) Venituri echitabile pentru fermieri
- i) Creșterea competitivității

Bugetul politicii agricole comune:

Pentru exercițiul financiar 2021 – 2027, pentru România este propusă suma de 20,5 miliarde Euro din care 13,3 miliarde este destinată plăților directe, respectiv 65% din buget, 363 mil. Euro alocate către măsurile de sprijinire a pieței (FEGA) reprezentând 2% din buget, iar **6,7 miliarde de Euro vor fi alocate pentru dezvoltarea rurală (FEADR), adică 33% din bugetul alocat. În cele 33 de procente alocate Fondului European de Dezvoltare Rurală – FEADR sunt cuprinse atât investiții ale mediului privat cât și investițiile Unităților administrativ teritoriale locale, respectiv investiții publice.**

De menționat este și faptul că din bugetul alocat FEADR, doar 5% va fi destinat măsurilor LEADER!

Atenția sporită către obiectivul 2 "Combaterea schimbărilor de mediu și climă" este confirmată încă odată de alocarea financiară propusă, respectiv, din bugetul aprobat pentru FEADR , 35% este adresat intervențiilor lor adresate obiectivelor specifice de mediu și climă.

Propunerea financiară a Cadrului Financiar Multianual de alocare pentru România, pentru perioada 2021 - 2027 este de 30,60 miliarde euro, în creștere cu 8% față de perioada 2014 - 2020, conform propunerii Comisiei Europene, distribuită la nivel de fond astfel:

- 57% către Fondul de Dezvoltare Regională (FEDR)
- 27% către Fondul Social European
- 15% către Fondul de Coeziune
- 1% către Cooperarea teritorială europeană (ETC)

În cadrul politicii de coeziune Ministerul Fondurilor Europene propune pentru perioada 2021 – 2027, nouă tipuri de programe, Programul Operațional Regional urmând a fi gestionat descentralizat la nivelul Agențiilor de Dezvoltare Regională din fiecare dintre cele 8 regiuni ale țării:

- i. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)
- ii. Programul Operațional Transport (POT)
- iii. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)
- iv. Programul Național de Sănătate (multifond) (PNS)
- v. Programul Operațional Capital Uman (POCU)

- vi. Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD)
- vii. Programul Operațional de Dezvoltare Teritorială Integrată (multifond) (PODTI)
- viii. Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR)
- ix. Programul Operațional Asistență Tehnică (multifond) (POAT)

În ceea ce privește responsabilitatea gestionării acestor programe, **Agențiile pentru Dezvoltare Regională vor fi Autorități de Management pentru cele opt Programe Operațional Regionale**, Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor va fi Autoritate de Management pentru Programul Operațional Transport, iar Ministerul Fondurilor Europene va fi Autoritate de Management pentru celelalte șapte Programe Operaționale menționate mai sus.

Pentru cele 9 programe din cadrul politicii de coeziune, în perioada 2021 – 2027 vor fi finanțate următoarele axe prioritare:

7.1.1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă:

- i. Axa Prioritară 1. Tranzitie energetică bazată pe eficiență energetică, emisii reduse, sisteme inteligente de energie, rețele și soluții de stocare;
- ii. Axa Prioritară 2 - Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară;
- iii. Axa Prioritară 3 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate;
- iv. Axa Prioritară 4 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor;

7.1.2. Programul Operațional Transport (POT)

- i. Axa Prioritară 1. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier;
- ii. Axa Prioritară 2. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială;
- iii. Axa prioritară 3. Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată;

- iv. Axa prioritară 4. Îmbunătățirea mobilității naționale, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată;
- v. Axa prioritară 5. Îmbunătățirea conectivității prin creșterea gradului de utilizare a transportului cu metroul în regiunea București-Ilfov;
- vi. Axa prioritară 6. Îmbunătățirea conectivității și mobilității urbane, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată;
- vii. Axa prioritară 7: dezvoltarea unui sistem de transport multimodal;
- viii. Axa prioritară 8: creșterea gradului de utilizare a căilor navigabile și a porturilor;
- ix. Axa prioritară 9: creșterea gradului de siguranță și securitate pe rețeaua rutieră de transport;
- x. Axa prioritară 10: asistență tehnică;

7.1.3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID)

- i. Axa Prioritară 1. Creșterea competitivității economice prin cercetare și inovare;
- ii. Axa Prioritară 2. Dezvoltarea unei rețele de mari infrastructuri de CDI;
- iii. Axa prioritară 3. Creșterea competitivității economice prin digitalizare;
- iv. Axa prioritară 4. Dezvoltarea infrastructurii Broadband;
- v. Axa prioritară 5. Instrumente financiare;
- vi. Axa prioritară 6. Creșterea capacității administrative;

7.1.4. Programul Național de Sănătate (multifond) (PNS)

- i. Axa Prioritară 1. Continuarea investițiilor în spitale regionale;
- ii. Axa Prioritară 2. Servicii de asistență medicală primară, comunitară și servicii oferite în regim ambulatoriu;
- iii. Axa prioritară 3. Servicii de recuperare, paliativă și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității;

- iv. Axa prioritară 4. Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii;
 - i. Investiții prioritare în infrastructură;
 - ii. Investiții în structurile relevante în domeniul supravegherii bolilor transmisibile și de gestionare a alertelor naționale și internaționale la nivel central și local din domeniul sănătății publice;
 - iii. Modernizarea sistemului național de transfuzii, inclusiv a infrastructurii de testare a sângelui și/sau procesare a plasmei;
- v. Axa prioritară 5. Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical;
- vi. Axa prioritară 6. Informatizarea sistemului medical;
- vii. Axa prioritară 7 . Măsuri FSE care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizare metode moderne de investigare, intervenție, tratament;

7.1.5. Programul Operațional Capital Uman (POCU)

- i. Axa Prioritară 1. Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii;
- ii. Axa Prioritară 2. Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională;
- iii. Axa prioritară 3. Creșterea calității și asigurarea echității în sistemul de educație și formare profesională;
- iv. Axa prioritară 4. Adaptarea ofertei de educație și formare profesională la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic;
- v. Axa prioritară 5. Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic;
- vi. Axa prioritară 6. Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți;
- vii. Axa prioritară 7. Antreprenoriat și economie socială;
- viii. Axa prioritară 8. Susținerea reformelor pe piața muncii în acord cu dinamica pieței muncii;
- ix. Axa prioritară 9. Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității (prioritate comună Educație/Ocupare);

7.1.6. Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD)

- i. Axa Prioritară 1. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunitatii (intervenții adresate grupurilor de acțiune locală) – OP 4;
- ii. Axa Prioritară 2. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității – OP 5;
- iii. Axa prioritară 3. Comunități marginalizate;
- iv. Axa prioritară 4. Reducerea disparităților între copiii în risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii;
- v. Axa prioritară 5. Servicii pentru persoane vârstnice;
- vi. Axa prioritară 6. Sprijin pentru persoanele cu dizabilități;
- vii. Axa prioritară 7. Sprijin pentru grupuri vulnerabile;
- viii. Axa prioritară 8. Ajutorarea persoanelor defavorizate;

7.1.7. Programul Operațional de Dezvoltare Teritorială Integrată (multifond) (PODTI)

7.1.8. Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (8 POR)

- i. Axa Prioritară 1. O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice;
- ii. Axa Prioritară 2. O regiune cu orașe Smart;
- iii. Axa prioritară 3. O regiune cu orașe prietenoase cu mediul;
- iv. Axa prioritară 4. Dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizate;
- v. Axa prioritară 5. O regiune accesibilă;
- vi. Axa prioritară 6. O regiune educată;
- vii. Axa prioritară 7. O regiune atractivă;
- viii. Axa prioritară 8. Asistență tehnică;

7.1.9. Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ)

- i. Axa Prioritară 1. O tranziție justă prin dezvoltarea antreprenoriatului, IMM-urilor, cercetării și inovării și digitalizării;

- ii. Axa Prioritară 2. O tranziție justă prin investiții în tehnologii și infrastructuri pentru energie curată cu emisii reduse;
- iii. Axa Prioritară 3. O tranziție justă prin reducerea poluării și consolidarea economiei circulare;
- iv. Axa Prioritară 4. O tranziție justă bazată pe creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă calificată;
- v. Axa Prioritară 5. Asistență Tehnică;

7.2. PLANUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ (PNRR)

Uniunea Europeană a decis să înființeze un instrument financiar temporar – #NextGenerationEU, în valoare de 750 de miliarde euro, separat de bugetul pe termen lung al UE, Cadrul Financiar Multianual (CFM), pentru perioada 2021 -2027.

Scopul principal al acestuia este să ofere sprijin statelor membre pentru a face față provocărilor generate de Criza Covid19 și consecințele sale economice. Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) este pilonul principal al #NextGenerationEU și are alocat un buget total de 672,5 miliarde euro.

Scopul Mecanismului de Redresare și Reziliență este de a oferi sprijin pentru investiții și reforme esențiale în vederea redresării sustenabile și pentru ameliorarea rezilienței economice și sociale a statelor membre UE. La finalul perioadei de investiții, economiile și societățile europene vor fi mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile tranzițiilor verzi și digitale.

Din alocarea totală de 672,5 miliarde de euro pentru **Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR)** la nivelul UE, România poate beneficia de aproximativ 30,5 miliarde de euro, compuse din 13,8 miliarde de euro sub formă de granturi și 16,7 miliarde de euro sub formă de împrumuturi.

Pentru utilizarea instrumentului de finanțare MRR fiecare stat membru al UE trebuie să elaboreze propriul **Plan de Redresare și Reziliență (PNRR)** prin care își stabilește domeniile

prioritare de investiții în scopul ieșirii din criză, relansării economice și creșterii capacității de reziliență.

PNRR are la bază 6 piloni principali:

1. Tranziția spre o economie verde;
2. Transformarea digitală;
3. Creșterea economică inteligentă, sustenabilă și incluzivă;
4. Coeziunea socială și teritorială;
5. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională;
6. Politici pentru generația următoare copii și tineri;

Surse de finanțare din bugetele naționale

PROGRAMELE FINANȚATE PRIN COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII S.A.

Compania Națională de Investiții S.A. funcționează în baza Ordonanței nr. 25/2001 privind înființarea Companiei Naționale de Investiții CNI S.A cu modificările și completările ulterioare.

Finanțator: Guvernul României

Program de finanțare: Programul național de construcții de interes public sau social

Obiectivul programului: Construirea, reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea unui obiectiv, finalizarea unui obiectiv demarat anterior de beneficiar

Solicitanți eligibili: Autoritățile administrației publice centrale, autoritățile administrației publice locale, alte instituții publice și instituții de interes public și persoane juridice recunoscute ca fiind de utilitate publică în condițiile legii, alte entități ce funcționează în baza unor legi speciale, inclusiv persoane fizice și juridice în cazul Subprogramului "Lucrări în primă urgență"

Activități eligibile: Construirea, reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea unui obiectiv, finalizarea unui obiectiv demarat anterior de beneficiar:

1. Subprogramul "Săli de sport"
2. Subprogramul "Bazine de înot"
3. Subprogramul "Complexuri sportive"
4. Subprogramul "Așezăminte culturale"

5. Subprogramul "Unități și instituții de învățământ de stat"
6. Subprogramul "Patinoare artificiale"
7. Subprogramul "Unități sanitare"
8. Subprogramul "Săli de cinema"
9. Subprogramul "Lucrări în primă urgență"
10. Subprogramul "Reabilitare blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate"
11. Subprogramul "Drumuri de interes local și drumuri de interes județean"
12. Subprogramul "Fose septice, microstații de epurare și sisteme de alimentare cu apă"
13. Subprogramul "Alte obiective de interes public sau social în domeniul construcțiilor"

PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE LOCALĂ - PNDL

Reprezintă sursa principală de finanțare pentru infrastructura locală și are la bază principiul conform căruia în fiecare localitate din țară trebuie să fie asigurat un set minim de servicii publice. Programul Național de Dezvoltare Locală, coordonat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Finanțator: Guvernul României

Programe de finanțare și solicitanți eligibili:

- Programul privind reabilitarea, modernizarea și/sau asfaltarea drumurilor de interes județean și de interes local, alimentarea cu apă, canalizarea și epurarea apelor uzate la sate, precum și în unitățile administrativ-teritoriale cu resurse turistice - Hotărârea Guvernului nr. 577/1997;
- Programul de dezvoltare a infrastructurii și a unor baze sportive din spațiul rural - Ordonanța Guvernului nr. 7/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 71/2007, cu modificările ulterioare;
- Programele multianuale prioritare de mediu și gospodărire a apelor - Ordonanța Guvernului nr. 40/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 61/2007, cu modificările ulterioare pentru programul prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. c);
- Programul Reabilitare și modernizare - 10.000 km drumuri de interes județean și drumuri de interes local - Hotărârea Guvernului nr. 530/2010.

Obiectivul programului: obiectivul prioritar ale PNDL este finalizarea tuturor obiectivelor finanțate prin alte programe închise în prezent precum și sprijinirea autorităților publice locale în prioritizarea finanțărilor astfel încât România, în integralitatea ei, să devină un spațiu construit eficient, în care toți locuitorii să aibe acces egal la resurse, să beneficieze de creșterea calității vieții și să se faciliteze dezvoltarea comunităților funcție de potențialul acestora și de strategiile de dezvoltare durabilă, pe principii de competitivitate și coeziune teritorială. Programul este dedicat realizării unor obiective de investiții de infrastructură de dimensiuni reduse ca volum care nu îndeplinesc criteriile de eligibilitate pe programe cu finanțare europeană sau la care este imperios necesară finalizarea acestora pentru respectarea unor angajamente asumate de România în cadrul Uniunii Europene.

Activități eligibile: Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de realizare / extindere / reabilitare / modernizare, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

- a. sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
- b. sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- c. unități de învățământ preuniversitar, respectiv: grădinițe, școli generale primare și gimnaziale, licee, grupuri școlare, colegii naționale, școli profesionale, școli postliceale, unități de învățământ special de stat;
- d. unități sanitare;
- e. drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
- f. poduri, podețe sau punți pietonale;
- g. obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
- h. platforme de gunoaj;
- i. piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
- j. modernizarea bazelor sportive;
- k. sediile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale, precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;
- l. infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în

proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.

Finanțare

Programul se finanțează din transferuri de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual în bugetul MLPDA, din fonduri aprobate anual cu această destinație în bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale beneficiare și din alte surse legal constituite.

În limita fondurilor aprobate anual prin legea bugetului de stat, în baza analizei interne de specialitate a propunerilor de finanțare ale autorităților locale, MLPDA întocmește și aprobă prin ordin al ministrului dezvoltării regionale și administrației publice, lista finală cu obiectivele de investiții care se finanțează, listă care se publică pe site-ul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

Pentru transferul sumelor de la bugetul de stat, prin bugetul MLPDA, cu destinația finanțării cheltuielilor eligibile prevăzute în contractele anuale de finanțare.

Unitățile administrativ-teritoriale pot solicita lunar, în scris Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, în funcție de necesități, transferul sumelor alocate cu destinația finanțării cheltuielilor eligibile prevăzute în contractele anuale de finanțare, în termen de 30 de zile de la efectuarea transferurilor de sume.

MLPDA virează sumele alocate și aprobate prin ordin de plată direct în conturile beneficiarilor.

PROGRAMELE DERULATE DE ADMINISTRAȚIA FONDULUI DE MEDIU

Administrația Fondului pentru Mediu este principala instituție care asigură suportul financiar pentru realizarea proiectelor și programelor pentru protecția mediului, constituită conform principiilor europene „poluatorul plătește” și „responsabilitatea producătorului”. Administrația Fondului pentru Mediu funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în coordonarea Ministerului Mediului.

Programul privind sprijinirea eficienței energetice și a gestionării inteligente a energiei în infrastructura de iluminat public.

Obiectivul programului: Creșterea eficienței energetice a sistemelor de iluminat public.

Beneficiari eligibili: Unitățile administrativ teritoriale, organizate la nivel de comună, oraș sau municipiu.

Finanțator: Administrația Fondului pentru Mediu

Activități finanțate: modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat LED, precum și achiziționarea și instalarea sistemelor de dimare/telegestiune care permit reglarea fluxului luminos la nivelul întregului obiect de investiții.

7.3. ALTERNATIVE DE FINANȚARE, ALTELE DECÂT FONDURILE STRUCTURALE ȘI DE COEZIUNE, ÎN CARE AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE POT FI SOLICITANȚI ELIGIBILI SAU PARTENERI

Sursele de finanțare nerambursabilă pentru Autoritățile publice Locale nu se limitează doar la cele finanțate de Politica Agricolă Comună și de Politica de Coeziune, existând și alte surse de finanțare precum:

GRANTURILE SPAȚIULUI ECONOMIC EUROPEAN (SEE) ȘI NORVEGIENE

Granturile Spațiului Economic European (SEE) și Norvegiene reprezintă contribuția Islandei, Principatului Liechtenstein și Regatului Norvegiei la reducerea disparităților economice și sociale în Spațiul Economic European și la consolidarea relațiilor bilaterale cu cele 15 state beneficiare din Estul și Sudul Europei și statele baltice.

Beneficiari eligibili: Organizațiile/entitățile din România sau din Statele Donatoare

Finanțator: Mecanismul Financiar SEE 2014-2021

Domenii finanțate:

- a. dezvoltare locală, reducerea sărăciei, incluziunea romilor, copii și tineri în situații de risc, drepturile omului;
- b. energie regenerabilă, eficiență energetică, securitate energetică;
- c. dezvoltarea afacerilor, inovare și IMM;
- d. sănătate publică;

- e. cercetare;
- f. patrimoniu cultural, antreprenoriat cultural și cooperare culturală;
- g. justiție, servicii corecționale, combaterea violenței domestice;
- h. afaceri interne, cooperare polițienească și combaterea criminalității;
- i. educație, burse, ucenicie și antreprenoriat pentru tineri;
- j. dialog social și muncă decentă;
- k. cetățenie activă – societate civilă;
- l. mediu și schimbări climatice;

EUROPA CREATIVĂ - Subprogramul Cultură

Programul-cadru al Comisiei Europene pentru sprijinirea sectoarelor culturii și audiovizualului.

Beneficiari eligibili: toți operatorii din sectoarele culturale și creative, însemnând organizații neguvernamentale, instituții publice și companii private cu activitate în domeniu.

Finanțator: programul Europa Creativă este gestionat de Comisia Europeană și de Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură din Bruxelles, unde se trimit și se evaluează toate proiectele. La nivel național, Biroul Europa Creativă România oferă informații și asistență tehnică gratuite pentru operatorii care doresc să acceseze această finanțare.

Domenii finanțate: cultură și audiovizual

Mai multe informații: <https://www.europa-creativa.eu/>

PROGRAMUL LIFE - instrument de finanțare al Uniunii Europene pentru mediul înconjurător și acțiuni în domeniul climei

Beneficiari eligibili: Autorități publice locale din România

Finanțator: Ministerul Mediului

Obiectivul programului: Obiectivul general al programului LIFE propus pentru perioada 2021-2027 este de a contribui la tranziția către o economie circulară curată, eficientă din punct de vedere energetic, cu emisii scăzute de dioxid carbon și rezilientă la schimbările climatice – inclusiv prin tranziția către o energie curată –, de a proteja mediul și de a mări nivelul de calitate al acestuia și de a opri și a inversa declinul biodiversității.

Prin programul LIFE au fost cofinanțate, până în prezent, peste 4500 de proiecte. *Mai multe informații:* <http://lifeprogram.ro/>

PROGRAMUL ROSENC de Eficiență Energetică în Iluminat (PREEI)

Beneficiari eligibili: Autorități publice locale din România

Finanțator: Clusterul de Energii Sustenabile din România - ROSENC

Obiective: reducerea consumului de energie și a cheltuielilor anuale de întreținere cu iluminatul public stradal ale autorităților publice locale prin modernizarea și eficientizarea sistemelor de iluminat public stradal.

Obiectivul programului: Obiectivul general al programului este reducerea consumului de energie electrică și a costurilor anuale de întreținere cu iluminatul public stradal ale autorităților publice locale prin modernizarea și eficientizarea sistemelor de iluminat.

Scopul final al acestui program este reducerea cheltuielilor anuale cu iluminatul public stradal, cu 50-70%.

Mai multe informații: www.rosenc.ro

ADMINISTRAȚIA FONDULUI CULTURAL NAȚIONAL

Este o instituție publică autonomă, aflată în subordinea Ministerului Culturii, care operează la nivel național de peste 10 ani. Înființată în 2005 AFCN este principalul finanțator public al ofertei culturale din România care aplică un proces transparent de evaluare și selecție.

Beneficiari eligibili: asociațiile, fundațiile, instituțiile publice de cultură, persoanele fizice autorizate, societățile comerciale care derulează activități culturale. *Finanțator:* Ministerul Culturii

Obiectivul programului: administrația are ca obiective generale, stabilite prin lege, gestionarea Fondului Cultural Național, finanțarea programelor, proiectelor și acțiunilor culturale, organizate în țară și/sau în străinătate, precum și susținerea relațiilor culturale internaționale ale României.

Domenii finanțate: acțiuni culturale și editoriale

Mai multe informații: www.afcn.ro

Creditarea

Reprezintă o modalitate de obținere a finanțării pentru proiectele de investiții, care implică un anumit grad de risc în ceea ce privește posibilitatea de rambursare a datoriilor, luând în considerare valoarea ridicată a costurilor aferente creditelor, dar și situația de incertitudine generată de criza financiară.

Parteneriat de tip public-privat

O altă opțiune viabilă care a luat naștere în condițiile restricțiilor bugetare, fiind gândite să exprime o modalitate de cooperare între entitatea publică și sectorul privat pentru furnizarea unor servicii de calitate, servind ca un instrument adecvat realizării de investiții publice.

Ca un prim beneficiu al parteneriatelor de tip public-privat se evidențiază faptul că acestea permit dezvoltarea de proiecte de interes public cu finanțare privată. În condițiile în care constrângerile bugetare sunt tot mai mari, controlul cheltuielilor publice este tot mai strict, aceste tipuri de parteneriate devin cea mai atractivă variantă de abordare a proiectelor publice.

Capacitatea financiară a unității administrativ teritoriale

Relevant pentru evaluarea capacității financiare generale a unității administrativ teritoriale este capacitatea acesteia de a genera venituri. Acest indicator contribuie la conturarea unei imagini clare asupra capacității financiare a unității administrative teritoriale.

Pentru finanțarea investițiilor propuse în planul de acțiune este oportună atragerea de fonduri externe, întrucât suma destinată acestora este redusă în raport cu necesitățile de investire. De asemenea, fondurile provenite din bugetul local sunt extrem de limitate, disponibilitatea acestora fiind relativă, motiv pentru care nu este recomandată susținerea proiectelor din bugetul local.

- Implementare și monitorizare;

8. IMPLEMENTARE ȘI MONITORIZARE

Etapa de implementare, monitorizare și control reprezintă sistemul de realizare a proiectelor, programelor și politicilor prevăzute în strategie și de colectare și raportare a informațiilor asupra defășurării proiectelor și asupra succesului și impactului acestora, relative la dezvoltarea comunității.

Scopul monitorizării și evaluării implementării strategiei:

- evaluarea atingerii obiectivelor în timp util și în bugetul alocat;
- constatarea durabilității proiectelor implementate;

Succesul realizării unei strategii depinde în mare măsură de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia. În procesul implementării prezentei strategii vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând responsabilități bine determinate, îndeplinind rolul de implementator sau de control al proiectelor planificate. În plan instituțional principalii actori locali ai implementării strategiei vor fi:

- i. administrația locală (Consiliul Local, Primăria);
- ii. agenții economici;
- iii. societatea civilă;
- iv. locuitorii comunei;
- v. structuri externe (instituții județene);

Etapa de implementare, monitorizare și control cuprinde în principal 5 etape:

- i. **Adoptarea*** - În cadrul acestei etape strategia va fi supusă dezbaterilor publice. În urma dezbaterilor se vor opera recomandările primite și strategia va fi înaintată Consiliului Local în vederea aprobării.
- ii. **Implementarea*** - În cadrul acestei etape se vor realiza acțiunile, activitățile, măsurile și proiectele concrete de implementare. Fiecare proiect va conține obiective stricte, planul activităților necesare, perioada de desfășurare, persoanele responsabile în proiect și partenerii implicați în realizarea proiectului, sursele de finanțare.
- iii. **Monitorizare*** - Echipa de implementare va evalua aspecte, precum: activități, rezultate, buget, patrimoniu, performanțele personalului angajat și implicit a autorității locale (organizația în sine), ipotezele formulate inițial. Monitorizarea se va efectua pe

categorii: activitatea, informația necesară, colectarea informației, modul în care a fost folosită informația, ritmicitatea folosirii informației, persoana care a cules informația. Monitorizarea implementării proiectelor se va efectua prin intermediul indicatorilor stabiliți inițial.

a. Responsabilitățile de bază sunt:

- i.* planificarea implementării acțiunilor;
- ii.* elaborarea și promovarea deciziilor privind acțiunile de implementare;
- iii.* coordonarea activităților de implementare a acțiunilor și proiectelor;
- iv.* coordonarea activităților de atragere a surselor financiare în scopul realizării problemelor identificate;
- v.* monitorizarea implementării;
- vi.* elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către consiliul local;
- vii.* acordarea consultanței tehnice și consultative în toate domeniile;
- viii.* elaborarea și dezbateră proiectelor prioritare;
- ix.* analiza deciziilor privind problemele comunității locale;
- x.* elaborarea și inițierea modificărilor în strategie;
- xi.* elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare.

iv. Evaluarea implementării strategiei - Se vor analiza indicatorii de implementare. Fiecare proiect stabilit va avea anumiți indicatori de implementare și, funcție de complexitatea unui proiect, se vor efectua evaluări intermediare, pe faze de implementare.

v. Analiza impactului - Această analiză apreciază dacă proiectul răspunde politicilor formulate, modul cum influențează criteriile de performanță privind dezvoltarea eficientă a localității. Se vor efectua studii de impact de specialitate înaintea începerii unui proiect sau la o anumită perioadă de timp după finalizarea proiectului.

Etapa de implementare, monitorizare și evaluare oferă atât permanent, cât și periodic un raport asupra stadiului de implementare a proiectelor.

Dezvoltarea comunei Chichiș nu reprezintă doar o problemă a autorității publice locale, ci ține și de voința și capacitatea comunității locale de a se implica activ și constant în realizarea obiectivelor strategice.

Strategia de dezvoltare locală a comunei Chichiș pentru perioada 2021 - 2027 va folosi drept suport în dezvoltarea durabilă a comunei prin realizarea priorităților stabilite vizând creșterea calității vieții în comunitatea locală, un element indispensabil pentru existența viitoare a comunei.

Realizarea obiectivelor propuse este în strânsă dependență de sursele de finanțare nerambursabile care pot fi atrase, deoarece bugetul local nu are capacitatea de a susține în totalitate realizarea acestora.

Obiectivul principal este îmbunătățirea calității vieții, fapt prevăzut de administrația locală și susținut de comunitatea locală.

Modernizarea drumurilor, înființarea/extinderea rețelelor de apă și canalizare în Comuna Chichiș, reabilitarea căminelor culturale, reabilitarea școlii, sunt câteva din prioritățile pe care administrația locală și le propune pentru perioada de programare financiară 2021 – 2027.

În viitor se va urmări dezvoltarea potențialului economic prin atragerea forței de muncă, sprijinirea inițiativelor particulare și a investițiilor din fonduri bugetare, atragerea fondurilor europene în scopul realizării de proiecte sustenabile care să răspundă nevoilor comunității.

- Surse de informare;

SURSE DE INFORMARE

- Direcția Județeană de Statistică Covasna: www.covasna.insse.ro;
- Pagina oficială a comunei Chichiș: <http://www.retyinyir.eu/chichis/>;
- Plan de analiză și acoperire a riscurilor al județului Covasna: <http://www.isujcv.ro/assets/files/PAAR-FINAL2016.pdf>;
- ANRE, Direcția Monitorizare, Remit - Raport privind rezultatele monitorizării pieței de gaze naturale în luna Decembrie 2020;
- ANRE, Direcția Monitorizare, Remit - Raport privind rezultatele monitorizării pieței de energie electrică pentru clienții finali deserviți de FUI, Trimestrul IV 2020;
- Direcția Politici Servicii Sociale (DPSS), departament de specialitate în cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale: <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/servicii-sociale>;
- BULETIN DE DATE ȘI INFORMAȚII STATISTICE, Trimestrul I – 2021 – Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru;
- Strategia de dezvoltare locală a comunei Chichiș, județul Covasna, pentru perioada 2015 - 2020;
- UNESCO - <https://en.unesco.org/>;
- Ministerul Justiției - www.just.ro/registrul-national-ong;
- Direcția Județeană pentru Cultura Covasna: www.patrimoniucovasna.ro;
- Raport de mediu pentru planul județean de gestionare a deșeurilor în județul Covasna, eliberat în Martie 2020;
- Politica de coeziune 2021-2027”, www.ec.europa.eu - O Europă durabilă până în 2030;
- Strategia Europa 2020;
- Agenda 2030 a ONU;
- Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României orizonturi 2013-2020-2030.

Elaborat de societatea: ConsCovLex SRL

Reprezentat de: Dl. Fejér Lóránt

Nr. Tel.: 0744 623 984

Adresa de e-mail: conscovlex@gmail.com

